

VASA UNIVERSITET

Filosofiska fakulteten

Ann-Mari Mickelsson

En säker osäkerhet

Konstrueringen av den globala uppvärmningen på HS.fi

Avhandling pro gradu i kommunikationsvetenskaper

Vasa 2010

INNEHÅLL

SAMMANFATTNING	5
1 INLEDNING	7
1.1 Syfte	8
1.2 Material	10
1.3 Metod	12
1.3.1 Innehålls- och diskursanalys	13
1.3.2 Intertextuell analys	14
2 DEN GLOBALA UPPVÄRMNINGEN SOM NYHETSTEMA	16
2.1 Den globala uppvärmningen som fenomen	16
2.2 Medierutinernas inverkan på bilden av den globala uppvärmningen	19
2.3 Den globala uppvärmningen ur olika nyhetsperspektiv	22
2.3.1 Det vetenskapliga perspektivet	23
2.3.2 Det politiska perspektivet	24
2.3.3 Det ekonomiska perspektivet	26
2.3.4 Det religiösa perspektivet	27
3 NYHETSRAPPORTERING PÅ WEBBEN	28
3.1 Nyhetsrapportering i förvandling	28
3.2 Dagstidningar i den digitala tidsåldern	32
3.3 Nätupplagorna ur ett genreperspektiv	33
3.3.1 Nätupplagornas nyhetsartiklar som genre	34
3.3.2 Nätupplagornas diskussionsforum som genre	36
4 DISKURSANALYS SOM VERKTYG	38
4.1 Diskursanalys och den sociokulturella referensramen	38
4.2 Kritisk diskursanalys	40
4.2.1 Beskrivning av processer	43

4.2.2 Språkliga val och motsatser i texten	44
4.2.3 Intertextualitet	46
5 KONSTRUERINGEN AV DEN GLOBALA UPPVÄRMNINGEN PÅ HS.FI	48
5.1 Teman och aktörer i materialet	48
5.2 Diskurser	55
5.2.1 Den vetenskapliga diskursen	56
5.2.2 Den politiska diskursen	62
5.2.3 Den ekonomiska diskursen	66
5.2.4 Blandade diskurser	67
5.2.5 Sammanfattning av diskurserna	69
6 INTERTEXTUELL ANALYS	71
6.1 Det medieproducerade materialet ur ett intertextuellt perspektiv	71
6.2 Det läsargenererade materialet ur ett intertextuellt perspektiv	76
6.3 Kartläggning av den manifesta intertextualiteten	77
6.3.1 Hänvisning till nyhetsartiklar på HS.fi	80
6.3.2 Hänvisning till diskussionsinlägg på HS.fi	83
6.3.3 Hänvisning till externa texter	85
6.3.4 Hänvisning till webbplatser	91
6.4 Sammanfattning av den intertextuella analysen	94
7 SLUTDISKUSSION	98
LITTERATUR	104
BILAGOR	
Bilaga 1. Materialförteckning	111
Bilaga 2. Exempel på en sida ur nyhetsavdelningen på HS.fi	113
Bilaga 3. Exempel på en sida ur diskussionsforumet på HS.fi	114
Bilaga 4. Förteckning över webbplatser som refereras till i diskussionsinläggen	115

FIGUR

Figur 1.	Relationerna mellan diskussionsforumet på en dagstidnings nätupplaga och besläktade genrer	36

TABELLER

Tabell 1.	Nyhetsartiklar och diskussionsinlägg som ingår i materialet	49
Tabell 2.	Rubriktexternas processer, processtyper, agentivitet och agenter	50
Tabell 3.	Processdeltagare och teman i rubriktexterna	54
Tabell 4.	Teman och diskurser i materialet	56
Tabell 5.	Åsiktsfördelningen i läsarinläggen och kopplingen till de olika artiklarna	60
Tabell 6.	Produktionen av nyhetsartiklarna på HS.fi och förhållandet till den tryckta upplagan samt centrala röster i materialet	72
Tabell 7.	Hänvisningar till texter i det medieproducerade materialet	78
Tabell 8.	Hänvisningar till texter i det läsargenererade materialet	79
Tabell 9.	Hänvisningar till nyhetsartiklar på HS.fi i materialet	81
Tabell 10.	Hänvisningar till externa texter	86
Tabell 11.	De mest frekventa röstgrupperna vid återgivande av externa texter	88
Tabell 12.	Gruppering av webbplatser enligt typ av information	92

FÖRKORTNINGAR

COP	= Conference of the Parties
DN	= Dagens Nyheter
EU	= Europeiska Unionen
FN	= Förenta Nationerna
HS	= Helsingin Sanomat
IPCC	= Intergovernmental Panel on Climate Change
SMHI	= Sveriges Meteorologiska och Hydrologiska Institut
UNFCCC	= United Nations Framework Convention on Climate Change

VASA UNIVERSITET**Filosofiska fakulteten**

Författare:	Ann-Mari Mickelsson
Avhandling pro gradu:	En säker osäkerhet Konstrueringen av den globala uppvärmningen på HS.fi
Examen:	Filosofie magister
Ämne:	Kommunikationsvetenskaper
Årtal:	2010
Handledare:	Merja Koskela

SAMMANFATTNING:

Syftet med min avhandling är att jämföra och kritiskt granska hur den globala uppvärmningen konstrueras i nyhetsartiklar och diskussionsinlägg på Helsingin Sanomats webbplats www.HS.fi. Jag analyserar nio artiklar och 535 diskussionsinlägg som publicerats under mars 2009. Vid jämförelsen beaktas den intertextuella aspekten, dvs. materialets antydningar om bakomliggande texter och världsbilder. Eftersom materialet är publicerat på webben är jag speciellt intresserad av hur nätkommunikationens praktiker inverkar på texterna. Den kritiska aspekten innebär att jag granskar om det finns något i framställningen av den globala uppvärmningen som tyder på dolda maktstrukturer i samhället.

Avhandlingen tar avstamp i socialkonstruktionismen, enligt vilken människans tillträde till verkligheten sker via språket. Vi konstruerar versioner av verkligheten med hjälp av språket. Samtidigt påverkas språket av verkligheten, vilket leder till att versionerna ständigt revideras. För att undersöka konstruktionen av den globala uppvärmningen använder jag mig av kritisk diskursanalys och metoder som baserar sig på systemisk-funktionell språketeori.

Undersökningen visar att nyhetstexterna enhälligt konstruerar den globala uppvärmningen som en oundviklig framtidsrealitet och ett resultat av mänsklig påverkan. Dess exakta inverkan på människans livsmiljö framställs emellertid som osäker. Klimatförändringen ses huvudsakligen som ett hot där den enskilda människan framstår som relativt maktlös. Diskussionsinläggen förmedlar däremot två huvudversioner av den globala uppvärmningen. Å ena sidan konstrueras den som en bluff, eftersom det finns många osäkerhetsfaktorer i forskningen. Å andra sidan konstrueras den som en realitet, som är möjlig att komma till rätta med genom nytänkande speciellt inom energifrågan. Webbmiljöns inverkan kan spåras tydligare i diskussionsinläggen än i nyhetstexterna. Den kritiska granskningen visar att osäkerhetsfaktorerna i samband med den globala uppvärmningen kan utnyttjas för att bygga upp olika hotbilder, vilket ger politiska och ekonomiska grupperingar möjligheter att erbjuda lösningar som främjar egna mål.

NYCKELORD: Global uppvärmning, intertextualitet, nätdiskussion, nätjournalistik

1 INLEDNING

Den globala uppvärmningen har under 2000-talets första årtionde stått i centrum för den mediala uppmärksamheten och klimatet framstår allt tydligare som en ödesfråga för jordens befolkning. Det har dock visat sig svårt att enas om ett globalt samarbete för att stoppa uppvärmningen genom att minska de skadliga utsläppen, inte minst på grund av motsättningarna mellan rika och fattiga länder. Den djupa ekonomiska krisen som slog till under 2008 har ytterligare skärpt motsättningarna i klimatfrågan.

Enligt klimatforskningen har temperaturen på jordens yta uppvisat en tydlig stegring under de senaste årtiondena. Forskarna är eniga om att stegringen beror på människans livsföring och att den hotar hela vår civilisation (IPCC 2009a). Temperaturstegringen beror på ökningen av så kallade växthusgaser i atmosfären. Dessa gaser uppstår främst vid användningen av de fossila bränslen som krävs för att hålla i gång samhället och tillse behoven hos den starkt ökande befolkningen.

Den första stora diskussionen om att människan kunde ha en skadlig inverkan på miljön uppstod på 1960-talet när Rachel Carson (1962) publicerade sin debattbok *Silent Spring*, där hon angrep användningen av besprutningsmedel i jordbruket. Klimatförändringen blev föremål för ett större allmänt intresse först på 1980-talet och man började då diskutera ett globalt samarbete för att bekämpa den. År 1988 grundade FN en vetenskaplig panel i miljöfrågor, *Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC)*, för att utvärdera den klimatforskning som bedrivs. Panelen ska vara rådgivande för politiskt beslutsfattande. (IPCC 2009b.)

Media ägnar klimatfrågan stor uppmärksamhet och det är speciellt vanligt att nyheter om extrema väderförhållanden kopplas ihop med den globala uppvärmningen. Larmrapporterna till trots förhåller sig människorna förvånansvärt svala till informationen om global uppvärmning. Det är som om den inte förmådde tränga in i det dagliga livet. Det finns också många som förhåller sig skeptiska till klimatuppvärmningen, eller tror att allt ska ordna sig utan att man själv behöver göra

något. Som Al Gore (2006: 254) konstaterar, finns det många problem i vårt sätt att tänka när det gäller global uppvärmning, men det största är kanske att vi inte tänker alls.

Den svala inställningen hos allmänheten kan bero på att man inte kan eller vill ta till sig den information som finns. Det är svårt att beskriva klimatforskningen på ett enkelt sätt, vilket ger rum för spekulationer och ett brett tolkningsspektrum. Informationsflödet på internet gör att det blir allt svårare att sälla ut adekvat information. Webben har under 2000-talet fått en central roll som distributionsplattform för ett växande utbud av nyheter och information. Det blir allt vanligare att enskilda personer fungerar som nyhetsförmedlare eller kommenterar det som väcker intresse. Från att tidigare ha varit ensidigt kontrollerad av medierna har nyhetsrapporteringen allt mera tagit formen av dialog. Den har gått från föreläsning till diskussion, där alla kan delta (Gillmor 2004: XIII). Detta bidrar till att ett stort antal röster uttalar sig om klimatförändringen, vilket ökar förvirringen och gör att det blir svårt att skilja på fakta och fiktion.

1.1 Syfte

Syftet med min avhandling är att jämföra och kritiskt granska hur den globala uppvärmningen konstrueras i medieproducerade artiklar och läsargenererade debattinlägg i nätupplagan av Finlands största dagstidning Helsingin Sanomat. Med global uppvärmning avses den klimatförändring som uppstår till följd av att det nedre skiktet av jordatmosfären värms upp som resultat av mänsklig aktivitet (Lyytimäki 2007: 1). Jag utgår från en socialkonstruktionistisk syn på språket, enligt vilken människans förståelse av verkligheten baseras på en interaktion mellan språket och omvärlden, där språket är med och konstruerar verkligheten (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 12). Jag är intresserad av att se om det finns några skillnader i framställningen av den globala uppvärmningen i nyhetsartiklarnas texter och de läsartexter som publiceras på diskussionsforumet i anslutning till artiklarna. Avsikten med den kritiska granskningen är att se om det finns några mönster i texten som kan kopplas till vedertagna konventioner och underliggande maktstrukturer i samhället. Sådana mönster kan härledas ur språkliga val, deltagarnas roller i de olika skeenden som beskrivs,

kopplingar till omkringliggande texter samt praktiker som utövas vid produktion av texterna (Fairclough 1997: 30, 100, 144). Genom att synliggöra bakomliggande mönster kan man öka medvetenheten hos läsaren om vilka krafter som inverkar på det perspektiv som texten intar till verkligheten. Eftersom materialet är publicerat på internet och distribueras via webben, är jag speciellt intresserad av att undersöka om det finns några specifika praktiker inom nätjournalistik och nätdiskussion som kan inverka på hur den globala uppvärmningen konstrueras i materialet.

Nyhetstexterna ger en bild av hur en stor dagstidning konstruerar klimatfrågan på nätet. Nyhetsmedierna är viktiga sociala institutioner som både reflekterar och formar kultur, politik och socialt liv i samhället (Bell 1991: 64). Den bild som nyhetsmedierna för fram om den globala uppvärmningen har därför en avgörande betydelse när den enskilda människan bildar sig en uppfattning om det som sker. Traditionella nyhetsmedier som radio, TV och tidningar använder sig av internet för att komplettera och utvidga sitt utbud av information samt bli mera lättillgängliga för sina konsumenter. För tidningarna innebär internet en möjlighet att snabbt få ut nyheterna och förbättra sin service, samtidigt som man får tillgång till en direkt kommunikationskanal till läsarna. Dessa kan kommentera nyheterna genom att framföra egna åsikter och även kritik av det som sägs i artikeltexten. I en ideal situation kan diskussionen tillföra nya infallsvinklar och vara en kanal för ökad demokrati i samhället. Kommentarer är inte statistiskt sett representativa för den stora allmänheten, utan representerar sådana som vill föra fram sin åsikt och påverka andra. De ger ändå en uppfattning om de förhållningssätt till klimatförändringen som är företrädda i samhället.

Klimatfrågans kärna ligger i att människans livsföring håller på att förorsaka en katastrof (se IPCC 2009a). Jag förväntar mig därför att materialet kommer att visa på möjligheter att ändra livsföringen för att stävja uppvärmningen. Eftersom orsakerna kan sökas i samhällets utveckling av icke hållbara industriella och teknologiska lösningar, antar jag att ansvaret främst läggs på olika statliga, politiska och ekonomiska maktgrupper och att den enskilda människan inte beskrivs som särskilt aktiv.

1.2 Material

HS är Nordens största dagstidning med en medelupplaga på 412 421 år 2008 och nästan en miljon dagliga läsare (Sanoma News 2009). Materialet är taget från dess nätupplaga www.HS.fi under mars månad 2009. Nätupplagan hade under denna tid 1 118 200 individuella besökare per vecka (TNS Gallup Oy 2009). HS grundades år 1904, är politiskt obunden och utges av Sanoma News, som är Finlands ledande tidningsutgivare. Nätupplagan är en nyhetservice som även publicerar video- och bildmaterial från läsarna. Den upptar också ett diskussionsforum där läsarna kan diskutera såväl nyheter som andra ämnen. (Sanoma News 2009.) HS har varit aktiv på webben sedan våren 1996, då man började publicera en så kallad *Verkkoliite*, dvs. nätbilaga (Paukku 1996).

Materialet är tudelat. Den första delen består av nio slumpmässigt utvalda nyhetsartiklar om den globala uppvärmningen som publicerats på HS.fi i mars 2009. Dessa texter kallar jag *medieproducerade*. Artiklarnas motsvarigheter i den tryckta upplagan av HS ingår även i materialet, men de har endast en biroll och analyseras inte i detalj (se avsnitt 6.1). Den andra delen av materialet utgörs av de 535 diskussionsinlägg som publicerats i anslutning till de utvalda artiklarna. Dessa texter kallar jag *läsargenererade*.

Det medieproducerade materialet väljs ut genom att använda den interna sökfunktionen på webbplatsen HS.fi och sökordet *ilmasto* (klimat). Detta sökord anser jag är tillräckligt täckande för att få fram relevant information. För att få fram endast nyhetsartiklar avgränsas sökningen till avdelningen *Uutiset* (Nyheter). Tidsperioden för sökningen begränsas till mars 2009, eller den månad då arbetet med föreliggande avhandling inleds. Eftersom nyhetsrapporteringen på webben är omfattande, anser jag att en månad är en lämplig tidsperiod för att avgränsa materialet. Sökningen ger 18 träffar. Nio artiklar behandlar huvudsakligen klimatuppvärmningen och tas därför med i min analys, medan resten endast nämner den i förbigående eller handlar om något annat, t.ex. arbetsklimat, varför de lämnas bort.

Det läsargenererade materialet består av de 535 diskussionsinlägg som publicerats på HS.fi i anslutning till de nio artiklarna. Antalet inlägg för varje enskild artikel är angivet efter själva artikeln. Det största antalet inlägg för en enskild artikel i materialet uppgår till 138 och det minsta antalet är noll. Läsarna kan kommentera nyhetsartiklarna genom att välja länken *Osallistu keskusteluun* (Delta i diskussionen) som finns i slutet av varje artikel eller kommentera andras inlägg genom att välja *Vastaa viestiin* (Besvara inlägget) som finns efter varje enskilt inlägg. Inlägg kan göras anonymt och den enda information som man måste fylla i för att kunna posta kommentarer till HS.fi är signatur och e-postadress. I stället för signatur kan man naturligtvis använda sitt eget namn. Länken *Ohjeet* (Instruktioner) innehåller allmänna instruktioner för den som vill delta i debatten (HS 2009b). Ur dessa framgår att redaktionen fungerar som portvakt för diskussionen och att materialet publiceras först efter godkännande. Redaktionen förbehåller sig även rätten att förkorta materialet samt publicera det i den tryckta upplagan. Inlägg som är längre än 2500 tecken publiceras inte. Redaktionen påpekar att yttrandefriheten inte innebär att man måste publicera alla insändare. Den vanliga orsaken till att ett inlägg inte publiceras är att det inte uppfyller de kriterier som upptas i instruktionerna.

På grund av anonymiteten kan ålder, kön, utbildning och yrke inte bestämmas på de personer som deltar i diskussionen. HS reflekterar i en artikel från maj 2009 över vilken sorts personer som engagerar sig i webbdiskussionerna (Mäkinen 2009). I artikeln citeras en kommunikationsforskare, som säger att det inte finns någon typisk webbdebattör, utan det finns många skäl till att delta i en diskussion. En del vill föra fram egna åsikter eller åsikter hos den grupp de representerar, andra vill dela med sig av sin kunskap, medan andra bara vill fördriva tid. Några av de signaturer som HS tog kontakt med för artikeln visade sig vara välutbildade äldre personer, som ville dela med sig av den kunskap och levnadsvisdom de hade skaffat sig.

Jag har valt att analysera ett finskspråkigt material trots att min avhandling är skriven på svenska. Detta beror på att jag vill lämna vägen öppen för fortsatt forskning, där det t.ex. kunde vara intressant att jämföra Nordens och Finlands största dagstidning HS med Sveriges största morgontidning Dagens Nyheter (Tidningsutgivarna 2009).

1.3 Metod

Jag analyserar materialet ur ett systemisk-funktionellt perspektiv genom att utföra en kritisk diskursanalys. Begreppet *diskurs* förstår jag således ur en funktionell synvinkel, vilket innebär att det är en sociologisk företeelse som förmedlar och konstruerar betydelser med hjälp av språket (Luukka 2000: 143). Min analys får en kritisk aspekt genom att den undersöker vilka maktstrukturer som stiger fram ur materialet när det gäller framställningen av den globala uppvärmningen.

Faircloughs (1992: 72–73) tredimensionella modell för kritisk diskursanalys innebär att man analyserar en kommunikativ händelse genom att undersöka förhållandet mellan text, diskursiv praktik och social praktik. De kommunikativa händelserna i min studie utgörs av de tidningsartiklar och läsarkommentarer om den globala uppvärmningen som beskrivs i avsnitt 1.2. Dessa utgör den textuella basen i studien. Den diskursiva praktiken består av det sätt på vilket texterna produceras och konsumeras, och den sociala praktiken hänvisar till de yttre sociala och kulturella ramar som den kommunikativa händelsen är en del av.

Analysmodellen vilar på den systemisk-funktionella synen på språket. Enligt denna har språket utvecklats för att svara mot vissa mänskliga behov. Det finns två grundbehov som språket uppfyller. Det ena är behovet att förstå omgivningen, vilket är den ideationella eller reflexiva funktionen hos språket, och det andra är behovet att ta kontakt med andra och verka tillsammans, vilket är språkets interpersonella funktion. Den textuella funktionen finns däremellan och förenar dem. Varje text blir till i ett sammanhang och har en funktion. (Halliday 1985: xiii.) När man gör diskursanalys arbetar man på två nivåer. Den ena är den lingvistiska analysen, som bidrar till förståelsen av en text genom att säga hur och varför texten visar vad den gör. Analysen avslöjar tvetydigheter, alternativa uttryck och annat som ger en bättre insikt i textens mening. Den andra nivån är evaluering, där man värderar om texten lyckas med sin uppgift. För att kunna göra det måste man även ta hänsyn till textens kontext, dvs. det som finns runt den, såsom situation och kultur. Analysen på denna nivå handlar därför alltid om en tolkning. (Ibid. xv–xvi.) Den ideationella, interpersonella och textuella

funktionen förkommer samtidigt i alla texter. Genom att studera vilka sociala praktiker som representeras och i vilket sammanhang får man reda på hur texten beskriver världen, vilket utgör den ideationella funktionen. Genom att undersöka interaktionen mellan olika aktörer i texten kan man se det sociala mönstret, som den interpersonella funktionen hänför sig till. (Fairclough 1997: 80.) Den textuella funktionen hos språket är att bygga upp texten till en rationell helhet (Pietikäinen 2000: 198).

Härnäst beskriver jag vilka angreppssätt jag använder för att få en bättre förståelse av texterna och deras beskrivning av den globala uppvärmningen. Jag gör först en innehållsanalys, med vars hjälp jag får reda på vad texterna beskriver och vilka perspektiv de intar. Därefter undersöker jag varifrån texterna inhämtar sina beskrivningar och perspektiv genom att göra en intertextuell analys. Jag får då en uppfattning om den kontext som texten ingår i.

1.3.1 Innehålls- och diskursanalys

För att få en uppfattning om vilken bild av den globala uppvärmningen som konstrueras i materialet gör jag först en övergripande innehållsanalys. Jag undersöker vilka teman och aktörer som är centrala genom att göra en processanalys av rubriktexterna för de nyhetsartiklar som ingår i materialet. Rubriken utgör en sammanfattning av artikeln (Bell 1991: 187) och eftersom läsarinläggen diskuterar det som artiklarna handlar om ger rubrikanalysen en helhetsuppfattning om innehållet i materialet. Processanalysen berättar vilka deltagare det finns i de skeenden, dvs. processer, som rubrikerna återger, och om det finns några deltagare som är ansvariga för det som processen handlar om. Med hjälp av rubriktexterna och det som framkommit vid processanalysen är det möjligt att härleda ett primärt tema ur varje enskild artikel.

Genom att identifiera artiklarnas teman, dvs. de områden av verkligheten som huvudsakligen representeras i texterna, och genom att studera vilket perspektiv som intas, är det möjligt att identifiera de diskurser som representeras (Fairclough 2003: 129). En diskurs kännetecknas av att den definierar världen på ett visst sätt och ur ett visst perspektiv (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 27). Jag grupperar först artiklarna

enligt tema, så att artiklar med samma tema hänförs till samma grupp. Utgående från temaindelningen och de deltagare som framkommit vid processanalysen är det därefter möjligt att identifiera en diskurs för varje artikelgrupp.

Därefter undersöker jag hur diskurserna konstruerar verkligheten genom att granska de språkliga valen i texterna. En text baseras alltid på de val som textproducenten gjort. Så kan man t.ex. tala om klimatuppvärmningen som ett *hot* eller som ett *fenomen*, beroende på om man vill betona den känslomässiga eller den förnuftsmässiga aspekten. Genom att ge någonting ett namn har man använt en av flera tänkbara versioner, och på så sätt producerat en verklighet (Börjeson & Palmblad 2007: 10). En hög förekomst av motsatser i texten visar att diskursen ifrågasätter rådande konventioner i samhället. Även bristen på motsatser är viktig, eftersom man då måste fråga sig varför något utelämnats. (Heikkinen 2002: 9-10.)

1.3.2 Intertextuell analys

Följande skede är en analys av intertextualiteten, vilken ingår som en del i den diskursiva praktiken, dvs. hur texten produceras och konsumeras. Intertextualitet innebär att en text innehåller element av andra texter som den bygger på eller refererar till, och således representerar även andra röster än textförfattarens (Fairclough 2003: 218). När man analyserar den diskursiva praktiken ligger själva intresset inte i hur den enskilda människan producerar och konsumerar text, utan i spänningen mellan samhällets institutionella strukturer och den diskursiva praktiken (Pietikäinen 2000: 210). Den diskursiva praktiken fungerar som en förmedlande länk mellan själva texten och den sociokulturella omgivningen. Texten är alltså ett resultat av hur den diskursiva praktiken påverkas av sociala praktiker. (Fairclough 1997: 81.) Det innebär t.ex. att man förväntar sig att en nyhetsartikel ska vara skriven på ett visst sätt, eftersom man är van att se den så. En diskurs är kopplad till rådande konventioner och socialt bestämda uttryckssätt i samhället. Fairclough (1992: 68–69) menar även att förändring i diskurserna är ett tecken på förändring i samhället. Genom att analysera diskursernas intertextualitet kan man avgöra, om det finns sådana tecken. Hög intertextualitet tyder

på förändringar, medan låg intertextualitet anger att samhället stöder konventionella värden.

Jag analyserar texterna med avseende på intertextualitet för att ta reda på vilka texter utifrån som texterna i materialet refererar till och om man kan säga något om vilken världsbild de representerar. Jag strävar också till att klarlägga om det finns några bakgrundsantaganden i texterna som tyder på att de är kopplade till ett visst socialt mönster. Användningen av internet för nyhetsrapportering samt utvecklingen av olika sociala medier på webben gör det möjligt att enkelt få reda på vad som händer i realtid samt kommentera samhällsfenomen och ta ställning till olika åsikter. Eftersom materialet är hämtat från webben, undersöker jag om detta har något inflytande på hur den globala uppvärmningen konstrueras i materialet.

Jag analyserar först hur de olika nyhetsartiklarna är producerade för att se om det finns något i produktionssättet som inverkar på de röster som kommer fram och hur det kan inverka på framställningen av den globala uppvärmningen. Därefter analyserar jag diskussionsinläggen för att få reda på vilka röster som kommer fram i åsiktsyttringarna och om man kan urskilja några speciella tendenser.

Till slut undersöker jag den manifesta intertextualiteten i materialet genom att kartlägga hänvisningar till andra texter i den text jag studerar. Manifest intertextualitet innebär att det tydligt framkommer ur materialet vilken text som hänvisas till, antingen genom att den citeras eller återges indirekt (Fairclough 1992: 117). Jag räknar antalet hänvisningar och delar upp dem i kategorier enligt den institution, organisation eller annan enhet som de representerar. På detta sätt får jag reda på vilka grupperingar som är mest tongivande i texterna. Jag gör också en jämförelse mellan grupperingarna i nyhetstexterna och läsarinläggen. Därefter utvärderar jag resultatet kvalitativt och gör en bedömning av hur det inverkar på framställningen av den globala uppvärmningen i materialet.

2 DEN GLOBALA UPPVÄRMNINGEN SOM NYHETSTEMA

Gaserna i jordens atmosfär och deras samband med klimatet har varit kända bland forskare sedan mitten av 1800-talet. Det var dock först under mitten av 1980-talet som sambandet mellan koldioxidutsläpp förorsakade av människan och en tilltagande uppvärmning av klimatet blev föremål för offentlig diskussion i samband med att miljöproblemen blev allt synligare. Under 1988 drabbades USA av en ovanligt lång och het sommar, och klimatforskaren James Hansen höll ett tal i kongressen där han framhöll att det fanns ett starkt samband mellan koldioxidutsläppen och uppvärmningen av klimatet. Detta uppmärksammades livligt i nyhetsrapporteringen, eftersom den globala uppvärmningen nu inte bara var en teoretisk konstruktion utan kunde kopplas samman med verkliga händelser. Intresset spred sig även till andra länder och ledde i förlängningen till att FN ordnade den första stora klimatkonferensen i Rio 1992. (Lyytimäki 2007: 9.) Temat blev även ordentligt uppmärksammat under 2007, när FN:s klimatpanel IPCC och USA:s tidigare vicepresident Al Gore fick dela på Nobels fredspris för sina insatser mot klimatförändringen (Nobel Foundation 2009). IPCC uppmärksammades för de vetenskapliga insatserna och Al Gore för att han via föredrag, böcker och filmer klargjort fenomenet för den stora allmänheten.

Jag redogör i detta avsnitt först för den globala uppvärmningen som fenomen och de risker som den anses medföra. Därefter går jag närmare in på hur den framställts inom olika diskurser i nyhetsmedia genom att presentera några diskursanalytiska angrepp som tagits av kommunikationsforskare. Avsikten är att ge en bakgrund till min egen analys för att se om den stöder tidigare forskning eller om det framkommer något nytt.

2.1 Den globala uppvärmningen som fenomen

Klimatet håller på att bli varmare. Mätningar visar att temperaturen på jordens yta stigit med i medeltal 0,74 grader under den senaste 100-årsperioden, vilket i klimatsammanhang är en betydande ökning. Som ett resultat av temperaturökningen smälter glaciärerna, istäcket i Arktis minskar, havsytans nivå stiger och extrema

väderfenomen som hetta, nederbörd och stormar tilltar. Temperaturökningen har varit speciellt stor under de senaste 50 åren, vilket anses ha antropogena orsaker, dvs. vara ett resultat av människans påverkan på sin omgivning. (Se Ilmatieteen laitos 2009, SMHI 2009.) På grund av den snabba industriella och teknologiska utvecklingen har jordens befolkning ökat explosionsartat. Efter andra världskriget år 1945 uppgick folkmängden till 2,3 miljarder. Under senare delen av 2010-talet har den stigit till 6,5 miljarder och man förväntar sig att den ska överskrida nio miljarder runt år 2050. Befolkningsexplosionen gör att trycket på det ekologiska systemet blir allt större. (Gore 2006: 217.)

Uppvärmningen av klimatet beror på en förstärkning av den så kallade växthuseffekten. Med växthuseffekten avses att gaser i atmosfären håller kvar värmestrålningen från solen så att jordens yttemperatur hålls på en beboelig nivå. Det har skett en brant ökning i halten av växthusgaser som koldioxid, metan och dikväveoxid, vilka frigörs på grund av mänsklig aktivitet. Betydande mängder växthusgaser frigörs vid industriproduktion och lantbruk, samt från avstjälningsplatser. (Ilmasto.org 2009.)

För att få fram en bred och välbalanserad information om klimatförändringens utveckling, dess sociala och ekonomiska konsekvenser och vilka åtgärder som kan tas för att hålla den på en ofarlig nivå, grundades FN:s klimatpanel IPCC år 1989. IPCC har 194 medlemsländer (augusti 2009), och samarbetar med tusentals forskare runt om i världen. Panelen ska utvärdera den omfattade klimatforskningen som bedrivs samt vara rådgivande för politiskt beslutsfattande. IPCC sammanställer regelbundet omfattande utvärderingsrapporter över klimatförändringarna. Den första rapporten publicerades 1990 och den fjärde och senaste utkom 2007. (IPCC 2009c.)

Enligt IPCC:s utvärderingsrapport från 2007 har mängden växthusgaser i den nedre delen av atmosfären ökat med 70 % under perioden 1970–2004 jämfört med förindustriell tid, vilket anses bero på människans aktivitet. Den största antropogena växthusgasen koldioxid har under samma period visat en ökning på hela 80 %. Koldioxid frigörs vid förbränningen av fossila bränslen som olja, kol och naturgas. Med hjälp av de data som insamlats har IPCC gjort upp olika scenarier, dvs tänkbara

utvecklingar för framtiden, där man lagt in variationer av demografiska, ekonomiska och teknologiska faktorer. Beroende på vilket scenario som man räknar med beräknas temperaturen stiga med mellan 1,1 och 6,4°C fram till 2100 i förhållande till perioden 1980–1999. (IPCC 2009a: 36, 44–45.) Scenarierna har en betydelsefull roll i framställningen av den globala uppvärmningen i media. Eftersom scenarierna endast är tänkbara utvecklingar, är det fritt fram för spekulationer med åtföljande hotbilder. IPCC:s rapport tar också ställning till hur man kan minska riskerna för en skadlig klimatförändring samt hur man kan anpassa sig till den. (IPCC 2009a: 56–62.) Miljöministeriet (2009) har tillsatt en nationell arbetsgrupp för att koordinera och främja arbetet med att sammanställa information och ställningstaganden från Finland för IPCC:s rapporter samt informera om klimatpanelens arbete. Finland har även en egen nationell strategi för anpassning till klimatförändringen (Jord- och skogsbruksministeriet 2009).

FN:s ramkonvention om klimatförändringar, den s.k. klimatkonventionen trädde i kraft 1994 och har ratificerats av 192 länder. Avsikten är att stabilisera utsläppen av växthusgaser till en ofarlig nivå. (UNFCCC 2009a.) Forskarna har emellertid inte kunnat fastslå något exakt gränsvärde för gasernas farlighet, och inte heller har man inom medlemsländerna nått någon överenskommelse om hur man skall förhindra att den ofarliga nivån inte överskrids. Konventionen förpliktigar inte heller till några betydande praktiska åtgärder, utan är mera rådgivande. Konventionens parter, dvs. de länder som undertecknat den, träffas årligen till COP-möten (Conference of the Parties) för diskussioner. (Lyytimäki 2007: 10.)

Ett genombrott i det globala samarbetet skedde vid Kyotomötet i Japan år 1997 när man fick till stånd ett tilläggsavtal till klimatkonventionen, där man fastslog utsläppskvoter för 37 industriländer och EU. Avtalet trädde i kraft 2005 och till skillnad från ramkonventionen är det juridiskt bindande. Länderna har förbundit sig till att sänka växthusgasutsläppen med fem procent i förhållande till 1990 års nivå under femårsperioden 2008–2012. (UNFCCC 2009b.) Ett antal länder, bland dem USA och Australien, valde dock att ställa sig utanför avtalet, vilket gör att det förlorat i effektivitet (Gore 2006: 283). Vid klimatkonferensen COP15 i Köpenhamn i december

2009 diskuterades fortsättningen på Kyotoavtalet och vilka åtgärder som ska tas efter 2012 när det går ut. Målet var att fastslå nya handlingsprogram för en global kontroll av växthusgasutsläpp men länderna kunde inte enas om några konkreta tak för utsläppen, vilket försvårar planeringen. (COP15 2009a.) USA har under ledning av president Obama visat ett större engagemang för klimatet och även de växande ekonomierna Kina och Indien har uttryckt en vilja att aktivt medverka till att hålla växthusgasutsläppen på en rimlig nivå (COP15 2009b).

2.2 Medierutinernas inverkan på bilden av den globala uppvärmningen

Som konstaterades i inledningen är nyhetsmedierna viktiga sociala institutioner som förmedlar en bild av det som händer i samhället och därigenom även formar det. Enligt de etiska regler som massmedierna är bundna till förväntas de leverera en korrekt och allsidig nyhetsförmedling (Journalistförbundet 2009). Vad som är korrekt och allsidigt bestäms av den sociala och kulturella kontexten, dvs. den sociala praktiken (Fairclough 1997: 82). Texten påverkas av den diskursiva praktiken, i vilken ingår textens produktionsprocesser (ibid. 68). Redaktionens arbetssätt kan påverka både nyhetsurvalet och de perspektiv som intas, vilket är viktigt att veta vid en kritisk analys. Jag ger därför en överblick över några diskursiva praktiker som medieforskningen lagt fram.

För att en nyhet ska uppmärksammas i media måste den anses som tillräckligt viktig och intressant. Den måste uppfylla ett eller flera av de nyhetskriterier som medierna tillämpar. Enligt den klassiska uppsättningen nyhetskriterier som introducerades av Galtung och Ruge (1965: 65–70) har en händelse större chans att bli uppmärksam i media om den ligger nära i tiden, har stor samhällelig betydelse, är entydig, ligger kulturellt nära, är förväntad, överraskande eller ovanlig, har följetongkaraktär eller helt enkelt passar bäst ihop med dagens nyhetsurval. Sådant som upplevs som speciellt intressant i den kultur som representeras får också mera uppmärksamhet, t.ex. nyheter om elitstater och elitpersoner. Ett annat kulturellt nyhetskriterium är att nyheten är personifierad, dvs. den representerar en viss person eller grupp. Ett viktigt kriterium är enligt Galtung och Ruge (ibid.) om nyheten har negativa inslag, eftersom negativ information verkar vara mera intressant för mediekonsumenterna. Enligt nyligen utförd

internationell forskning är det speciellt två faktorer som avgör vilken uppmärksamhet en händelse får av nyhetsmedia, nämligen hur avvikande den är och hur viktig den är för samhället (Nord 2008: 10).

Den globala uppvärmningen i sig har inte något speciellt högt nyhetsvärde. Den är en långgrandig historia med många osäkerhetsfaktorer. Läsarna upplever inte ett hot som särskilt intressant, eftersom det bara är en möjlighet av många. Det är bara när hotet kan knytas till någon konkret händelse som det blir intressant. (Miller & Parnell Riechert 2000: 48–49.) Medias intresse för den globala uppvärmningen förknippas därför ofta med naturkatastrofer och extrema vädersituationer, som t.ex. när orkanen Katarina förstörde New Orleans år 2005. Internationella klimatkonferenser eller speciella händelser som när IPCC och Al Gore mottog fredspriset höjer även intresset. Även uttalanden från elitpersoner som president Obama passerar ofta nyhetströskeln. IPCC:s första rapport fick inte någon stor uppmärksamhet i media när den publicerades år 1990 eftersom den var alltför teoretisk, men Kyotokonferensen bevakades desto ivrigare, eftersom man där gjorde konkreta beslut om hur koldioxidhalten skulle regleras (Mahlman 1998: 101). Detta ledde till att man även började diskutera de värderingsmotsättningar som klimatuppvärmningen förde med sig till exempel mellan fattiga och rika, miljö och ekonomi samt nuvarande och kommande generationer (ibid. 103).

Nyhetsredaktionerna vill gärna ge bilden av att de generellt och konsekvent tillämpar vissa nyhetsvärderingsprinciper, men i själva verket är de nyheter som presenteras resultatet av en komplex bedömningsprocess, där många faktorer spelar in. (Nord 2008: 5–6.) De avvägningar som görs hänger nära samman med medierutinerna, eller hur redaktionerna införskaffar, behandlar, bearbetar och paketerar nyheter. Dessa avvägningar kan variera från en redaktion till en annan beroende på mediets inriktning. Nyhetsvärdet formas alltid i en kontext där till exempel nyhetens lättillgänglighet, kostnader och andra faktorer spelar in (ibid. 10).

En vanlig praktik är att man vid införskaffande av information förlitar sig på så kallade *newsmakers*, eller nyhetsmakare. Dessa är personer som finns i politikens eller

ekonomins kärna eller annars genom sin person eller ställning kan påverka andra. Journalister söker ofta sin information från ett institutionellt nätverk av auktoritet som företräds till exempel av politiker, regeringen, offentliga talesmän eller vetenskapsmän. Denna praktik garanterar dock inte att de uppgifter som fås är riktiga. Vid en analys av nyhetstexter som behandlade den globala uppvärmningen konstaterade Bell (1991: 191–192) att få av de källor som användes hade någon vetenskaplig bakgrund och några gav till och med felaktiga uppgifter. En liknande risk för vinkling utgör personifieringen av nyhetskällor, där man publicerar uttalanden av elitpersoner eller celebriteter som är kända och firade av allmänheten eller personer som på något annat sätt är anknutna till nyheten (ibid. 194). En växande grupp nyhetsmakare utgörs av celebriteter, många av dem från nöjes- och underhållningsbranschen. Det verkar som om celebriteterna har hittat en ny väg att föra ut politiska och vetenskapliga budskap i offentligheten genom att skapa en slags expertis eller stå som auktoriserade frontfigurer. Så har till exempel Leonardo DiCaprio (2009) aktivt fört fram riskerna med global uppvärmning. Han lät även fotografera sig för en (trick)bild där han syntes med isbjörnsungen Knut från Berlins zoo. Isbjörnarna hotas av issmältningen, varför Knut blev något av en symbol för den globala uppvärmningen under 2007. (Boykoff & Goodman 2007: 1–2.) Celebriteternas engagemang i den globala uppvärmningen får ett bättre genomslag hos allmänheten genom att man vädjar till känslor och ger klimatförändringen ett ansikte, i motsats till de torra och ofta obegripliga fakta som presenteras av forskare och politiker.

Enligt de etiska reglerna för massmedia (Finlands Journalistförbund 2009) ska båda sidor ges möjlighet att uttala sig då det förekommer olika åsikter i en fråga. Det finns emellertid en risk med denna praktik, vilket visas i en studie av Boykoff och Boykoff (2004). De analyserade klimatkursen i några av de främsta amerikanska dagstidningarna och konstaterade att den diskurs som producerades där betänkligt skilde sig från den diskurs som var förhärskande inom vetenskapen på grund av att olika minoritetsgrupper getts ett omotiverat stort utrymme. Eftersom allmänheten till stor del får sin kunskap om klimatförändringen genom massmedierna är en stor divergens oroväckande. Den förhärskande vetenskapliga uppfattningen är att klimatförändringen är verklig, att den till stor del beror på mänsklig aktivitet och att det krävs snabba insatser för att rädda miljön. Detta motsägs av ett litet antal kritiskt inställda forskare.

Skillnaden mellan den förhärskande vetenskapliga diskursen och den diskurs som producerades i tidningarna var speciellt tydlig på två punkter: när det gällde i vilken grad klimatförändringen beror på mänsklig aktivitet och vilka åtgärder som krävs för att förhindra den. Detta ökade läsarnas osäkerhet i frågan. Diskursen gav även rum för beslutsfattare och ekonomiska aktörer att föra fram sina egna kortsiktiga lösningar i frågan. (Ibid. 134.)

2.3 Den globala uppvärmningen ur olika nyhetsperspektiv

Eftersom jag använder mig av diskursanalys för att undersöka hur den globala uppvärmningen konstrueras i materialet gör jag härnäst en överblick av några vanliga perspektiv som tas i nyhetsrapporteringen samt presenterar några diskursanalytiska forskningsangrepp i anslutning till dessa. Avsikten är att få fram en bakgrund för min egen analys. I en diskurs ses världen ur ett visst perspektiv. Man kan definiera en diskurs genom att den kännetecknas av ett relativt stabiliserat språkbruk inom ett visst område (Pietikäinen & Mäntymäki 2009: 25). En vetenskaplig diskurs kännetecknas t.ex. av att språket används på ett sätt som är typiskt för något område inom den vetenskapliga kontexten.

Den globala uppvärmningen antas få betydande konsekvenser för många områden i samhället och kan därför ses ur flera olika perspektiv. Det vetenskapliga perspektivet är självskrivet, eftersom klimatforskningen ligger till grund för att man överhuvudtaget kom att upptäcka fenomenet. Det politiska perspektivet finns med, eftersom man måste fatta gemensamma beslut om vad som ska göras för att komma till rätta med klimatförändringen. Det ekonomiska perspektivet är viktigt, eftersom stora kostnader är involverade. De religiösa och etiska perspektiven tar ställning till rättvise- och moralfrågor. Vad som publiceras och hur de olika diskurserna representeras har ofta samband med de praktiker som utövas av media när man väljer material, vilket redan behandlades i avsnitt 2.2.

2.3.1 Det vetenskapliga perspektivet

När media uppmärksammar klimatuppvärmningen grundar sig den vetenskapliga informationen vanligen på uppgifter som härstammar från FN:s klimatpanel IPCC. IPCC har en trovärdig status som nyhetskälla, eftersom den sammanställer forskning från ett stort antal klimatforskare. Det finns även ett litet antal vetenskapsmän som ifrågasätter de resultat som IPCC kommit fram till och förhåller sig skeptiska till att den globala uppvärmningen i huvudsak skulle bero på mänsklig aktivitet. Jordens historia uppvisar många exempel på extrema klimatfluktuationer som inte kan tillföras människan, vilket gör det lätt för skeptikerna att hänföra de senaste temperaturförändringarna till den normala växlingen i klimatet (Lyytimäki 2007: 11).

Växthuseffekten är ett mycket komplicerat och svårbegripligt system. Det krävs ett omfattande utbyte av information för att kunna förstå det och kunna sätta upp modeller för klimatuppvärmningens utveckling och följder. På grund av fenomenets komplexa natur är det svårt att göra exakta förutsägelser. (Mahlman 1998: 84–85.) Osäkerhetsfaktorerna har lett till att det framförts en mängd olika åsikter om vad som kommer att hända. En del betonar hotet mot mänskligheten som allvarligt och andra avfärdar det som minimalt. Speciellt i den offentliga diskussionen har klimatforskningen framstått som en disciplin som kännetecknas av oenighet. Men även om det finns oenigheter bland klimatforskarna kan dessa inte anses vara speciellt stora. (Lyytimäki 2007: 11.) I likhet med andra forskare diskuterar klimatforskarna gärna de punkter som man är osäkra på, eftersom en forskare alltid strävar efter den vetenskapliga sanningen. Att man är ense i de stora frågorna kommer därför att komma i skymundan. Media strävar till att ge en opartisk bild genom att presentera olika åsikter och bidrar därigenom till att fokusera på osäkerhetsfaktorerna, varvid man lätt kan glömma bort att forskarna är eniga om grundläggande fakta. (Mahlman 1998: 97.)

Den globala uppvärmningens inverkan på livsmiljön är en komplicerad interaktion mellan naturen och de system som byggts upp av människan. Kommunikationen mellan forskarna och allmänheten är därför också komplicerad. Det är svårt att enkelt klargöra hur den globala uppvärmningen fungerar och vilka dess konsekvenser blir. Det är även

svårt att förklara hur själva forskningen arbetar och vilka metoder man använder. Osäkerhetsfaktorerna samt de etiska och politiska frågor som är involverade gör att det finns ett otal ofta konfliktladdade perspektiv på den globala uppvärmningen. Det är därför inte särskilt tillfredsställande att närma sig problemet ur ett kvantitativt, deduktivt forskningsperspektiv om man vill ge samhället de svar som behövs för ett optimalt beslutsfattande. (De la Vega-Leinert & Schröter 2008: 13–14.)

Ett försök att förbättra kommunikationen genom att involvera olika samhällsaktörer testades inom ett EU-projekt, där man utvärderade vilken andel Europa har i den globala uppvärmningen och hur sårbart Europa är för dess konsekvenser. I försöket engagerades förutom forskare även beslutsfattare, politiska aktörer och miljöchefer i det vetenskapliga arbetet. Man gjorde ett försök att hitta en medelväg mellan den vetenskap som fokuserar på korttidsmål enligt krav som sätts upp av t.ex. beslutsfattare och ekonomiska intressenter, och den vetenskap som styrs av nyfikenhet där forskningen ligger i händerna på vetenskapsmän/kvinnor. Man försökte undvika kortsiktiga lösningar samtidigt som man inte lade all makt på forskarna. En sådan dialogprocess kan ge goda insikter i hur man ska kunna kommunicera om riskerna, sårbarheten och osäkerhetsfaktorerna när det gäller global uppvärmning. Försöket visade att forskarna i många fall kunde justera sitt sätt att tänka och arbeta genom de nya insikter som de olika samhällsaktörerna bidrog med. (De la Vega-Leinert & Schröter 2008: 29.)

2.3.2 Det politiska perspektivet

Politik handlar i mycket om hur man ska fördela resurser och skyldigheter. Inom klimatpolitiken måste man både lokalt och på global nivå ta ställning till vilka åtgärder som ska vidtas för att stoppa den globala uppvärmningen samt hur man ska anpassa sig till de förändringar som väntas äga rum. Det finns olika aspekter på klimatfrågan beroende på om den rika eller fattiga delen av världen representeras. Tidsperspektivet spelar också in, eftersom politiker strävar till att hålla sig kvar vid makten och därför gärna skjuter obekväma beslut på framtiden.

I en studie som analyserar politiska uttalanden från ministrar och andra ledande statliga representanter under klimatkonferensen COP11 i Montreal 2005 urskiljs två olika förhållningssätt till klimatpolitiken och ansvaret för miljön (Vihersalo 2008: 45). I uttalanden av representanter för industrialiserade länder samt länder i stark ekonomisk utveckling beskrivs klimatuppvärmningen som ett globalt fenomen som hänger samman med utsläppen av växthusgaser. Problemet kan åtgärdas genom rätt beslutsfattande. Man ska bland annat satsa på nya miljövänliga teknologier, som även kommer att främja den ekonomiska utvecklingen. Uttalanden av representanter för utvecklingsländer framställer klimatförändringen ur ett sårbarhetsperspektiv, där man uttrycker oro för hur de enskilda länderna ska komma till rätta med de miljömässiga, sociala och ekonomiska problem som klimatförändringen kan medföra. Man efterlyser ekonomisk hjälp och teknologiöverföring från de rika länderna för att kunna anpassa sig till de nya förhållandena och samtidigt höja levnadsstandarden. Huvudansvaret för att förhindra och komma till rätta med den globala uppvärmningen läggs alltså på industriländerna. Enligt analysen beskriver politikerna inte den globala uppvärmningen som ett symptom på någon större kris för mänskligheten, som skulle kräva ändringar i strukturer, värderingar och livsstil. Båda förhållningssätten ser uppvärmningen som något som kan övervinnas med existerande politiska och strukturella grepp. (Ibid. 46–49.)

Lokalt befinner sig politikerna ofta mellan två eldar. Dels måste de ta beslut som verkar i det långa perspektivet och avsätta resurser för projekt vars resultat inte kan ses inom någon nära framtid. Dels måste de ta hänsyn till väljarnas mångskiftande och omedelbara behov för att kunna hålla sig kvar i en maktposition. Politiker kan därför upprätthålla diskursstrategier där de med medias hjälp konstruerar klimatförändringen så att den tjänar deras egna ändamål. Så har t.ex. USA:s förra president Georg W. Bush ofta i media hänvisat till olika osäkerhetsfaktorer och behovet av långvarig forskning för att vinna tid och inte behöva ta beslut som skulle göra honom mindre populär bland de mäktiga oljebolagen (Boykoff & Boykoff 2004: 125).

2.3.3 Det ekonomiska perspektivet

Hela den västerländska livsstilen bygger på användningen av fossila bränslen. De behövs för industri, jordbruk, kommunikation och uppvärmning. De står för merparten av det energiutbud, som är grunden för vårt välstånd och det globala samarbetet. Det finns två stora risker med ett samhälle som är så koncentrerat kring fossila bränslen. Dels är fyndigheterna begränsade, vilket gör att nya energiformer behövs i framtiden. Dels bildas det koldioxid vid förbränningen, vilket bidrar till den globala uppvärmningen och inverkar negativt på människans livsmiljö.

Det ekonomiska diskursen tar vanligen en kortsiktig fokus och det finns många osäkerhetsfaktorer inom ekonomin som försvårar långsiktig planering. FN:s klimatkonferenser och IPPC:s rapporter mottogs därför inte i början speciellt väl av de stora energibolagen och annan industri som var direkt beroende av fossila bränslen. Man tenderade att bagatellisera risken för global uppvärmning och ifrågasätta IPCC:s forskningsresultat. Studier visar att det är lätt att ifrågasätta vetenskapliga resultat genom att sätta upp strategier där man hänvisar till frågetecken rörande metoder, forskningsmaterial och forskarnas neutralitet (Holstein 2006: 8–9, 22). Media tenderar att ta med dylika invändningar i sin rapportering av forskningsresultat, eftersom man strävar till en mångsidig bild. Journalister har inte alltid tillräckliga kunskaper för att avgöra vad som är rätt och fel när det gäller vetenskapliga resultat. (Ibid.)

Speciellt det amerikanska oljebolaget ExxonMobil har gjort sig känt som kritisk till uppgifterna om den globala uppvärmningen. Enligt en analys av Livesey (2002: 126) använde ExxonMobil sig av vetenskapliga forskningsresultat och rapporter för att skapa en diskurs i media som understödde de mål som bolaget hade för sin egen verksamhet. ExxonMobil publicerade år 2000 en serie advertorialer, betalda artiklar, i New York Times, där de poängterade vikten av att utveckla nya oljebaserade teknologier och argumenterade för fossila bränslen. ExxonMobil ville genom advertorialerna bidra till diskussionen om den globala uppvärmningen och presentera sina egna tankar i relation till begränsningen av växthusgasutsläpp. Strategin gick ut på att göra miljöskyddsförespråkarna till syndabockar, som hotade den rådande levnadsstandarden.

I stället borde man satsa på att utveckla nya oljebaserade teknologier och affärsverksamheter, där ExxonMobil skulle spela en central roll. Livesey visar i sin analys hur man i texterna lyckades bygga upp en ny identitet för sig själva och sina motståndare. (Ibid. 2002: 127.)

2.3.4 Det religiösa perspektivet

I USA har ledare för religiösa grupperingar tagit ställning i klimatfrågan och krävt politiker på aktionsplaner. Klimatförändringen leder till frågor som har starka moraliska och etiska dimensioner, vilket man fokuserar på inom den religiösa diskursen. Uppvärmningen drabbar alla men den slår hårdast mot de fattiga. Frågan gäller bland annat hur man ska fördela de kostnader som uppstår till följd av naturkatastrofer och ekologiska förändringar, samt hur rätten till världens naturtillgångar ska fördelas. Klimatförändringen har en etisk och religiös dimension, eftersom den för fram frågor om hur vi ska leva samt hur vi förhåller oss till varandra och till naturen. En stor fråga är också vad vi lämnar som arv till kommande generationer. (Wardekker, Petersen & van der Sluijs 2008: 54.) Att klimatförändringen inte bara är en politisk och ekonomisk, utan främst en moralisk fråga har även starkt poängterats av Gore (2006: 216, 287.)

Olika religiösa inriktningar kan ha olika förhållningssätt till klimatfrågan. Enligt den judisk-kristna traditionen är människan herre över naturen, vilket har lett till okritiskt utnyttjande av naturtillgångarna. Tills vidare finns det inga studier i hur religioner som islam eller hinduism ställer sig till frågor kring den globala uppvärmningen och om hur de eventuellt kan påverka ställningstaganden i klimatfrågan. (Wardekker, Petersen & van der Sluijs 2008: 64.)

3 NYHETSRAPPORTERING PÅ WEBBEN

Eftersom materialet som är föremål för min analys distribuerats via webben gör jag i det följande en överblick över den kontext som webbmiljön utgör för nyhetsförmedling och anslutande diskussionsinlägg. Webbmiljön har gett upphov till nya sätt att producera och konsumera nyhetstexter, vilket kan påverka bilden av den globala uppvärmningen i materialet. Nyhetsutbudet på webben är enormt och har global täckning. Den som vill kan själv delta i nyhetsrapporteringen. Nyhetskonsumenter på internet sporras till interaktivitet och de är också mera krävande än tidningsläsare eftersom de själva kan kontrollera hur de väljer att ta del av nyhetsutbudet (Gunter 2003: 145).

Internet är ett forum där alla kan göra sin röst hörd, och det har skett en tydlig förskjutning mot en mera diversifierad nyhetsrapportering, där en allt större del av informationen förs fram av andra än professionella journalister. Samtidigt medför detta att det blir allt svårare att skilja mellan saklig och osaklig information, eftersom uppgiftslämnarnas trovärdighet inte alltid kan bekräftas.

3.1 Nyhetsrapportering i förvandling

Tack vare snabbare dataöverföring och ett växande utbud av webbaserade tjänster har internet gjort sitt intåg i hemmet och blivit en del av vardagen. En allt större del av innehållet på webben har en social funktion och produceras av enskilda personer. Denna utveckling kan sammanfattas under begreppet Web 2.0. (Majava 2006: 87.) Web 2.0 syftar på den andra generationens internet och betonar framför allt den kollektiva intelligensen och användarnas deltagande i utvecklandet (O'Reilly 2009). Medverkan är det centrala, vare sig det gäller utveckling av teknologi eller spridning av information. Enligt O'Reilly (2005) är Web 2.0 ett samlingsnamn för en ny generation av program, tjänster och affärsmodeller på webben, vilka har stark betoning på deltagande. Man brukar därför också tala om Web 2.0 som en social webb, eftersom teknologin främjar sociala nätverk. Tyngdpunkten har förskjutits från individuella programverktyg till

webbaserade tjänster och gemensamt uppbyggda databaser. (Majava 2006: 87–88.) Utvecklingen påverkar och förändrar även produktionen och distributionen av nyheter.

Det är speciellt två publiceringsverktyg, nämligen bloggar och wikier, som håller på att revolutionera nyhetsrapporteringen på webben. De baserar sig på lättanvändbara och kostnadsfria program, vilket gör att vem som helst kan använda dem. En blogg (*weblog*, *blog*) upprätthålls vanligen av en enskild person och består av en webbsida med kronologiskt uppställda inlägg, där det senaste ligger högst upp. Bloggen innehåller aktuell information eller kommentarer till olika frågor, och uppdateras regelbundet. Bloggen kan även ha länkar till andra bloggar eller webbplatser. (Majava 2006: 89.) Bloggar som kommenterar aktuella händelser förs av både privatpersoner och professionella journalister. Även traditionella nyhetsmedier har bloggar. (Haas 2005: 388.) I april 2009 hade HS (2009a) elva bloggar, som kommenterade olika samhällsområden och fenomen som sport, bilar, teknologi, litteratur samt aktuella problem som t.ex. arbetslöshet. En betydande del av bloggarna förs av tidningens egna medarbetare.

Till skillnad från bloggarna, som är individuella och tar upp aktuella ämnen, är wikierna ett medel för öppet deltagande i gemensamma projekt. Wikierna är inriktade på att kollektivt producera information. Det mest kända exemplet är det öppna uppslagsverket Wikipedia. (Majava 2006: 89.) Nyhetstjänsten Wikinews är baserad på samma principer, och inviterar alla att sända in nyheter. Man har två huvudtyper av artiklar. Dels publiceras syntesartiklar som bygger på sammandrag av artiklar från andra källor, varvid avsikten är att få en mera täckande överblick av nyheten och en neutralare beskrivning. Dels har man originalartiklar, där någon som bevittnat en händelse eller befinner sig på platsen rapporterar direkt. Artiklarna skall vara neutrala och får inte innehålla egna opinioner eller kommentarer. Den som vill uttrycka egna åsikter hänvisas till Wikinews bloggavdelning. (Wikinews 2009a.) Bloggarna är alltså ett medel för opinionsjournalistik, medan wikierna skall fungera enligt de journalistiska principerna för nyhetsbevakning och vara åsiktsneutrala. Wikinews har webbplatser på ett flertal olika språk, bl.a. svenska och finska.

Det finns även tjänster som aggregerar nyheter från olika nyhetsplatser på webben och sammanställer dem till länklister (Sirkkunen 2006: 137). Sådana listor finns t.ex. på Google News och Yahoo, och Kookas i Finland.¹ De har kritiserats för att de gratis utnyttjar material som är producerat av andra för sin egen vinning, men själva framhåller de att de bara leder besökarna till den ursprungliga webbplatsen via länken, och på så sätt bidrar till att göra den mera känd.

Web 2.0-ideologin, som med sin demokratiska inriktning betonar alla individers rätt och möjlighet att göra sin röst hörd, kritiseras dock för sin ytlighet och för att den riskerar att utarma kulturen. Keen (2007: 15–16, 50, 53) anser att Web 2.0-modellen hotar våra kulturella institutioner genom att den förringar expertis, erfarenhet och talang. När amatörerna tar över produktionen av innehållet på internet får vi bara ytliga observationer av världen och tomma åsikter. Etablerade nyhetsmedia, som t.ex. BBC och New York Times, är experter inom sitt område och har resurser att ge en mångsidig rapportering med djupa insikter i olika ämnen. De har professionella, kunniga journalister som bär ansvaret för sin rapportering och en trovärdighet som ger dem tillgång till politiker och andra betydande nyhetskapare. Om dessa resurser utarmas t.ex. på grund av ekonomisk olönsamhet, kommer vi att förlora den expertis som kan leda utvecklingen.

En mera positiv inställning intas av Gillmor (2004: 236–237) som framhåller att internet är det viktigaste mediet sedan tryckpressen och att det kommer att leda till en utveckling mot ett mera demokratiskt samhälle. De nya verktygen på webben ger möjligheter till omedelbar feedback i olika beslutsfrågor och till mångsidig, fördjupad information. Även Gillmor (ibid.) är medveten om de risker som har att göra med trovärdighet och ärlighet, men han är övertygad om att samhället med hjälp av professionella journalister och andra experter kommer att hitta lösningar. Den forna publiken är i nyckelställning som aktiva deltagare i forandets av de perspektiv som intas på samhället.

¹ www.news.google.com, www.yahoo.com, www.kookas.fi

Det är lätt att hålla med Keen (2007: 23) om att det finns en risk med att gränserna mellan upphovsman och konsument, expert och amatör suddas ut på webben. Det kan underminera vår känsla för rätt och fel, verklighet och fantasi och leda till ett samhälle med ökad misstro mot medmänniskorna. Människan har byggt upp ett samhälle där institutioner står för expertis och trovärdighet. De ger ett enhetligt perspektiv på tillvaron och bidrar till stabiliteten i samhället genom att vara en del av den sociala praktik som enligt Fairclough (2002: 72) är en följd av att människan försöker göra världen begriplig. Medieinstitutionerna står nu inför förändringar på grund av de diskursiva praktiker som uppstått på webben men kommer knappast att helt försvinna, eftersom människan behöver dem. De nyhetsorganisationer som på ett bra sätt kan integrera webben i sin verksamhet kommer troligtvis att kunna behålla sin ställning.

Etablerade nyhetsorganisationer anses stå för trovärdighet. Här finns det emellertid också en risk, eftersom de själva bestämmer vad som är trovärdigt. Gillmor (2004: 237) är inne på detta när han säger att media inte lyssnar på sina konsumenter. Även Brennen (2009: 300–302) framhåller att fakta inte är någon självklarhet. Fakta existerar alltid i en social kontext, och är ofta föremål för tolkningar. Därför kan man inte utgå från att det finns någon objektiv sanning som journalisterna har monopol på, varför deras roll som dörrvakter för information ifrågasätts. Enligt Brennen (ibid.) kan nya typer av nyhetstjänster påverka journalistiken i framtiden, framför allt genom att ifrågasätta objektiviteten i det sätt som traditionella medier fungerar på.

Sammanfattningsvis enar jag mig med Sirkkunen (2006: 154), som säger att man kan betrakta utvecklingen av journalistiken i webbåldern ur ett positivt och ett negativt perspektiv. Ur en positiv synvinkel har vi nu en mångsidigare nyhetsrapportering, där interaktivitet och diskussion blivit viktiga. Den gamla synen på konsumenterna som passiva mottagare av information håller på att förändras och de har nu fått en aktivare roll. Detta ger löften om en större demokrati och möjligheter att delta i samhällsutvecklingen för alla. En negativ utveckling kan innebära att medieinstitutionernas ekonomiska utveckling försvagas ytterligare, vilket ger mindre resurser för ett journalistiskt arbete av hög kvalitet. På webben kan den egocentriska och

narcissistiska kulturen få övertaget över den sociala gemenskapen, vilket leder till att ekonomiska intressen tar över och vi får en socialt utarmad konsumtionskultur i stället.

3.2 Dagstidningar i den digitala tidsåldern

Enligt en undersökning från våren 2008 är finländarna ett tidningsläsande folk. Nästan alla 45 år fyllda läser tidningar regelbundet. Över hälften av den 16–74-åriga befolkningen läser nättidningar, men populärast är de bland 25–44-åringar. Unga läser mer sällan tryckta tidningar än övriga åldersgrupper. (Statistikcentralen 2009.)

Eftersom konsumenterna är vana vid att nyhetstjänsterna på webben är fria, vill de inte betala för att få läsa nätupplagor, vilket gör att nyhetsservicen på webben är beroende av reklampengar. Endast en tiondedel av den finländska mediereklamens volym består av nätbaserad reklam (Tidningarnas förbund 2009), varför det inte är ekonomiskt lönsamt för tidningsförlagen att utveckla webbplatserna annat än som komplement till den tryckta huvudprodukten. Visserligen erbjuder många tidningar, bl.a. HS, också en så kallad digital upplaga mot avgift. Denna är en exakt kopia av papperstidningen. Statistikcentralens (2009) undersökning visar dock att de digitala upplagorna inte är speciellt populära. HS:s digitala upplaga ingår i prenumerationen på dagstidningen, och kan därför närmast ses som en tilläggservice.

I slutet av 1990-talet började tidningsutgivarna se internet som en konkurrent, vilket ledde till att de själva blev aktiva på webben. Som etablerade institutioner hade de fördelen av att vara trovärdiga och ha färdiga kanaler för nyhetsproduktion. I början av 1999 hade 55 finländska tidningar en nätpublikation med nyheter. I början kopierade man bara materialet från den tryckta tidningen och lade ut det på webben utan att utnyttja möjligheterna till kontinuerlig uppdatering i någon högre grad. Det nya var att nästan alla webbplatser hade länkar till redaktionens e-postadress så att läsarna kunde ge feedback. I en undersökning från 1997 konstaterades att endast 30 % av nättidningarna hade en insändarsida eller diskussionsgrupp. (Wallenius 2001: 30–32.)

Som framgår av avsnitt 3.1 har det under 2000-talet skett en allt större integration mellan medieproducerat och användargenererat material på webben. Nätverket av bloggar, bloggofären, infiltrerar också nyhetswebbplatserna. HS har ett endast ett blygsamt antal bloggar länkade till en särskild bloggsida på HS.fi (2009a). Den svenska kollegan DN har också en egen sida med bloggar, men dessutom har man efter varje nyhetstext en lista på bloggar som länkat till nyheten i fråga, ungefär som HS.fi har en lista med diskussionsinlägg efter varje nyhet. (Se DN 2009a.) Nättidningarna har i allmänhet också en avdelning där läsarna kan publicera sina egna bilder och texter.

Öppenheten på webben gör att medieföretagen måste anpassa sig till och lära sig utnyttja den nya teknologin på ett kreativt sätt. Den ökade andelen bloggar och läsargenererat material som integreras i nättidningarna visar att utvecklingen går mot en mera inkluderande kultur. Enligt Gillmor (2004: XIII) kommer morgondagens nyhetsrapportering och nyhetsproduktion mera att påminna om ett seminarium eller en diskussion än en föreläsning. De tidigare tysta åhörarna inkluderas i processen.

3.3 Nätupplagorna ur ett genreperspektiv

Det har uppstått nya textsorter eller genrer som är specifika för webben. Min avhandling anknyter till dagstidningarnas nätupplagor och två textsorter i dessa som kan definieras som separata genrer, nämligen nyhetsartiklar och diskussionsforum för läsare. Med genre avses en indelning av texter enligt den verksamhet de är knutna till (Hellspong & Ledin 1997: 24). En genre strukturerar texten på ett visst sätt. Man kan t.ex. känna igen en tidningsartikel på hur den är uppbyggd. En akademisk skrift representerar en mycket formbunden genre, medan andra genrer som t.ex. reklamannonser är friare. (Fairclough 2003: 65–66.) Genren är uppbyggd av olika texttyper, beroende på vilket socialt uppsåt man har med texten. Man brukar skilja mellan deskriptiva, narrativa, instruktiva, argumenterande och klassificerande texttyper. (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 98–99.)

När man definierar en genre utgående från att den är specifik för webben förknippas dess egenart med webbens egenskaper som medium. Den mest centrala funktionen på

webben är hypertext, som är ett sätt att länka texter till varandra så att man har tillgång till dem i icke-linjära sekvenser (Askehave & Ellerup Nielsen 2005: 126). Webbdokument är hypertextuella, dvs. innehåller länkar till andra texter. Enligt Askehave och Ellerup Nielsen (ibid. 127) måste man inkorporera webben som medium när man identifierar en webbgenre och de föreslår därför en tvådimensionell genremodell. Den första dimensionen utgörs av själva läsandet, där man läser texten på traditionellt sätt. Den andra dimensionen är navigeringen, där man flyttar sig från ett ställe på webben till ett annat. (Ibid.) Denna modell är till god hjälp för att förstå skillnaderna mellan likartade genrer på och utanför webben och visar på olikheterna mellan en nyhetsartikel på webben och i en tryckt tidning.

En studie av Ihlström och Henfridsson (2005: 189) visar att man kan urskilja specifika element både när det gäller form och uppsåt som gör att man kan tala om nyhetstidningarnas nätupplagor som en egen genre i förhållande till den tryckta upplagan. En viktig skillnad är tidsaspekten, eftersom webbnyheterna kan uppdateras kontinuerligt. Deras studie visar också att den tryckta upplagan och nätupplagan kompletterar varandra och att produktionen av dem är sammanlänkad, vilket gör att genrerna är invävda i varandra och beroende av varandra. (Ibid.)

3.3.1 Nätupplagornas nyhetsartiklar som genre

Hypertextfunktionen beskrivs som en viktig egenskap vid karaktäriseringen av webbgenrer, likaså möjligheten till snabb uppdatering av information (se avsnitt 3.3). En annan viktig egenskap är interaktivitet, dvs. att det finns möjlighet till kommunikation i båda riktningarna. Man kan således förvänta sig att nyhetsartiklarna i tidningarnas nätupplagor skiljer sig från sina motsvarigheter i den tryckta pressen genom att de utnyttjar dessa egenskaper.

Webbartiklarna är i allmänhet kortare än de tryckta på grund av att det är svårare att överblicka långa texter på en webbsida. Eftersom webbsidan kan uppdateras kontinuerligt, är det också typiskt att man publicerar nyheter genast något hänt och att man sedan följer upp med mera detaljer. I detta avseende påminner webbnyheterna om

radio- eller TV-nyheter som uppdateras betydligt oftare än det tryckta ordet. Texttypen är vanligen deskriptiv, dvs. beskrivande.

Nyhetsartiklarna på HS.fi utnyttjar webbens egenskaper såtillvida att de avslutas med länkar till tidigare artiklar som publicerats i ämnet. Dessutom finns det möjlighet att kommentera artikeln genom ett inlägg på diskussionsforumet. Det finns även direkta anknäytningar till nätgemenskaper som Facebook och MySpace så att man kan länka nyheten till sin egen sida. Till höger om nyhetsartiklarna finns en lista med länkar i kronologisk ordning till de övriga nyheterna på webbplatsen. I själva nyhetstexten utnyttjas hypertextfunktionen endast genom att namnen på nyhetsmakare som politiker och andra kända profiler är försedda med länkar. Genom att klicka på dessa namn får man fram artiklar där de förekommit tidigare. Nyhetssidans övre balk upptar dessutom länkar till andra avdelningar på webbplatsen HS.fi så att man kan snabbt gå över till ekonomisidan eller vad man nu önskar välja. Bilaga 2 visar ett exempel på en nyhetssida på HS.fi.

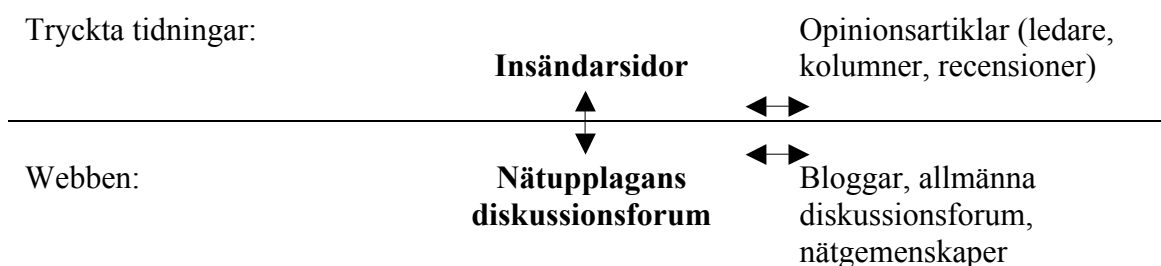
DN (2009a) har ett något större utbud av material runt webbnyheterna. Man har en lista på bloggar som kommenterat innehållet i den enskilda nyheten och det finns även en faktaruta med material som tidigare publicerats i anslutning till artikelns tema, allt från nyheter till opinion och reportage. Man får ett intryck av att DN i högre grad utnyttjar hypertextfunktionen för att tillhandahålla bakgrundsmaterial än sin finska kollega. Detta kan möjligen tyda på att den tryckta tidningen har en starkare ställning i Finland än i Sverige, vilket understryks av att HS är Nordens största dagstidning.

Den öppna, wikibaserade nyhetsservicen Wikinews (2009b) är ett exempel på en webbplats som maximerat användningen av hypertext och interaktivitet. Nästan alla begrepp, namn och platser är länkade till Wikipedia. Själva nyhetstexten är sammansatt av material som kopierats från globala nyhetsproducenter som BBC, The New York Times och lokala nyhetsmedia i den del av världen som nyheten berör. Ursprungsartiklarna finns på en länklista efter själva nyhetstexten. Dessutom finns en lista på tidigare artiklar i Wikinews som berört ämnet. Interaktiviteten utnyttjas genom att vem som helst har möjlighet att delta i nyhetsproduktionen. Nyhetstexterna redigeras

kollektivt, vilket betyder att någon enskild person inte står som ansvarig för texten. Denna typ av nyhetstext har fördelen att den sammanlänkar olika perspektiv på det som händer. Samtidigt krävs att det journalistiska innehållet kommer från trovärdiga källor, vanligen de etablerade och stora nyhetsproducenterna, vars fria nyhetsmaterial är en förutsättning för att webbnyhetsplatser som Wikinews ska kunna fungera.

3.3.2 Nätupplagornas diskussionsforum som genre

Dagstidningarna utnyttjar vanligen webbens möjligheter till interaktivitet genom att upprätthålla ett diskussionsforum i anslutning till nätupplagan. Där kan läsarna kommentera och diskutera de ämnen som tas upp i nyhetsartiklarna, eller starta upp en helt ny diskussion. Diskussionen är öppen för alla och inlägg sänds in med hjälp av ett sändformulär. En vanlig texttyp i denna genre är den argumentativa, dvs. texterna är till sin natur retoriska. Man vill påverka andra läsare att inta en viss ståndpunkt i förhållande till det aktuella temat. Diskussionsforum liknande det som upprätthålls på HS.fi stöder sig på de demokratiska principerna och lagen om yttrandefrihet (FINLEX 2009), vilket innebär att alla ska ha rätt att uttrycka sin åsikt. Bilaga 3 visar ett exempel på en sida ur diskussionsforumet på HS.fi. Figur 1 visar i vilket förhållande diskussionsforumet står till närbesläktade genrer.

Figur 1. Relationerna mellan diskussionsforumet på en dagstidnings nätupplaga och besläktade genrer.

Horisontellt visar nätupplagornas diskussionsforum släktskap med bloggar, allmänna diskussionsforum på nätet och olika nätgemenskaper som bildats runt ett gemensamt

intresse eller mål (Sirkkunen 2006: 148). Vertikalt är det en släkting till de tryckta tidningarnas insändarsidor, där allmänheten traditionellt har kunnat ta ställning i aktuella frågor. Insändarsidorna hör till opinionsjournalistiken, i vilken ingår genrer som ledare, kolumner och recensioner. Opinionsjournalistikens rötter går tillbaka ända till 1700-talets kaffehus i London, där man diskuterade grundandet av de första moderna tidningarna (Nordenson 2008: 33). Opinionsjournalistiken har fått ett kraftigt uppsving på senare år. Konkurrensen om läsarna är stor och tidningarna ser opinionsjournalistiken som ett sätt att profilera sig och göra tidningen mera intressant för läsaren. Men framför allt florerar opinionsskriverierna på webben och i synnerhet i bloggarna, som är den nya arenan för opinionsbildning (ibid. 240). Bloggarna är nära besläktade med inläggen i ett debattforum, eftersom man ofta tar ställning till aktuella frågor.

Nättidningarnas debattforum har kritiserats av bl.a. Gillmor (2004: 112) för att de inte tas på allvar och inkorporeras i det journalistiska arbetet. Man låter läsarna diskutera med varandra, men det som sägs varken noteras eller kommenteras av journalisterna, som ju är experter på nyhetsrapportering. Gillmor (ibid.) skulle gärna se att man tar upp sådana teman som väcker mycket debatt och utvecklar dem vidare. I dagens läge verkar bloggarna ta över mycket av denna roll, eftersom många bloggare är kunniga i sina ämnen.

4 DISKURSANALYS SOM VERKTYG

Termen *diskurs* har sitt ursprung i franskans *discours*, som står för diskussion eller tal, t.ex. föredrag. Under 1960- och 1970-talet började man inom vetenskapen allmänt tala om diskurs i samband med att man fick en mera integrerad syn på olika forskningsdiscipliner och blev intresserad av att undersöka hur språket och samhället fungerade tillsammans. Detta har senare refererats till som *den språkliga vändningen* (*The Linguistic Turn*)², eftersom användningen av språket blev en central utgångspunkt i den humanistiska och samhällsvetenskapliga forskningen. *Diskurs* är inget enhetligt begrepp och dess betydelse kan variera från ett vetenskapligt område till ett annat. (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 23.)

Inom språkvetenskapen började man först använda termen *diskurs* för att beteckna en språklig enhet som är större än en sats. Den traditionella grammatiken var koncentrerad sig på den teoretiska uppbyggnaden av språket och hade satsen som central enhet. Nu ville man undersöka längre texter för att kunna studera språket i interaktion med samhället. Senare kom diskurs att beteckna språkliga enheter som är större än en sats och som undersöks i förhållande till ett bestämt sammanhang, eller den sociala kontexten. (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 24.) Genom att analysera diskurser kan man bättre förstå hur uppfattningar om världen bildas och förändras.

4.1 Diskursanalys och den sociokulturella referensramen

Diskursanalys kan användas på många olika sätt för att studera de mönster som språket bildar när vi talar om och försöker förstå världen. Numera anses diskursanalysen vila på en teoretisk grund som kallas socialkonstruktionism, som utgår från att språket inte neutralt avspeglar vår omvärld, utan att det är med och skapar den. (Winther Jørgensen & Phillips 2000: 7.) Vi använder alltså språket för att skapa den sociala verkligheten, men samtidigt inverkar denna på språket och hur vi använder det (Pietikäinen &

² Uttrycket myntades av Richard Rorty i antologin *The Linguistic Turn. Essays in the Philosophical Method* som utgavs 1967.

Mäntynen 2009: 22). Diskursanalys har att göra med det perspektivbundna i tillvaron. Så snart man har sagt något så har en av flera tänkbara versioner använts för att beskriva den. (Börjeson & Palmblad 2007: 10.)

Winther Jørgensen och Phillips (2007: 13–15) skiljer mellan tre huvudformer av diskursanalys som är grundade på socialkonstruktionismen. Alla tre bygger på en språkfilosofi som hävdar att vårt tillträde till verkligheten alltid går genom språket. Det första analytiska angreppet kallar Winther Jørgensen och Phillips (ibid.) för *diskursteori*,³ och dess utgångspunkt är att språkets grundläggande instabilitet gör att en betydelse aldrig kan låsas. En diskurs är ju ett sätt att tala om och uppfatta den sociala världen och den vill låsa fast språket på sitt eget sätt. Men en diskurs omformas ständigt i kontakten med andra diskurser när den kämpar med dem om herraväldet. Enligt detta kan sociala fenomen aldrig bli färdiga eller totala, vilket ger plats för en ständig social strid om hur samhälle och identitet skall identifieras (ibid. 31). Den andra diskursanalytiska formen som Winther Jørgensen och Phillips (ibid. 97) refererar till är *diskurspsykologi*,⁴ som har utvecklats inom socialpsykologin. Texter och talspråk ses här som konstruktioner av världen och de orienteras mot sociala handlingar. I stället för att betrakta mentala processer som något som försiggår bara i människans inre, ser man dem mera som en social praktik, som byggs upp av diskurser. Diskurserna skapar en värld som ser verklig eller sann ut för talaren och yttre fenomen får sin mening genom diskurserna (ibid. 104).

Den tredje huvudformen av diskursanalys enligt Winther Jørgensen och Phillips (2007: 70) är den *kritiska diskursanalysen*, som utmärks av att den inte är politiskt neutral, utan syftar till att avslöja hur maktförhållanden upprätthålls i samhället. Jag har valt att analysera materialet utgående från den kritiska diskursanalysen eftersom klimatuppvärmningen är ett globalt fenomen, vars inverkan på politiska, ekonomiska och sociala faktorer kan få betydelse för maktmönster i samhället. Det kan därför vara av intresse att kritiskt granska hur den framställs i media för att se om språkbruket visar

³ Huvudverket inom diskursteorin är *Hegemony and Socialist Strategy* (1985) av Ernesto Laclau och Chantal Mouffe.

⁴ Se t.ex. *Discursive Psychology* (1992) av Derek Edwards och Jonathan Potter.

några tecken på sådant. Den kritiska diskursanalysen lägger även mera tyngd på den lingvistiska analysen än de andra formerna (ibid. 25), vilket är intressant ur ett kommunikationsvetenskapligt perspektiv, där språkbruket är centralt.

4.2 Kritisk diskursanalys

Den kritiska diskursanalysen strävar till att avslöja på vilket sätt sociala strukturer som t.ex. maktmönster påverkar språkmönstret i diskurserna. Grundidén är inte bara att avslöja de sociala dimensionerna hos språkbruket, utan upptäckterna ska leda till att man ser samhället på ett nytt sätt och börjar förändra det till det bättre. (Blommaert & Bulcaen 2000: 449.)

Den kritiska diskursanalysens frontfigur Norman Fairclough (2003: 214–215) använder diskursbegreppet på två olika sätt. Dels ser han diskurser som sätt att representera olika aspekter på världen, dvs. att man ser den ur ett visst perspektiv. För att identifiera en diskurs kan man först identifiera vilka delar av världen som representeras, dvs. de huvudteman som finns i texten, och därefter kan man undersöka vilket perspektiv de utgår ifrån. I min analys identifierar jag några av de diskurser, t.ex. den vetenskapliga, som konstituerar den globala uppvärmningen. Fairclough (2003: 3) använder även begreppet *diskurs* i abstrakt mening för att uttrycka att språket är ett socialt element, som står i ett dialektiskt förhållande till andra element. Diskurs avser då språkbruket som social praktik och denna betydelse är relevant när man analyserar kommunikativa händelser, eftersom diskurs både konstitueras av verkligheten och är med och konstituerar den, dvs. konstruerar den och ger den betydelser (Fairclough 1992: 64).

Fairclough (1992: 64) ser tre konstruerande effekter hos diskurs. Den konstruerar sociala identiteter, sociala relationer samt kunskap och tro. Detta korresponderar med de tre huvudkategorier av språkliga funktioner som definieras i den systemisk-funktionella språkteorin (Halliday 1985), dvs. den textuella, interpersonella och ideationella funktionen. *Diskursordning* är ett centralt begrepp inom kritisk diskursanalys och definieras av Fairclough (2003: 220) som den speciella kombination av relativt stabila

genrer och diskurser som förekommer inom ett visst socialt område eller institution. Begreppet härstammar från Foucault (1984: 113–114) som ser diskursordningen som ett system där diskurser formas, kontrolleras och avgränsas, så att de kan ge mening och konstruera sanningseffekter t.ex. inom en vetenskaplig disciplin. Människans strävan efter makt genomsyrar diskursordningen. Vid analys av diskurser är det enligt Foucault (ibid. 133) fruktbart att å ena sidan fokusera på hur de begränsas och sanktioneras för att kunna hållas stabila och upprätthålla ett socialt system och å andra sidan på hur de uppstår och intar sin karaktär av vad som är sanning. Den kritiska diskursanalysen fokuserar mera på hur språkliga val är strukturerade inom olika sociala domäner och vad det är som gör att man väljer på ett visst sätt (Fairclough 2003: 220). Min avhandling tar avstamp i nyhetsmediernas diskursordning och fokuserar på två traditionella genrer, nämligen nyhetstexter och läsarkommentarer. Eftersom det material som studeras är taget ur en dagstidnings nätupplaga, har dessa genrer omformats för webben och fått nya kännetecken, som är så specifika att det är befogat att tala om helt nya genreformer (Ihlström & Henfridsson 2005: 189). De nya praktiker som uppstått på webben kan även inverka på hur diskurserna konstruerar den globala uppvärmningen, vilket jag längre fram berör i min analys.

Enligt Fairclough (1992: 71–73) kan diskurs analyseras enligt en tredimensionell modell, där varje dimension uttrycker en speciell aspekt av diskurs som praktik. I sin lingvistiska form manifesteras praktiken som *text*, vilken kan vara både talad och skriven. Socialt är praktiken en del av de *sociala praktiker* som utövas i samhället, t.ex. politiska eller ideologiska. Den tredje dimensionen handlar om produktion, distribution och konsumtion av texter och kallas *diskursiv praktik*, och den fungerar som en förmedlande länk mellan text och social praktik.

Vid textanalysen ser man på de formella dragen i en text och hur den konstruerar diskurser och genrer lingvistiskt. Den sociala praktiken syftar på hur medlemmar av sociala gemenskaper bygger upp ett system för att få världen att framstå som någorlunda systematisk och pålitlig. När praktiker formas bygger de på sociala strukturer och maktrelationer som samhällsmedlemmarna ofta inte är medvetna om. (Fairclough 1992: 72.) Enligt Fairclough (1997: 68) har den diskursiva praktiken att

göra med medierutinernas betydelse, dvs. hur sättet att införskaffa, välja och utforma material kan påverka texterna via inbyggda maktstrukturer. Nord (2008: 11) framhåller att redaktionens sätt att arbeta är viktigare för nyhetsurvalet än den enskilda journalistens åsikter. Enligt socialkonstruktionismen kan nyheterna inte vara en exakt spegling av verkligheten. Det är inte heller mediernas uppgift att okritiskt återge information som vinklats av olika samhällspåverkare, utan medierna ska förhålla sig självständigt till det som publiceras. När det gäller hot och risker har nyhetsmedierna inte alltid förutsättningar att bedöma vad som är reellt, varför man ofta väljer att utforma materialet som en dramatisering av framtida hotbilder. (Ibid. 23.) De scenarier som forskarna lagt fram om klimatuppvärmningen är tacksamma för dramatisering, eftersom de innehåller synnerligen effektfulla element.

Den diskursiva praktiken har också att göra med att en text byggs upp på existerande texter, diskurser och genrer. Genom att undersöka intertextualiteten, dvs. relationerna till andra texter, får man en uppfattning om vad som påverkat en text (Fairclough 1997: 84).

Kritisk diskursanalys har kritiserats bl.a. för oklarhet i fråga om metoder, eftersom det finns många alternativ att välja på. Eftersom kritisk diskursanalys strävar till att avslöja sociala orättvisor har den också kritiserats för bristande objektivitet och favorisering av vissa synsätt. (Carvalho 2008: 162.) Fairclough (2003: 14) framhåller att det inte existerar något helt objektivt sätt att analysera texter, eftersom analysen alltid är baserad på forskarens subjektiva tolkningar. Forskaren bör emellertid reflektera över sina egna positioner och hur de eventuellt kan påverka analysen (ibid. 210). Enligt min egen erfarenhet är det vissa svårigheter i den praktiska tillämpningen av metoderna, eftersom tolkningar intar en så central roll. Ett problem med textanalys är olikheterna i hur språk är uppbyggda. I min analys kommer detta fram speciellt tydligt, eftersom jag studerar finskspråkiga texter, skriver på svenska och använder bl.a. Faircloughs engelskspråkiga litteratur som vägledning.

4.2.1 Beskrivning av processer

Enligt den funktionella grammatiken handlar den ideationella metafunktionen hos språket om hur vi beskriver världen runt omkring oss. Beskrivningarna byggs upp runt våra erfarenheter av de olika skeenden eller processer som iakttas eller som vi är delaktiga i. Man skiljer mellan tre grundläggande processtyper: materiella, mentala och relationella. Dessutom finns det ett antal gränstyper. (Holmberg & Karlsson 2006: 73, 79.) Processerna binder ihop de deltagare som är involverade. Holmberg och Karlsson (ibid. 74) gör en grundläggande indelning i *förstadeltagare*, dvs. den deltagare som processen utgår ifrån och *andradeltagare*, dvs. den deltagare som processen riktas mot eller som binds ihop med förstadeltagaren.

Materiella processer innebär att någon gör något eller att något händer rent konkret. En text som innehåller materiella processer är ofta konkret och har en berättande struktur. Mentala processer är sådana som upplevs, de utspelar sig på ett inre, symboliskt plan. En text som beskriver mentala processer fokuserar på personers tankar och upplevelser. Relationella processer beskriver hur saker och ting förhåller sig. De beskriver en relation mellan två deltagare, eller en enda deltagares existens. Relationella processer är vanliga i abstrakta och formella texter. Verbala processer är en mellanform, som gränsar till både mentala och materiella processer. De innebär att någonting sägs. Verbala processer är vanliga i tidningsartiklar, där man ofta återger olika parter uttalanden i någon fråga. (Holmberg & Karlsson 2006: 79–80, 85, 89, 94–95, 113.)

Vid kritisk diskursanalys analyserar man processer för att systematiskt granska de val som textproducenten gjort och för att få en uppfattning om hur de inverkar på textens representation av verkligheten. Textproducenten kan välja att lägga tonvikten på det som görs (materiella processer), hur något upplevs (mentala processer), hur något är (relationella processer) eller vad som sägs (verbala processer). Enligt Fairclough (1997: 144) kan processdeltagarna också ge viktiga upplysningar. I en materiell process är aktören drivande och har det största inflytandet på skeendet. Om en processdeltagare avskaffas genom att man använder en passiv verbform i stället för en aktiv, kan man

anta att deltagaren inte tillräknas något stort inflytande. Sådana val fördunklar texten och läsaren lämnas i osäkerhet om vem som bär ansvaret för processen (ibid. 149).

Genom att undersöka processernas agentivitet kan man se om det finns någon deltagare som har ansvar för processen och som ligger bakom att den äger rum. Om det finns en ansvarig agent som orsakar processen, betecknas den som en *handling*. Om processen inte har någon agent talar man om en *händelse*. Skillnaden mellan händelse och handling syns bäst i de materiella processerna. Mentala och relationella processer är typiska händelser och verbala processer kan oftast förstås som handlingar. (Holmberg & Karlsson 2006: 108–109.) Agentiviteten är speciellt intressant för min granskning av den globala uppvärmningen, eftersom människans agerande enligt forskningen är den största orsaken till att klimatet blir varmare (se avsnitt 2.1). Jag förväntar mig därför att analysen kommer att visa i vilken grad människan beskrivs som ansvarig agent. Processanalysen hjälper mig främst att ta reda på vilka processdeltagare som framträder ur materialet och vilka som fungerar som agenter.

4.2.2 Språkliga val och motsatser i texten

Den kritiska diskursanalysen bygger på den systemisk-funktionella synen på språket. Språkets funktioner behandlades i avsnitt 4.2 ovan. Ur ett systemiskt perspektiv ses en text som en uppsättning språkliga val som textproducenten gjort (Fairclough 1997:30). Vilka val som görs kan bero t.ex. på den kulturella omgivningen eller den inställning som textproducenten har till det som behandlas (Fairclough 2002: 191). Valen berättar något om de perspektiv som intas på världen. Om man t.ex. väljer att beskriva klimatuppvärmningen som ett hot handlar det om effekter som den eventuellt kan ha i framtiden men som inte är reella just nu. Detta sätt att tala om klimatförändringen tyder på att man inte kan eller vill fokusera på nuläget.

Man kan få information om diskursernas stabilitet genom att undersöka om de språkliga valen som bildar en text innehåller mycket motsatser. En stabil diskurs med få motsatser stöder den rådande diskursordningen, medan motsatser och spänningar inom diskursen eller diskursordningen tyder på att samhället kan stå inför en förändring (Fairclough

1998: 145). Det vore ändå fel att dra den slutledningen att det läsargenererade materialet som ingår i min analys tyder på förändringar bara för att det innehåller mycket motsatser i de språkliga valen. Enligt definitionen av nätupplagornas diskussionsforum som genre (se avsnitt 3.3.2) är texterna vanligen till sin natur argumenterande, vilket innebär att inläggen intar olika poler i förhållande till det som diskuteras. Här kan man i stället lägga märke till vilka perspektiv som intas och hur enhetliga de är.

Kännetecknande för en argumenterande text är att den tar ställning och uttrycker en åsikt (Pietikäinen & Mäntynen 2009: 102). Språkligt kännetecknas den argumenterande texten av att den framhåller motsatser. Den innehåller konjunktioner som pekar på invändningar som till exempel *men*, *även om* och *emedan*, adjektiv som lyfter fram motsatser, som till exempel *rätt – fel*, *trolig – osannolik*, eller substantiv som kategoriseras i motsatspar som till exempel *industrin* och *De gröna* i materialet. (Ibid.)

En argumenterande text verkar alltid inom ett visst perspektiv och inom en viss ram. Inställningen eller *attityden* visar vad man tänker och känner i olika frågor. En attityd kan yttra sig i form av värderingar, när man framhåller vissa saker som bra och andra som dåliga genom att använda värdeord. (Hellspong & Ledin 1997: 169). Man kan tala om två typer av värdeord, *plusord* och *minusord*, där de förra uttrycker gillande och de senare ogillande (ibid. 170). Som exempel på plusord och minusord i materialet kan nämnas *ympäristötietoiset ihmiset* (miljömedvetna människor), dvs. sådana som vill införa klimatvänliga åtgärder, samt *ilmastoalarmistit* (klimatalarmister) som syftar på samma grupp av människor ur ett perspektiv där de ses som onödigt aktiva. Den som använder värdeord strävar alltid till att påverka andras hållning och handlingar. Värdeord är också viktiga på grund av att de får en socialt sammanhållande effekt genom att visa på gemensamma värderingar i den grupp man tillhör (ibid.).

Om man kopplar samman plusord och minusord som ytterpunkter på en värdeaxel, får man en pol och en motpol (Hellspong & Ledin 1997: 170). Det läsargenererade materialet innehåller rikligt med värdeaxlar. Ett exempel är värdeaxeln om expertis i klimatfrågan, där *itseoppinut nettiasiantuntija* (självlärd nätexpert) står för någon som inte har särskilt hög kunskapsnivå när det gäller klimatuppvärmningen, medan motpolen utgörs

av *tiedeyhteisö* (det vetenskapliga samfundet) som är expert på området. Ett annat exempel är värdeaxeln om vem som känner till förhållandena i Finland, där *Suomen kansa* (det finländska folket) står för en hög kunskapsnivå medan *Brysselin valtiotieteenmaisterit* (statsvetarmagistrarna i Bryssel) utgör motpolen med ringa kunskaper.

4.2.3 Intertextualitet

Den ryske filosofen Bakhtin var en av de första att reflektera över hur texter hänger samman med andra texter. Hans tankegångar ledde till ett sätt att betrakta texter som senare kom att betecknas med termen *intertextualitet*. Bakhtin införde begreppet *utsaga* som uttryck för en avgränsad textuell enhet. Utsagan är bunden till ett subjekt och den börjar när subjektet tar ordet och slutar när någon annan tar vid (Bakhtin 1986: 71). Varje utsaga är individuell, men samtidigt påverkas den av sin användningsmiljö, där det finns en relativt stabil typ av utsagor, dvs. genrer. Språket realiseras i de olika områden av aktiviteter som människor deltar i genom innehåll eller tema, genom lingvistisk stil och genom de ord och fraser som används och hur dessa struktureras. Allt detta hör ihop och är länkat till utsagan som en helhet. Genrer är mycket heterogena, eftersom det finns oändliga möjligheter till variation. Samtidigt är de relativt stabila vad gäller tematik, komposition och stil. (Ibid. 60–65.) En utsaga är endast en länk i en komplex kedja av andra utsagor. När man säger eller skriver något tar man för givet att det finns tidigare utsagor, egna eller andras, som den länkar till. (Ibid. 69.)

Enligt Fairclough (2003: 17) syftar intertextualitet på hur texter anknyter till varandra genom att t.ex. låna in material, föra dialog, eller rekontextualisera, dvs. sätta in material i en ny kontext med betydelseförskjutning som följd. En text ingår alltid i ett socialt sammanhang där den är en del av kommunikationen. Intertextualitet hänger därför nära samman med vad Fairclough (ibid. 40) kallar *assumptions*, dvs. antaganden om något som inte sagts ut. Det som sägs i en text har alltid en bakgrund i något som inte sägs i själva texten; den bottenar i en odefinierad gråzon som länkar den till något som sagts, skrivits eller tänkts någon annanstans. Detta är i analogi med Bakhtins reflektioner om hur en utsaga alltid länkar till andra utsagor. En gemensam bakgrund behövs för att vi ska kunna förstå varandra utan att hela tiden behöva gå in på detaljer.

Med tanke på att det material som studeras är publicerat på webben anser jag att det är speciellt givande att studera det ur ett intertextuellt perspektiv. Hypertextfunktionens avgörande betydelse för produktion och konsumtion av information på webben (Askehave & Ellerup Nielsen 2005: 126), dvs. praktiken att använda länkar, gör det lätt att bygga upp meningen i en text med hjälp av andra texter. Skenbart underlättar praktiken identifieringen av de röster som en text bygger på. Det är lätt att se till vilken text en länk leder. På grund av webbans anonymitet och den mängd information som finns tillgänglig kan det emellertid vara svårt att avgöra var de olika röster som finns representerade i texten har sitt ursprung och vilka konventioner de bygger på.

Solin (2004: 268–269) framhåller att en text är dialogisk i förhållande till sin omgivning och intertextualitet framhäver det relationella perspektivet på hur en text får sin mening. Det är lätt att hitta de röster som signaleras tydligt, t.ex. med citationstecken, men man kan även söka efter mera subtila anspelningar på andra texter, som t.ex. allusioner (ibid.). Ett exempel på allusioner i materialet är från en diskussion om framtida energilösningar, där De gröna kallas för *tuulimyllypuolue*, väderkvarnspartiet, eftersom de förespråkar vindkraft. Beteckningen kan också ses som en anspelning på boken *Don Quijote* (1605), där huvudpersonen fäktades med väderkvarnar som han trodde var fiender. De grönas uppfattning om vindkraft som en viktig framtida energikälla skulle ha lika orealistiska grunder. Eftersom mitt material är rätt omfattande har jag valt att i den intertextuella analysen koncentrera mig på de röster som klart framgår ur texten. Till dessa hör även sådana som tydligt signaleras genom att man anger en webbplats.

Avsikten med en intertextuell analys är enligt Fairclough (1997: 84) att gå vidare från de spår som finns i texten för att definiera vilka diskurser och genrer som finns i bakgrunden och om det finns motsättningar och spänningar mellan de olika elementen. Ju större mix av diskurser och genrer en text innehåller, desto tydligare signalerar den kommande förändringar i samhället. Enligt forskarna kommer den globala uppvärmningen att medföra stora förändringar i människans levnadsvillkor. Det är rimligt att anta att materialet även ger uttryck för detta.

5 KONSTRUERINGEN AV DEN GLOBALA UPPVÄRMNINGEN PÅ HS.FI

I detta avsnitt analyserar jag materialet med avseende på teman, aktörer och diskurser för att få en uppfattning om vilka perspektiv som intas på den globala uppvärmningen. Jag använder endast det medieproducerade materialet för att fastställa teman och aktörer, eftersom det läsargenererade materialet ansluter sig till de teman och aktörer som finns i nyhetstexterna. Diskurserna definieras från samma utgångspunkt, men vid diskursanalysen används även av det läsargenererade materialet för att få en bredare inblick.

Materialet består av nio nyhetsartiklar om den globala uppvärmningen som publicerats på www.HS.fi under mars månad 2009 samt 535 diskussionsinlägg från läsarna publicerade i anslutning till artiklarna. Diskussionsforumet är upplagt så att man antingen kan kommentera själva artikeln eller ett inlägg som någon annan gjort.

5.1 Teman och aktörer i materialet

För att få en uppfattning om vilka teman och aktörer som är centrala i materialet gör jag först en övergripande analys av rubriktexterna. Temat framgår vanligen ur rubriken, vars uppgift är att sammanfatta innehållet i nyhetstexten. Rubriken är inte bara ett sammandrag, utan den har också en retorisk funktion. Den ska väcka läsarnas intresse och få dem att läsa hela artikeln. (Bell 1991: 187.) Rubriken är den mest framträdande och mest lästa delen av en artikel och spelar en stor roll för hur den globala uppvärmningen framställs och uppfattas. Eftersom det läsargenererade materialet ansluter sig till och kommenterar artiklarna utgår jag från att det i huvudsak behandlar samma teman.

Vahtera (2009: 64) skiljer mellan tre typer av nyhetsrubriker när det gäller uppbyggnaden: fullständig sats, fragment och kvasifragment. Med fullständig sats avses en rubrik som är grammatiskt korrekt, där det åtminstone krävs en finit verbform. Fragment innebär att någon av huvuddelarna i satsen lämnats bort, t.ex. subjektet. Kvasifragment är en specialkonstruktion som påminner om fragment. Nyhetsrubrikerna i mitt material (se tabell 1 nedan) består av fullständiga satser med undantag för rubrik

nio och delar av rubrikerna två, fyra och fem som är fragment. Några kvasifragment hittades inte. Fragment är vanliga som rubriker, eftersom en rubrik gärna får vara kort, samtidigt som den ska uttrycka så mycket som möjligt. Ett fragment är vanligen lätt att förstå, eftersom man via hjärnans kognitiva processer automatiskt fyller i de element som fattas. Rubrik nio, *Odotettavissa sateita, tulvia, kuivuutta*, är ett exempel på ett fragment där hjälpverbet *on* lämnats bort före huvudverbet *odotettavissa*.

Tabell 1. Nyhetsartiklar och diskussionsinlägg som ingår i materialet

	Artikels rubrik	Inlägg
1	<i>Vihreät haluaa aikalisää ydinvoimalle</i> (De gröna vill ha time-out för kärnkraften)	138
2	<i>Ilmastonmuutos huolettaa lamaa enemmän muttei johda tekoihin</i> (Klimatförändringen oroar mer än den ekonomiska krisen men leder inte till åtgärder)	134
3	<i>Ilmaston lämpeneminen voi uhata ihmisen olemassaoloa</i> (Klimatuppvärmningen kan hota människans existens)	131
4	<i>Tutkijat: Amazonin laaja tuho väistämätön ilmaston lämmetessä</i> (Forskare: Vidsträckt förstörelse av Amazonas oundviklig när klimatet blir varmare)	49
5	<i>Shellin Ollila: Päästökauppa hiilidioksidiveroa parempi ratkaisu</i> (Shells Ollila: Handel med utsläppsrätter bättre än koldioxidskatt)	37
6	<i>EU kiirehtii viljelijöitä valmistautumaan ilmastonmuutokseen</i> (EU påskyndar odlarna att förbereda sig för klimatförändringen)	33
7	<i>Greenpeace vaatii varoja ilmastonmuutoksen torjuntaan</i> (Greenpeace kräver medel för att bekämpa klimatförändringen)	9
8	<i>Amazonin aluetta uhkaa kuivuus</i> (Torka hotar Amazonasområdet)	4
9	<i>Odotettavissa sateita, tulvia, kuivuutta</i> (Regn, översvämningar och torka att vänta)	0
	Totala antalet inlägg	535

Tabell 1 visar ett sammandrag över materialets nyhetsrubriker ordnade enligt antalet läsarkommentarer för respektive artikel. Jag gör först en processanalys av rubriktexterna. Materialet är producerat på finska och jag analyserar därför den finska originaltexten. Eftersom jag valt att skriva min avhandling på svenska har jag för att underlätta presentationen av analysresultaten översatt rubriktexterna till svenska så att de

överensstämmer med strukturen på originalspråket. Jag använder härefter den svenska översättningen av texterna om inte det finska originaluttrycket är nödvändigt för tydlighetens skull. Detta gäller även för övriga textexempel i studien. Alla exempel presenteras först på originalspråket, varefter den svenska översättningen används.

Processanalysen belyser vilka deltagare som lyfts fram i de skeenden som beskrivs i texterna och vilken roll de tilldelats. Utgående från Holmbergs och Karlssons (2006: 75–76) terminologi kallar jag den som processen utgår ifrån *förstadeltagare* och den som påverkas av processen eller som binds ihop med den *andradeltagare*. Enligt forskarna beror klimatuppvärmningen på människans agerande. En avsikt med processanalysen är därför att undersöka deltagarnas agentivitet (se avsnitt 4.2.1) för att se i vilken utsträckning människan beskrivs som *agent* med ansvar för de *handlingar* som uttrycks i processerna. När processerna beskrivs som *händelser* blir ansvarsfrågan oklar.

Tabell 2. Rubriktexternas processer, processtyper, agentivitet och agenter

	Processer	Processtyp	Agentivitet	Agent
1	De gröna vill ha time-out för kärnkraften	Materiell	Handling	De gröna
2	Klimatförändringen oroar mer än den ekonomiska krisen men (<i>den</i>) leder inte till åtgärder	Mental Materiell	Handling Handling	Klimatförändringen
3	Klimatuppvärmningen kan hota människans existens	Materiell	Handling	Klimatuppvärmningen
4	Forskare (<i>säger</i>): Vidsträckt förstörelse av Amazonas (<i>är</i>) oundviklig när klimatet blir varmare	Verbal Relationell	Handling Händelse	Forskare -
5	Shells Ollila (<i>säger</i>): Handel med utsläppsrätter (<i>är</i>) bättre än koldioxidskatt	Verbal Relationell	Handling Händelse	Ollila -
6	EU påskyndar odlarna att förbereda sig för klimatförändringen	Materiell	Handling	EU
7	Greenpeace kräver medel för att bekämpa klimatförändringen	Materiell	Handling	Greenpeace
8	Torka hotar Amazonasområdet	Materiell	Handling	Torka
9	Regn, översvämningar och torka (<i>är</i>) att vänta	Relationell	Händelse	-

Rubriktexterna för artikel fyra och fem skiljer sig från de övriga genom att de presenteras som referat, där den första delen av rubriken är ett fragment som saknar verbform (se Vahtera 2009: 317). I båda fallen kan processen förstås genom att man lägger in verbet *säger*. Då framkommer de verbala processerna *Forskare säger* och *Shells Ollila säger*. Som framgår ur avsnitt 4.2.1 ska verbala processer tolkas som handlingar, vilket betyder att forskarna och Ollila är agenter, med ansvar för vad de säger. I båda fallen är den process som refereras i deras uttalande dock utan agent, varför ansvaret i det de säger förblir oklart.

Den globala uppvärmningen är förstadedeltagare i rubrik två och tre i form av *klimatförändringen* och *klimatuppvärmningen*. Den representeras också av förstadedeltagarna *förstörelse* i den andra delen av rubrik fyra och *torka* i rubrik åtta, eftersom de är resultat av uppvärmningen. Att den globala uppvärmningen är förstadedeltagare i fyra rubriker ger den en drivande funktion. Rubrik två, tre och åtta uttrycker handlingar med den globala uppvärmningen som agent och ansvarig för handlingen. Del två av rubrik fyra uttrycker däremot en händelse, där det inte finns någon ansvarig deltagare. Rubrik två består av två processer. Dess första del *Klimatförändringen oroar mer än den ekonomiska krisen* är en mental process, vilket vanligen står för en händelse. Här rör det sig om ett undantag, där klimatförändringen kan ses som agent, vilket tyder på en handling (se Holmberg & Karlsson 2006: 110; 192). Den andra delen av rubrik två, *men leder inte till åtgärder*, uttrycker en materiell process och är även den en handling. Människan, som är den som oroas och den som skulle vidta åtgärder, nämns inte i texten utan finns bara med som antagen bakgrund. I stället är det klimatförändringen som är den aktiva parten.

Människor är förstadedeltagare i rubrik ett, sex och sju genom de politiska grupperingarna *De gröna* och *EU* samt den icke statliga organisationen *Greenpeace*, vilka enligt rubriktexterna vill ha, påskyndar och kräver olika åtgärder i samband med klimatuppvärmningen. Här är det fråga om handlingar med förstadedeltagarna som agenter. Förstadedeltagaren i rubriken för artikel nio är passiviserad på grund av verbformen *odotettavissa* (man kan vänta sig, är att vänta) och processen saknar agent. Den egentliga förstadedeltagaren, den som väntar på något, är människan, och att man

tonar ner detta betyder att klimatuppvärmningen i form av regn, översvämningar och torka får större tyngd och processen får karaktären av en händelse. Agentiviteten hos de verbala processer som inleder rubrik fyra och åtta diskuterades tidigare i detta avsnitt. Förstadeltagarna *forskare* och *Shells Ollila* lyfts fram som agenter, men deras roll verkar endast vara att stå som garantier för processer som är händelser.

Förstadeltagare i den andra delen av rubrik fem är *handel med utsläppsrätter*, ett ekonomiskt styrmedel som används för att kontrollera att utsläppen av växthusgaser inte överskrider en viss global nivå. Man har satt ett pris på varje ton utsläpp, och varje land har rätt att producera en viss mängd. Denna fördelas mellan de företag som producerar utsläpp, och dessa kan sedan köpa eller sälja utsläppsrätter sinsemellan eller via förmedlare. Eftersom det är mera ekonomiskt att sälja än att köpa utsläppsrätter anses systemet öka satsningen på utsläppsförhindrande teknologier. (EU 2008.) I rubriktexten jämförs utsläppsrätter med koldioxidskatt, vilket betyder att det är fråga om en relationell process, där agent saknas. Eftersom handeln med utsläppsrätter är ett sätt för människan att aktivt göra något för att motverka klimatförändringen hade en konstruktion med människan som agent varit naturlig. Människans frånvaro kan ses mot den bakgrunden att handeln med utsläppsrätter är ett komplicerat system, som eventuellt kan utnyttjas för ekonomisk vinning och därför ligger i ett slags informativt dunkel. När handeln med utsläppsrätter konstrueras som en händelse blir också ansvarstagandet dunkelt. Att utsläppsrättshandeln är ett viktigt verktyg mot global uppvärmning understryks emellertid av att Ollila har satts in som talesman i rubriken.

Motsvarande förfaringssätt finns i rubrik fyra, där forskarna agerar talesmän vid beskrivningen av hotet mot regnskogen. Talesmännens roll är att ge trovärdighet åt de processer som de refererar, där ansvaret är oklart. Forskarnas enighet i klimatfrågan är välkänd och en enig forskarkår är synnerligen övertygande. Jorma Ollila har en stark trovärdighet i det finländska samhället i egenskap av tidigare chef och nuvarande styrelseordförande för Nokia, eftersom han fört ut Finland på världskartan som ett teknologiskt underland. Genom att Ollila talar för handel med utsläpp, får detta alternativ högre status än skattealternativet på grund av Ollilas höga trovärdighet. Något av denna trovärdighet flyttas även över till oljeindustrin, där Ollila numera är verksam

som styrelseordförande för Shell. Oljeindustrin, starkt representerad av ExxonMobile, har tidigare gjort sig känd för att marginalisera forskarrapporter om global uppvärmning (se Livesey 2002). Ollila är också en god representant för de celebriteter som ofta förekommer i klimatdiskursen (se Boykoff & Goodman 2008). Klimatförändringens mångtydighet gör att man gärna refererar till kända och beundrade personer för att kompensera osäkerhetsfaktorerna.

Tabell 2 visar att det finns det åtta agenter i rubriktexterna. Om man räknar bort agenterna i de två verbala processerna vars roll endast är stödjande, beskrivs människor som ansvariga i tre processer, medan ansvaret läggs på klimatet i tre processer. När klimatet ses som agent betyder det att människans ansvar för den globala uppvärmningen får en undanskymd roll. Klimatförändringen beskrivs som något som har en egen agenda. De tre processer som betecknas som händelser saknar ansvariga deltagare, dvs. agenter. I ett fall är det fråga om passivisering, där människans medverkan lämnats bort. I två fall kompenseras avsaknaden av agenter med inflikandet av talesmän, vilkas närvaro minskar oklarheten i processen och höjer dess status.

Klimatuppvärmningen eller dess följder är processens förstadedeltagare i fyra av de nio rubriktexterna. Dessutom saknas förstadedeltagare i rubrik nio, vilket lyfter fram regn, översvämningar och torra som enda deltagare i processen. Följaktligen har fem av rubriktexterna klimatet som stark aktör. De andradeltagare som klimatet riktar sin handling mot är bristvaran *åtgärder*, samt människans *existens* och regnskogen i *Amazonas* som båda hotas. Människan är förstadedeltagare i processerna i tre rubriktexter, där handlingen riktas mot *time-out*, *odlarna* och *pengar*. Förstadedeltagaren *utsläppshandel* i rubrik fem sätts i relation till andradeltagaren *koldioxidskatt*.

Utgående från Faircloughs (1997: 144) tankegångar om hur textproducentens val av processtyp och processdeltagare påverkar texten har jag genom analys av rubriktexterna visat att dessa val lyfter fram klimatuppvärmningen som den främsta aktören. Klimatuppvärmningen har i tre processer även rollen av agent med ansvar för det som sker, vilket fördunklar människans ansvar och kan inverka på hennes vilja att sätta in åtgärder. Användningen av referat, där trovärdiga aktörer står som garant för

processer där människan inte har ansvaret, tjänar samma syfte. Den vanliga människan representeras i texterna genom olika grupperingar eller tonas ner, vilket sänker hennes status som aktör i klimatfrågan. Den enskilda individens ansvar för den globala uppvärmningen är inte särskilt framträdande i rubriktexterna på HS.fi.

Utgående från artiklarnas rubriker, processanalysen och de processdeltagare som framkommit abstraherar jag följande huvudteman ur materialet: energipolitik, handlingsförklaring, hot mot det ekologiska systemet, global kontroll av utsläpp, samt tillgång till föda.

Tabell 3. Processdeltagare och teman i rubriktexterna

Artikel	Första deltagare	Andra deltagare	Tema
1	De gröna (agent)	Time-out	Energipolitik
2	Klimatet (agent)	Åtgärder	Handlingsförklaring
3	Klimatet (agent)	Existens	Hot mot ekosystemet
4	Förstörelse	-	Hot mot ekosystemet
5	Utsläppshandel	Koldioxidskatt	Utsläppskontroll
6	EU (agent)	Odlarna	Tillgång till föda
7	Greenpeace (agent)	Pengar	Utsläppskontroll
8	Torka (agent)	Amazonas	Hot mot ekosystemet
9	-	Regn, översvämningar, torka	Hot mot ekosystemet

Tabell 3 visar en översikt över processdeltagarna i rubriktexterna, samt ett sammandrag av de huvudteman som behandlas. I fem av de teman jag abstraherat spelar människan en passiv roll. Dessa teman behandlar klimatförändringen som ett hot och något som inte leder till åtgärder, dvs. handlingsförklaring. I tre teman har människan en aktiv funktion. Dessa gäller energipolitik, utsläppskontroll (artikel sju) och tillgång till föda. Både artikel fem och sju har utsläppskontroll som tema, men artikel fem lyfter inte fram människan som någon aktiv part i rubriken. Temamässigt visar konstrueringen av den globala uppvärmningen på en rätt passiv bild av människan när det gäller återställandet av den ekologiska balansen. Det finns en medvetenhet om vad som borde göras inom

samhället vilket visas genom att politiska grupperingar kommer till tals, men någon aktionsplan på den individuella nivån beskrivs inte.

5.2 Diskurser

För att identifiera de primära diskurser som representeras i materialet utgår jag från de teman som framkom vid processanalysen i avsnitt 5.1 och det perspektiv som de intar (se Fairclough 2003: 129). Med primär diskurs avses här den diskurs som är starkast framträdande i de enskilda nyhetsartiklarna. Jag identifierar först den primära diskursen för varje artikel och därefter analyserar jag såväl det medieproducerade som det läsargenererade materialet för att se hur den globala uppvärmningen framställs i de identifierade diskurserna. Eftersom läsarinläggen ansluter sig till nyhetsartiklarna utgår jag från att de i huvudsak representerar samma diskurs.

Temaanalysen av rubriktexterna i avsnitt 5.1 (se tabell 3) visar att artiklarna tre, fyra, åtta och nio beskriver olika slag av hot mot människan och naturen som orsakas av klimatförändringen. Artiklarna representerar enligt min bedömning främst den vetenskapliga diskursen, eftersom de behandlar den globala uppvärmningen som fenomen samt de följder som väntas uppstå. De återstående fem artiklarna behandlar olika åtgärder som planeras för att hejda klimatuppvärmningen eller för att underlätta anpassningen till den. Jag hänför artikel ett, sex och sju till den politiska diskursen, eftersom de behandlar gemensamma beslut som måste tas i förhållande till klimatuppvärmningen och där ansvaret ligger hos politiska aktörer. Artikel två och fem representerar i huvudsak den ekonomiska diskursen, eftersom de behandlar konsumtionsmönster och ekonomiska styrmedel. Rubriktexten för artikel två visar inte entydigt på ekonomisk diskurs, men resten av artikeltexten bekräftar att så är fallet. Artikeln refererar resultaten från en gallup, där finländarna besvarat frågor främst om förändringar i konsumtionsvanor på grund av klimatförändringen.

Jag analyserar diskurserna genom att granska om det finns några textuella mönster som är typiska för de olika diskurserna och om man på grund av detta kan dra några

slutsatser om de perspektiv på världen som erbjuds. Jag undersöker också om det finns något i diskursen som är speciellt påfallande och som kan vara tecken på förändringar i det sociala mönstret (jfr. Fairclough 2002: 35–36).

Tabell 4. Teman och diskurser i materialet

	Artikel	Tema	Diskurs
1	De gröna vill ha time-out för kärnkraften	Energipolitik	Politisk
2	Klimatförändringen oroar mer än den ekonomiska krisen men leder inte till åtgärder	Handlingsförklaring	Ekonomisk
3	Klimatuppvärmningen kan hota människans existens	Hot mot ekosystemet	Vetenskaplig
4	Forskare: Vidsträckt förstörelse av Amazonas oundviklig när klimatet blir varmare	Hot mot ekosystemet	Vetenskaplig
5	Shells Ollila: Handel med utsläppsrätter bättre än koldioxidskatt	Utsläppskontroll	Ekonomisk
6.	EU påskyndar odlarna att förbereda sig för klimatförändringen	Tillgång till föda	Politisk
7	Greenpeace kräver medel för att bekämpa klimatförändringen	Utsläppskontroll	Politisk
8	Torka hotar Amazonasområdet	Hot mot ekosystemet	Vetenskaplig
9	Regn, översvämningar och torka att vänta	Hot mot ekosystemet	Vetenskaplig

Tabell 4 visar en översikt över artiklarnas rubriktexter och ett sammandrag av de huvudteman som behandlas i dessa samt de primära diskurser som representeras i nyhetsartiklarna.

5.2.1 Den vetenskapliga diskursen

Den vetenskapliga diskursen i mitt material representeras av nyhetsartikel tre, fyra, åtta och nio samt läsarinlägg. En vetenskaplig text är en produkt av en viss verksamhet och strävar till att ge en objektiv och explicit beskrivning av världen (Hellspong 2000:

30–33). Som framgår av avsnitt 2.3.1 arbetar klimatforskningen med många osäkerhetsfaktorer, varför vetenskapliga texter om den globala uppvärmningen torde innehålla ett visst mått av garderingar. Detta torde även avspegla sig i de nyhetstexter och kommentarer som representerar den vetenskapliga diskursen i materialet. En *gardering* definieras av Hellspong (ibid. 63) som en *tillförlitlighetsmarkör* i texten, med vars hjälp man vill uttrycka att det finns rum för tvivel i det som sägs. Forskare har en förkärlek för att uttrycka sig försiktigt, eftersom de vill göra en precis utvärdering av kunskapsläget (ibid. 64). Hyland (2000: 92) framhåller att garderingar också har att göra med de antaganden som finns inom en viss disciplin och att ett påstående måste baseras på vad som betraktas som rimligt att säga inom denna. Klimatforskarna är i huvudsak eniga om att uppvärmningen beror på människans aktivitet, vilket bildar utgångspunkten för vad som är rimligt att säga. Klimatets framtida utveckling är emellertid osäker, varför garderingar är nödvändiga när man beskriver olika scenarier.

De medieproducerade texterna som representerar den vetenskapliga diskursen är i huvudsak beskrivande och kännetecknas av en påfallande stor användning av markörer för osäkerhet när det gäller verb och verbformer. Detta kan förklaras med att nyhetsartiklarna refererar information från forskningsrapporter, vilka strävar till en exakt formulering av det som framkommit. Artikel tre visar upp ett flertal konjunktiva verbformer vid beskrivningen av hur klimatet kommer att se ut i framtiden. Exempel på sådana konstruktioner är *päästiöt kasvaisivat* (utsläppen skulle öka), *meriveden pinta nousisi* (havsvattenytan skulle stiga), och *viiden asteen lämpeneminen johtaisi* (en uppvärmning på fem grader skulle leda till). Samma artikeltext visar upp verbval som uttrycker osäkerhet och förändring, som t.ex. *on laskettu muuttuvan* (har beräknats ändra) och *on ennakoitu nousevan* (har beräknats stiga). Liknande konstruktioner hittas i artikel fyra och åtta, som refererar forskningsresultat om hur klimatet påverkat Amazonas och vilken återverkan detta får på framtida scenarier. Texten i artikel nio beskriver hur vädret kommer att se ut i framtiden, och typiska verbval är sådana som uttrycker förändring, som t.ex. *yleistyä* (bli vanligare), *lisääntyä* (öka), *vähentyä* (minska), *lämmetä* (bli varmare) och *nousta* (stiga).

Den rikliga användningen av textkonstruktioner som uttrycker osäkerhet vid beskrivningen av framtida klimatutveckling visar att den vetenskapliga diskursen i det medieproducerade materialet konstruerar en osäker framtid, där man inte riktigt vet vilken utveckling klimatförändringen kommer att ta. Detta är också i enlighet med IPCC:s rapportering, där man lagt fram olika scenarier för utvecklingen beroende på hur mycket temperaturen stiger. Någon tvekan om att temperaturen kommer att stiga i framtiden framkommer inte ur de språkliga valen, varför klimatuppvärmningen som fenomen inte ifrågasätts. Den vetenskapliga diskursen i artiklarna konstruerar den globala uppvärmningen som en säker osäkerhet. Artikeltexterna nämner ingenting om avvikande forskningsresultat, varför den vetenskapliga diskursen i det medieproducerade materialet inte skiljer sig från den förhärskande vetenskapliga diskursen som anförs av IPCC. Den redaktionella praktiken att låta båda källorna komma till tals i fall av oenighet verkar inte längre behövas i fråga om orsakerna till klimatförändringen. Här tycks det ha skett en förändring i förhållande till resultaten från Boykoffs och Boykoffs (2004) studie som diskuterades i avsnitt 2.2.

Texterna som företräder den vetenskapliga diskursen har i allmänhet en beskrivande stil, men artikel tre uppvisar ett textstycke som utgör ett undantag. Artikeln beskriver utförligt vilka hot mot livsmiljön som en ökad medeltemperatur medför och vilka scenarier som IPCC:s senaste forskning tyder på. Därför är sista stycket i texten något överraskande. Från hotbilder om att människan endast förmår existera på vissa platser övergår skribenten till följande konstaterande:

- (1) *Planeettamme olojen säilyttäminen on nyt meidän käsissä. Nykyistä elämänmuotoa uhkaava katastrofi voidaan välttää kohtuullisilla taloudellisilla panostuksilla.* (HS.fi 8)

Bevarandet av vår planets miljö ligger nu i våra händer. Katastrofen som hotar vår nuvarande livsform kan undvikas med måttliga ekonomiska insatser.

Exempel (1) visar på ett motsatsförhållande som står i konflikt med textens övriga innehåll. Att *katastrof* ställs mot *måttliga ekonomiska insatser* passar inte in i den hotbild som målats upp tidigare i texten, där klimatförändringens verkningar framställs

som mycket allvarliga. Det ser ut som ett försök att bagatellisera komplexiteten hos klimatförändringen till något som lätt kan åtgärdas med litet pengar och där alla kan medverka. Här uppstår ett dilemma hos läsaren: är klimatförändringen verkligen så hotfull som scenarierna påskiner och är det så svårt att kontrollera globala utsläpp som klimatmötena visar, eller är det bara frågan om måttliga ekonomiska insatser?

I exemplet övergår skribenten från en vetenskaplig diskurs till en ekonomisk diskurs, vilket förorsakar problemet. Det finns inga andra referenser till ekonomisk diskurs i texten, vilket gör att påståendet inte har någon förklarande kontext och därför kan orsaka förvirring. Fairclough (2002: 96) talar om problematisering av konventioner, vilket kommer till uttryck i den kommunikativa händelsen. I föreliggande fall representerar den kommunikativa händelsen, dvs. artikel tre, en diskurs som beskriver den globala uppvärmningen ur ett konventionellt vetenskapligt perspektiv med orsaker och verkningar. Ur ett samhällsperspektiv räcker det emellertid inte med att beskriva ett fenomen utan man måste även beakta politiska och ekonomiska faktorer. Inflikandet av ekonomisk diskurs kan vara ett tecken på att den vetenskapliga diskursen är för begränsad för att kunna beskriva den globala uppvärmningen på ett tillfredsställande sätt för läsarna. Ett större kommunikativt utbyte mellan sakkännare från olika samhällsområden kunde minska en dylik friktion, vilket visats i det forskningsprojekt som beskrivs i avsnitt 2.3.1 (se de la Vega-Leinert & Schröter 2008).

Den vetenskapliga diskursen i de läsargenererade texterna är inte lika enhetlig i framställningen av klimatuppvärmningen som i de medieproducerade texterna. Genremässigt representerar det läsargenererade materialet något som jag definierat som ett diskussionsforum för en dagstidnings nätupplaga, vilket kännetecknas av många olika röster och starka opinionsyttringar. Inlägg som hänför sig till artiklar ur den vetenskapliga diskursen kan även representera andra diskurser än den vetenskapliga, eftersom det förekommer en blandning av diskurser genom hela det läsargenererade materialet. De läsargenererade texterna uppvisar även en blandning av stilar, allt från seriöst beskrivande texter till berättande och instruktiva. Den vanligaste texttypen är den argumentativa, där man har olika åsikter om orsakerna till den globala uppvärmningen och diskuterar om den överhuvudtaget är verklig.

Den vetenskapliga diskursen i de läsargenererade texterna speglar en dualism mellan en världsbild som stöder sig på IPCC:s forskningsrapporter och scenarier och en som framläggs av så kallade kritiska forskare, vilka är skeptiska till de vetenskapliga sammandrag som IPCC kommit fram med. Enligt de kritiska forskarna beror uppvärmningen av klimatet inte på människan. Några anser att klimatet överhuvudtaget inte blir varmare i framtiden. Man behöver alltså inte minska på utsläppen av växthusgaser, eftersom detta inte har någon betydelse. Enligt IPCC måste utsläppen minskas dramatiskt för att undvika en katastrof. Dualismen förekommer genom hela det läsargenererade materialet. Den är dock mindre påtaglig i de inlägg som hänför sig till kärnkraftsdiskussionen kring artikel ett. Hälften av de 535 läsarinläggen i materialet tar ställning till om den globala uppvärmningen beror på människans agerande eller inte genom att ta parti för någondera linjen. Den vetenskapliga diskursen dominerar därför det läsargenererade materialet. Hälften av inläggen är neutrala i förhållande till klimatförändringens orsaker. Tabell 5 visar läsarkommentarernas fördelning enligt åsikt med avseende på de artiklar de är kopplade till.

Tabell 5. Åsiktsfördelningen i läsarinläggen och kopplingen till de olika artiklarna

Artikel	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Tot.	%
Skeptisk	14	66	51	24	4	15	2	1	0	177	33
IPCC-linje	1	33	18	16	12	9	3	0	0	92	17
Neutral	123	35	62	9	21	9	4	3	0	266	50
Sammanl.	138	134	131	49	37	33	9	4	0	535	100

Tabell 5 visar att 177 inlägg (33 %) intar en tydlig misstro mot att den globala uppvärmningen skulle bero på människans aktiviteter eller att klimatet överhuvudtaget skulle hålla på att bli varmare. Man argumenterar att klimatet historiskt har uppvisat stora fluktuationer, och det som vi ser nu är en följd av yttre faktorer som t.ex. solens aktivitet, vilket framhålls nedan i exempel (2). Den vetenskapliga information som förs

fram av IPCC får stöd i 92 inlägg (17 %), medan 266 inlägg (50 %) inte tydligt tar ställning till klimatuppvärmningen. Exempel (3) visar ett argument som stöder IPCC, medan exempel (4) visar ett neutralt inlägg.

- (2) *Ilmaston lämpeneminen johtuu ainoastaan auringon toiminnasta, eikä ihmisellä ole siihen mitään vaikutusta, se on kuin hyttysen paska valtameressä!* (HS.fi 3_9)

Klimatuppvärmningen beror endast på solens funktion och människan kan inte påverka den, hennes påverkan är som en myggskit i världshavet!

- (3) *Minäkin kummeksun niitä kotitarveprofessoreita, jotka netissä julistavat, että tuhannet tiedemiehet ovat väärässä.* (HS.fi 3_38)

Jag förundrar mig också över dedär husbehovsprofessorerna, som proklamerar på nätet att tusentals vetenskapsmän har fel.

- (4) *Mielestäni yksi syy väestönräjähdykseen on Haber-Bosch –synteesi, jonka avulla saadaan valmistettua ammoniakkia.* (HS.fi 2_78)

En orsak till befolkningsexplosionen är enligt min mening Haber-Bosch-syntesen, med vars hjälp man kan framställa ammoniak.

Dualismen i förhållningssättet till den globala uppvärmningens orsaker förekommer genom hela det läsargenererade materialet. Som framgår av tabell 5 är den dock mindre påtaglig i diskussionen kring artikel ett, *De gröna vill ha time-out för kärnkraften*, som främst handlade om framtida energilösningar. Den framträdande dualismen i denna diskussion är för och emot kärnkraft, varför inläggen i allmänhet inte tar ställning till klimatförändringens orsaker och därför räknas som neutrala i analysen. Om man gör en variation av analysen där inläggen som berör artikel ett bortlämnas, får man en klarare uppfattning om förhållandet mellan skeptiskt inställda och IPCC-orienterade läsarinlägg i det övriga materialet. När man räknar bort de 138 inlägg som berör artikel ett, blir det kvar 397 inlägg. Av dessa är 163 inlägg eller 41 % i opposition mot IPCC, medan 91 eller 23 % är för IPCC och 143 eller 36 % är neutrala. Jämfört med siffrorna i tabell 5 ökar den skeptiska inställningen därmed från 33 % till 44 % och endast 36 % av inläggen är neutrala jämfört med 50 % när artikel ett ingår i analysen.

Att skeptikerna träder fram på diskussionsforumet tyder på att det finns ett behov att föra fram kritiska åsikter som en naturlig reaktion på den ensidighet som representeras i media. De många osäkerhetsfaktorerna när det gäller hur mycket temperaturen kommer att stiga och hur ekosystemet kommer att reagera, gör att det finns anledning att fråga sig vad som egentligen är trovärdigt, vilket kan leda till ett förnekande av obestridliga fakta. Att det inte finns några egentliga prognoser om uppvärmningen utan endast ett antal möjliga scenarier, som baserar sig på datamodeller, tas upp i exempel (5) och (6).

(5) – – *ilmastomallien riittävä ja luotettava testaaminen suhteessa tehtyihin havaintoihin on puutteellista EIKÄ havainnot erityisen vakuuttavasti tue ilmastomalleja.* (HS.fi 2_42)

– – klimatmodellerna har inte testats tillräckligt och tillförlitligt i förhållande till gjorda observationer och observationerna stöder inte klimatmodellerna på något speciellt övertygande sätt.

(6) *Kannattaa muistaa, että teoria ihmisen vaikutuksesta ilmaston lämpenemiseen lepää yksinomaan tietokonemallien varassa.* (HS.fi 3_12)

Det är värt att minnas, att teorin om människans inverkan på klimatuppvärmningen baserar sig endast på datamodeller.

Som framgår av de analysresultat som redogjorts för i detta avsnitt, är den vetenskapliga diskursen som representeras i det medieproducerade materialet överensstämmande med den förhärskande diskursen som härrör sig från IPCC. Det läsargenererade materialet uppvisar däremot en starkt skeptisk inställning till att den globala uppvärmningen skulle bero på människans aktiviteter och ifrågasätter att det skulle behövas snabba bekämpningsåtgärder.

5.2.2 Den politiska diskursen

Enligt min indelning betecknas artiklarna nummer ett, sex och sju (se tabell 4 i avsnitt 5.2) huvudsakligen representera den politiska diskursen. Den politiska diskursen handlar om fördelningen av gemensamma resurser för att minska utsläppen och minimera följderna av klimatuppvärmningen. Beslut ska tas enligt den information som finns tillgänglig och de beräkningar som baserar sig på den. Som underlag för besluten

är de internationella överenskommelser som gjorts i FN och för vilka IPCC:s klimatrappporter utgör basen.

Artiklarna som representerar den politiska diskursen behandlar tre olika frågor som man måste ta ställning till. Den första är energifrågan, eller vilka nya energiformer man ska utveckla för att ersätta fossila bränslen. Den andra är näringsfrågan, eller vilken sorts lantbruk som minst påverkar den globala uppvärmningen, samt vilken inverkan temperaturhöjningen får på lantbruket i framtiden. Den tredje frågan handlar om att klimatuppvärmningen är ett globalt fenomen, där problemet är hur kostnaderna för att motverka den och anpassa sig till den ska fördelas rättvist. Här ingår även en etisk aspekt, som kommer fram i artikel sju, där Greenpeace kräver att industriländerna ska hjälpa utvecklingsländerna. Klimatuppvärmningens vetenskapliga bakgrund har ingen synlig roll i den politiska diskursen, såsom den representeras i artiklarna. Den finns där som en vedertagen bakgrund, som ett antagande (se Fairclough 2003: 17).

Det medieproducerade materialet visar upp ett antal motsatspar, vilket betyder att åsikterna är delade om vilka beslut som ska tas. En diskurs som uppvisar mycket motsatser tyder på instabilitet, vilket kan förebåda ändringar i samhället (se Fairclough 1998: 145). För att stävja klimatuppvärmningen måste man minska användningen av fossila bränslen, vilket innebär stora ändringar i samhällets strukturer. Denna osäkerhet speglas i den ekonomiska diskursen. I den energipolitiska diskussionen står De gröna mot övriga regeringspartier. De gröna anser att man kan nå de uppställda klimat- och energimålen även om beslutet om utbyggnaden av kärnkraft skjuts upp till nästa regeringsperiod, medan de andra partierna verkar benägna att göra beslutet under nuvarande period. De grönas värdeaxel i energifrågan har en positiv pol som består av nya energilösningar och sparåtgärder medan den motsatta negativa polen upptar en utbyggnad av kärnkraften (jfr. Hellspong & Ledin 1997: 170).

Det läsargenererade materialet i anslutning till artikel ett delar sig i två motsatta läger, dvs. för och emot utbyggnad av kärnkraften. Enligt min analys tar 74 av de 138 inläggen ställning för en utbyggnad av kärnkraften medan 37 vill vänta med beslutet och 27 förhåller sig neutrala. Kärnkraftsförespråkarna framhåller att kärnkraft gör

Finland självförsörjande beträffande energin och att den till och med kunde utgöra en ny exportvara till grannländerna. Diskussionen håller sig ofta på en praktisk nivå, där man levererar siffror och konkreta förslag. Klimatuppvärmningen förekommer indirekt i diskussionen, eftersom det framhålls att det bästa och snabbaste sättet att få ner koldioxidutsläppen är att bygga ut kärnkraften. Klimatförändringen kommenteras direkt endast i några få inlägg, som i exempel (7) där man ifrågasätter dess antropogena orsaker.

- (7) *Jos ilmastonmuutos on todellisuutta niin olisi korkea aika vihreidenkin kääntyä tukemaan ydinvoimaa, tai sitten myöntää suoraan, ettei ilmastonmuutos ole ihmisen aiheuttama.* (HS.fi 1_15)

Om klimatförändringen är verklighet så skulle det vara hög tid även för de gröna att börja stöda kärnkraften, annars borde de säga rent ut att klimatförändringen inte beror på människan.

Artikel sex visar upp motsatsparet EU och jordbrukarna. I nyhetstexten syns motsatsen i det auktoritära förhållningssätt som tilldelas EU i egenskap av representant för den politiska makten, vilket ger sig till känna genom verbvalen i uttrycken *EU komissio kehottaa maanviljelijöitä* (EU-kommissionen uppmanar jordbrukarna) och *EU:n asiantuntijat kehottavat jäsenmaitaan* (EU:s experter uppmanar sina medlemsländer). Även i detta fall framställs den enskilda människan, jordbrukaren, som någon som står utanför processen, och som får förlita sig på vad auktoriteten säger. Detta kommenteras även i ett läsarinlägg, som jag citerar i exempel (8).

- (8) *EU-byrokraatteja sormi pystyssä neuvomaan maanviljelijöitä sinne pellon laidalle juuri kaipaakin. Mukaan kannattaa kuitenkin varata jokusia turvamiehiä – –, voi olla että viljelijän maltti osoittautuu rajalliseksi luonnonvaraksi.* (HS.fi 7_13)

EU-byråkrater med fingret i vädret vid sidan av åkern är just vad som behövs. Men det kanske lönar sig att ta med några säkerhetsmän – –, det kan hända att odlarens tålmod visat sig vara en begränsad naturtillgång.

Även i artikel sju finns EU med som den ena parten i motsatsparet EU och Greenpeace. Den andra motsatsen i artikeln står mellan användningen av offentliga medel antingen för att begränsa klimatförändringen eller för att stöda bankerna. Artikeltexten innehåller

några ordval som bidrar till att ställa Greenpeace som organisation i förgrunden. Detta drar uppmärksamheten från ändamålet med Greenpeace-demonstrationen mot EU, vilket var att visa på att utvecklingsländerna inte har råd att minska på utsläppen och att de behöver hjälp. I rubriken används formuleringen *Greenpeace vaatii varoja* (Greenpeace kräver medel) och senare i texten *aktivistit vaativat rahaa* (aktivisterna kräver pengar), vilket sänker Greenpeaces status, eftersom ordet aktivist har en negativ klang på grund av att Greenpeace ofta ägnar sig åt utomparlamentariska aktioner (jfr. Fairclough 1997: 149). Auktoriteten hos det överstatliga organet EU framställs överlag som hög i det medieproducerade materialet. Med tanke på att det finns så många osäkerhetsfaktorer i anslutning till klimatförändringen kan en överbetoning av EUs auktoritet leda till att det uppstår en tanke hos allmänheten om att EU har mera information för beslutsunderlag än vad som är fallet, vilket kan leda till maktmissbruk. Svagt underbyggda beslut kan tas i klimatfrågan för att främja något annat mål. Detta är i enlighet med Faircloughs (1992: 72) tankegångar om att samhällsstrukturer och maktrelationer kan uppehållas kritiklöst och omedvetet genom sociala praktiker.

Det medieproducerade materialet som representerar den politiska diskursen kännetecknas av motsatser och spänningar, varför diskursen kan betecknas som instabil. Man är inte säker på vilka politiska beslut som ger ett optimalt resultat i klimatfrågan. Det medieproducerade materialet visar även en tendens att överbetona auktoriteten hos EU, vilket ifrågasätts i det läsarproducerade materialet. I övrigt understryker läsarinläggen de motsatser som framkommer i nyhetsartiklarna.

I tidigare forskning har Boykoff och Boykoff (2004) visat att politiker ofta tenderar att uttala sig i media när de vill uppskjuta obekväma beslut i klimatfrågan (se avsnitt 2.3.2). I materialet syns denna strategi i fråga om De grönas inställning till utbyggnaden av kärnkraft. De gröna vill skjuta upp beslutet på grund av kärnkraftavfallets lagringsproblem och i stället satsa på alternativa energiformer. Boykoffs och Boykoffs undersökning visar på strategier där politiker (Bush) ville hindra att åtgärder mot uppvärmningen sattes in. I fallet med De gröna är det snarare tvärtom, man motsätter sig åtgärder eftersom dessa anses förhastade med tanke på mänsklighetens säkerhet.

5.2.3 Den ekonomiska diskursen

Den ekonomiska diskursen representeras av artikel två och fem (se tabell 5 i avsnitt 5.2). Artikel två refererar en enkät över finländarnas syn på möjligheterna att personligen göra någonting för att minska klimatuppvärmningen, samt vilka attityder man har till den. Rubriken lyfter fram klimatförändringen och den ekonomiska recessionen som alternativa orsaker till oro och finländarna är enligt den mera oroliga för klimatförändringen. Enkäten i övrigt verkar ha handlat mest om vardagliga beslut och vilka åtgärder som man själv kan ta ansvar för i klimatfrågan. Klimatuppvärmningen lyfts fram som ett hot i rubriken, när man i stället kunde ha valt att lyfta fram någon av de praktiska saker människor själva kan göra för att motverka den. Detta tolkar jag som att framställningen av den globala uppvärmningen som agent ingår i den bakgrund som tas för given (se *assumption*, Fairclough 2003: 212). Detta överensstämmer med analysen i avsnitt 5.1 där klimatförändringen framstår som en aktiv processdeltagare, medan människan framstår som relativt passiv.

I artikel fem intervjuas Jorma Ollila i sin egenskap av ordförande för oljebolaget Shells styrelse. Här betecknas inte klimatförändringen som något hot, utan som ett problem, som kan lösas genom att prissätta koldioxidutsläppen. Detta är i analogi med vad som framkommer i Vihersalos (2008) studie där statliga representanter framhåller att klimatförändringen inte är något hot, utan ett problem som kan lösas genom att satsa på nya teknologier (se avsnitt 2.3.2). Vihersalos studie berörde främst politiska beslutsfattare, men problemlösningsattityden är förmodligen lika tydlig inom ekonomiska sammanhang efter att de politiska riktlinjerna dragits upp. Det är också intressant att notera tidsperspektivet i texten. Brådskan syns inte vara lika överhängande som i den vetenskapliga och politiska diskursen, där snabba åtgärder poängteras. Enligt Ollilas uttalande i texten kommer de fossila bränslena att dominera energimarknaden ända till år 2030. Därefter kommer man i långsam takt att utveckla och övergå till förnyelsebara bränslen från 2050 och framåt.

Läsarinläggen ser både kritiskt och beundrande på Ollila, som i exempel (9) och (10). Ytterst handlar det om vad som är viktigt inom ekonomin, kortsiktig vinning eller

långsiktig utveckling. Enligt artikeltexten stöder Ollila båda alternativen. Att uppvärmningen ses som ett problem och inte som ett hot får stöd även i det läsargenererade materialet, vilket framgår av exempel (11).

- (9) *Ylipäättään ihmetyttää, että Ollilan sanomisia pidetään jotenkin automaattisesti puolueettomina. – – Ollilan lausunto on tyypillinen rauhotteleva puheenvuoro: älkää huolehtiko, kyllä öljy-yhtiöt järjestävät riittävästi polttoainetta autoihin. (HS.fi 3_33)*

Överhuvudtaget är det konstigt, att det som Ollila säger betraktas nästan automatiskt som neutralt. – – Ollilas uttalande är ett typiskt lugnande inlägg: var inte oroliga, oljebolagen ordnar nog med tillräckligt bränsle för bilarna.

- (10) *Minusta Jorma Ollilalla on mahdollisuus hankkia hyvin asiallista tietoa. – – Maailman ja yhtiön etu samastuvat. (HS.fi 3_32)*

Jag tror att Jorma Ollila har möjlighet att skaffa sig mycket saklig information. – – Det som är bra för världen är också bra för företaget.

- (11) *Maailmanlaajuinen päästökauppa on ainoa järkevä keino hillitä päästöjä. Ympäristöhaitat tulee kääntää talouden kielelle. (HS.fi 3_8)*

Den globala utsläppshandeln är det enda förnuftiga medlet att behärska utsläppen. Skadeverkningarna på miljön måste översättas till det ekonomiska språket.

Den ekonomiska diskursen i materialet utgår från att den globala uppvärmningen är verklig. Även oljeindustrin framställs som inställd på att arbeta för att förhindra uppvärmningen, vilket tyder på att det har skett en förändring jämfört med tidigare då oljeindustrin marginaliserade riskerna (se Livesey 2002). Man kan ännu spåra en viss ambivalens, eftersom det inte anses som riktigt brådskande att få fram nya energikällor.

5.2.4 Blandade diskurser

På grund av nyhetstexternas strukturerade natur är endast ett fåtal diskurser representerade i det medieproducerade materialet, medan det läsargenererade materialet har inslag från många olika diskurser. I det medieproducerade materialet representeras den etiska diskursen i artikel sju, där Greenpeace ställer krav på medel för att hjälpa utvecklingsländerna. Ett av de stora etiska problemen i samband med den globala

uppvärmningen är befolkningsexplosionen. Mera människor betyder ännu större utsläpp av växthusgaser. Artikel tre, som representerar den vetenskapliga diskursen, nämner visserligen att jordens befolkning beräknas uppgå till nio miljoner år 2050 och att en temperaturhöjning på fem grader C troligen skulle minska befolkningen till en miljard inom ett par hundra år. Detta nämns endast som en vetenskaplig beräkning, varför något etiskt perspektiv inte intas. Den etiska diskursen representeras däremot i diskussionsinläggen kring artikeln, där man funderar över om det finns någon acceptabel metod att minska befolkningsökningen, som i exempel (12).

- (12) *Maailma menee aika raa'aksi, jos lapsilukua todella rajoitetaan abortoimalla tai tappamalla "liian lapset" heti synnytyksen jälkeen. Ja on varmasti vaikeaa määrättää sama "lapsikatto" kaikkiin maihin kaikille maailman naisille.* (HS.fi 8_35)

Världen blir ganska rå, om vi verkligen begränsar antalet barn genom att döda dem som överskrider det tillåtna antalet efter födseln. Och det är säkert svårt att bestämma samma "barntak" för alla länder och alla världens kvinnor.

Rätten till liv ingår i de mänskliga rättigheter som stipuleras av FN (2009) och är en av grunderna för ett demokratiskt fungerande samhälle. Här överlappar den etiska och religiösa diskursen varandra, eftersom familjen i många religioner är en helig enhet som den världsliga makten inte får ingripa i genom t.ex. familjeplanering. Att befolkningsökningen är störst i de fattigaste länderna bidrar till att komplicera problemet. Befolkningsökningen är liksom den globala uppvärmningen en så mångfasetterad och komplex helhet, att den som sådan inte överskrider medias nyhetströskel (se Galtung & Ruge 1965, Nord 2008). Det är också möjligt, att den etiska aspekten är alltför komplicerad och att en minskning av befolkningen inte på allvar kan diskuteras, varför detta tema inte syns i det medieproducerade materialet.

Det läsargenererade materialet uppvisar talrika inslag av religiös och teknisk diskurs. Den religiösa diskursen representeras genom att skeptikerna refererar till den globala uppvärmningen som en religion. De betraktar klimatförändringen som en trosfråga, eftersom det inte finns tillräckliga vetenskapliga bevis, vilket ses i exempel (13). Den tekniska diskussionen representeras genom att diskussionsdeltagarna gärna motiverar

sina ställningstaganden med olika sifferuppgifter eller beskriver hur någon teknisk apparatur fungerar, som i exempel (14).

- (13) *Emme todella kaipaa ilmastopapiston tulkintaa ”jumalan ilmoituksesta”. Kaipaamme kovia faktoja.* (HS.fi 8_12)

Vi behöver inte någon tolkning av klimatprästerskapet om ”guds tillkännagivande”. Vi vill ha hårda fakta.

- (14) *Tästä huolimatta pohjoisissa oloissa sähköautolla on märkä komerossa, joka pitää ratkaista ja se on lämmitys ja huurteenpoisto. Jos sähköauto vie 0.2–0.3 kWh kilometrille vie lämmitys jopa enemmän.* (HS.fi 6_46)

Trots detta har elbilen i nordliga förhållanden ett spöke i garderoben som måste lösas och det är uppvärmning och smältning av rimfrost. Om elbilen använder 0.2–0.3 kWh per kilometer kan uppvärmningen kräva ännu mera.

De primära diskurserna som definierades i avsnitt 5.2, nämligen den vetenskapliga, den politiska och den ekonomiska, har dock störst representation även i det läsargenererade materialet. Den vetenskapliga diskursen är dominant, vilket redan visades i avsnitt 5.2.1.

5.2.5 Sammanfattning av diskurserna

I den vetenskapliga diskursen kännetecknas det medieproducerade materialets framställning av osäkerhet när det gäller beskrivningen av den globala uppvärmningens inverkan på klimatet i framtiden. Detta framgår av att texten innehåller ett stort antal konjunktiva verbformer samt ordval som uttrycker förändring och osäkerhet. Diskursen i materialet är förenlig med den förhärskande vetenskapliga diskursen som anförs av IPCC. Ett plötsligt inslag av ekonomisk diskurs i den vetenskapliga diskursen skapade förvirring i en av nyhetstexterna, vilket kan tolkas som att en konventionell vetenskaplig diskurs inte räcker till för att beskriva de förändringar samhället står inför. Någon tvekan om att det sker en klimatförändring kan inte spåras i texten, varför den globala uppvärmningen som ett fenomen förorsakat av människans agerande inte ifrågasätts. Det läsargenererade materialet kännetecknas av dualism i förhållande till den globala uppvärmningen som fenomen. En majoritet av de inlägg som tar ställning i frågan är

skeptiska till att uppvärmningen skulle vara ett resultat av mänsklig aktivitet och beskriver temperaturförändringen som resultat av en normal klimatfluktuation.

Inom den politiska diskursen visar det medieproducerade materialet upp motsattpar som utgör poler på beslutsaxlar om vilka åtgärder som ska tas för att minska klimatuppvärmningen eller för att anpassa sig till den. Motsatser mellan politiska grupper med statlig auktoritet och icke statliga organ samt enskilda människor kan även spåras i texten. Diskussionsinläggen visar upp samma typ av motsatser. Artikeltexterna framställer den globala uppvärmningen som ett accepterat bakgrundsantagande för diskussionen om de politiska beslut som ska göras. Diskussionsinläggen uppvisar även här en dualism mellan dem som stöder IPCC och de skeptiskt inställda, även om den inte är så påtaglig som i den vetenskapliga diskursen. Energifrågan i artikel ett i det medieproducerade materialet ledde till motsatser mellan kärnkraftsförespråkare och –motståndare i det läsargenererade materialet.

Den ekonomiska diskursen i det medieproducerade materialet framställer den globala uppvärmningen som ett problem som kan lösas av teknologin. Celebriteten Jorma Ollila ställs fram som garant för att detta kommer att lyckas. Den vanliga, enskilda människan däremot framställs som förhållandevis passiv och handlingsförlamad inför klimathotet. Diskussionsinläggen i anslutning till de artiklar som hänförs till ekonomisk diskurs uppvisar en kraftig dualism mellan IPCC-anhängare och skeptiker, speciellt jämfört med den politiska diskursen.

6 INTERTEXTUELL ANALYS

Alla texter är dialogiska, i den meningen att de står i något förhållande till andra texter. De ingår i ett socialt sammanhang. Med intertextualitet avses element av andra texter som är närvarande i en text. Dessa element representerar röster utifrån som texten refererar till på olika sätt. (Fairclough 2003: 218.) Ibland tas dessa andra röster för givna, eftersom människans verksamhet i ett socialt sammanhang underlättas om man har gemensamma utgångspunkter som inte alltid behöver förklaras (ibid. 40). Enligt den kritiska diskursanalysen är det viktigt att hålla ögonen på sådant som anses som självklart, eftersom det kan innebära möjligheter till maktmissbruk.

Jag gör en intertextuell analys för att få en uppfattning om vilka externa texter eller röster som är relevanta för framställningen av den globala uppvärmningen i materialet och hur de har funnit sin väg dit. Det medieproducerade nyhetsmaterialet är till sin natur neutralt, i den meningen att man rapporterar om det som händer utan att ta parti för eller emot. Redaktionen hamnar dock ständigt i en valsituation där man tar ställning till vad som ska publiceras eller inte (se avsnitt 2.2). Valet underlättas genom tillämpning av olika nyhetskriterier (Galtung & Ruge 1965: 65–70). Nord (2008: 5–6) framhåller att nyhetsvärdet dock alltid formas i en kontext där redaktionens medierutiner har stor inverkan. Detta gör att redaktionens arbetssätt, produktionen av nyheter, kan förstärka eller försvaga hörbarheten hos vissa röster. Det läsarproducerade materialet är retoriskt, vilket betyder att ett inlägg i allmänhet företräder en viss åsikt med avseende på det som behandlas i nyhetstexten, eller tar ställning för och emot andra inlägg. I klimatfrågan kan urskiljas en tydlig dualism mellan läsare som företräder IPCC:s linje och läsare som är skeptiska till att uppvärmningen huvudsakligen skulle bero på människans agerande.

6.1 Det medieproducerade materialet ur ett intertextuellt perspektiv

I avsnitt 3.3.1 redogjorde jag för de genrespecifika dragen hos dagstidningarnas nätupplagor och hur HS.fi utnyttjar webbens möjligheter på ett allmänt plan. Jag utgår ifrån att nyhetstexterna på HS.fi skiljer sig från materialet i den tryckta upplagan och att

olikheterna beror på webbens egenskaper och de diskursiva praktiker den medför, bl.a. möjlighet till konstant uppdatering av materialet och hypertextfunktionen. Därför granskar jag först hur de nio artiklarna i materialet förhåller sig intertextuellt till den tryckta upplagan, hur materialet är producerat samt om det finns någon anknytning till annat material på HS.fi. Därefter kartlägger jag vilka röster som träder fram ur materialet och hur de bidrar till att konstruera den globala uppvärmningen på HS.fi. Tabell 6 visar en sammanställning av resultatet från denna granskning.

Tabell 6. Produktionen av nyhetsartiklarna på HS.fi och förhållandet till den tryckta upplagan samt centrala röster i materialet

Nr.	Artikel	Typ	Produce- rad av	Tryckt version	Central röst
1	De gröna vill ha time-out för kärnkraften	Nyhet	HS	Längre	De gröna
2	Klimatförändringen oroar mer än den ekonomiska krisen men leder inte till åtgärder	Nyhet	HS	Samma ämne, annan text	Medel-finländaren
3	Klimatuppvärmningen kan hota människans existens	Kolumn	Utom- stående	Identisk	IPCC
4	Forskare: Vidsträckt förstörelse av Amazonas oundviklig när klimatet blir varmare	Nyhet	HS	Ingen mot-svarighet	IPCC
5	Shells Ollila: Handel med utsläppsrätter bättre än koldioxidskatt	Reportage	HS	Samma ämne, annan text	Olje-industrin
6	EU påskyndar odlarna att förbereda sig för klimatförändringen	Nyhet	STT/ Reuters	Ingen mot-svarighet	EU
7	Greenpeace kräver medel för att bekämpa klimatförändringen	Nyhet	STT/AFP	Ingen mot-svarighet	Greenpeace
8	Torka hotar Amazonasområdet	Nyhet	STT/AFP	Ingen mot-svarighet	IPCC
9	Regn, översvämningar och torka att vänta	Bakgrund	HS	Nästan identisk	IPCC

Som framgår av tabell 6 har majoriteten av materialet, dvs. fem artiklar, producerats av HS. Tre artiklar kommer från olika nyhetsbyråer och en artikel är skriven av en utomstående person. Det material som producerats av HS utnyttjas i fyra fall både på webbplatsen och i den tryckta upplagan, men i något olika form. Materialet är identiskt så när som på rubriken i ett fall, i ett fall är webbartikeln förkortad, och i två fall är ämnet belyst genom två olika texter. En av HS:s texter publiceras endast på webben. Materialet från nyhetsbyråerna publiceras också endast på webben. Artikeln som är skriven av en utomstående person publiceras i sin helhet både på webbplatsen och i den tryckta upplagan.

När materialet publiceras i båda upplagorna förstärks betydelsen hos innehållet. Identiska versioner av artikel tre hittas på HS.fi och i den tryckta upplagan. Artikeln (HS4) är en kolumn skriven av den finländska IPCC-gruppens ordförande Petteri Taalas. En kolumn är en form av opinionsartikel, men den ger inte nödvändigtvis uttryck för tidningens linje, utan dess roll är att ge en mångsidig bild av samhället genom att låta olika röster komma till tals i aktuella ämnen (Miettinen 1988: 74). Att artikeln ses som tillräckligt intressant för att publiceras oavkortat även på webbplatsen tyder på att man vill ge tyngd åt de senaste forskningsrönen inom klimatuppvärmningen. Artikel nio är producerad av HS och är identisk i båda upplagorna så när som på rubriken. Det är fråga om en faktaruta till en artikel som handlar om att det fallit ovanligt stora regnmängder, vilket kopplas till klimatförändringen. Nyhetseffekten inte är det väsentliga i en bakgrundsartikel utan man strävar till att närmare förklara något som behandlas i en huvudnyhet (ibid. 75). På HS.fi publiceras artikeln som en separat nyhet, med huvudartikeln länkad i slutet. Faktarutan (HS5) i den tryckta upplagan är rubricerad *Odotettavissa sateita ja hellekesiä* (Regn och heta somrar att vänta), medan artikeln på HS.fi har rubriken *Odotettavissa sateita, tulvia, kuivuutta* (Regn, översvämningar och torka att vänta). Detta tolkar jag som att den tryckta upplagan intar ett mera lokalt finländskt perspektiv där sommarvädret är viktigt, medan webbnyheterna reflekterar ett vidare perspektiv förenligt med webbens globala omfattning. Även faktarutan lyfter fram IPCC:s röst, eftersom den upptar en lista på de extrema väderfenomen som IPCC räknar med ska uppstå till följd av klimatuppvärmningen.

Material som publiceras både på webbplatsen och i den tryckta upplagan, men i olika versioner, visar också att nyheten anses som viktig av redaktionen. När en text rekontextualiseras (Fairclough 2003: 19), dvs. sätts in i en ny kontext, uppstår en form av betydelseförskjutning. Ämnet belyses på ett nytt sätt, även om utgångspunkten skulle vara den samma. Detta gör att nätupplagan och den tryckta upplagan kompletterar varandra och ger en mångsidigare bild av det som beskrivs i texten. Även en förkortning av texten kan leda till att den tolkas annorlunda. Artikel ett och två är typiska nyhetsartiklar, som innehåller ny information om något som just hänt eller lyfts fram (Miettinen 1988: 76). Artikel ett är en förkortad version av den tryckta artikeln (HS1) och berättar om diskussionen på De grönas partidelegations möte, vilket betyder att De grönas röster är centrala. Artikel två återfinns inte som sådan i den tryckta upplagan, vilken i stället innehåller en artikel (HS3) som behandlar samma ämne, men är skriven av en annan person. Det verkar som om två olika reportrar deltagit i samma presskonferens, eftersom samma källa citeras i båda artiklarna. Artikel två refererar resultatet av en gallup om finländarnas inställning till klimatuppvärmningen och den röst som förs fram är medelfinländarens. Att gallupen är utförd på uppdrag av *Ilmastotalkoot*, en kampanj som vill få vanliga människor att leva mera miljövänligt för att minska på växthusgasutsläppen, gör att den måste ha sitt utgångsläge i IPCC-rapporterna.

Artikel fem är ett reportage, en artikeltyp som är informerande till sin natur, men som inte nödvändigtvis koncentrerar sig på dagsaktuella saker (Miettinen 1988: 75). Artikeln är unik för nätupplagan, och bygger på en längre intervju med Jorma Ollila på engelska som finns länkad. Den tryckta upplagan publicerar också en intervju (HS2) med Ollila en dag senare, men med ett annat innehåll. Artiklarna har samma författare, vilket tyder på att HS ansett intervjun med Ollila så viktig att man producerat flera versioner. Ollilas betydelse som nyhetsmakare och celebritet är av högsta rang. Den röst som framträder i texten är oljeindustrin, vars talesman Ollila numera är.

Ovanstående exempel tyder på att de båda upplagorna är starkt integrerade vad gäller produktionen av eget material. Detta är i överensstämmelse med de iakttagelser som gjorts av Ihlström och Henfridsson (2005: 189). När det gäller utrikesnyheter, som

representeras av artiklarna sex, sju och åtta, hittas inga motsvarigheter i den tryckta upplagan. Artikel sex är märkt STT/Reuters och artiklarna sju och åtta är märkta STT/AFP, vilket betyder att texterna kommer från utländska nyhetsbyråer via den finska nyhetsbyrån STT. Finländska massmedier har alltid starkt förlitat sig på utländska mediekällor när det gäller nyhetsrapportering från utlandet (Uskali 2007: 88). Ledande internationella nyhetsbyråer som Reuters, Bloomberg, AP och AFP upprätthåller globala nätverk av medarbetare som sköter nyhetsbevakningen. Nyhetsbyråerna tillhandahåller tillförlitlig och snabb information om det som händer, varför de utnyttjas av både små och stora redaktioner för den dagliga rapporteringen av utrikesnyheter. (Ibid. 88, 108.) Notiser från utländska nyhetsbyråer är speciellt lämpliga för webbnyhetsplatser på grund av lättillgängligheten och den ständiga uppdateringen. Det är också naturligt att alla utrikesnyheter som publiceras på HS.fi inte uppfyller de kriterier som ställs för den tryckta upplagan med avseende på aktualitet (se Galtung & Ruge 1964).

Artikel fyra är producerad av HS och verkar vara ett sammandrag av något som presenterats på klimatkonferensen i Köpenhamn i mars, men någon motsvarighet hittas inte i den tryckta upplagan. Kopplingen till Köpenhamnsmötet tyder på att rösten är IPCC. Rösterna i artikel sex och sju tillhör EU och Greenpeace. IPCC är anknutet till forskningsresultaten i artikel åtta.

Beträffande de centrala rösterna som träder fram ur materialet har IPCC direkt talan i artikel tre och nio, och indirekt i artikel fyra och åtta där forskare rapporterar om hur Amazonas kommer att påverkas av klimatförändringen. Även EU och Greenpeace som har talan i två notiser från nyhetsbyråer går att återföra till IPCC, eftersom båda dessa organ stöder sig på den information som IPCC tillhandahåller. De gröna och den genomsnittliga finländaren leder också till IPCC, ja till och med oljeindustrin är intresserad av förnybar energi, eftersom man måste se längre än till 2050, då kolväten som energiform väntas vara på nedgång. Detta leder till slutsatsen att den antropogena globala uppvärmningen som ett hot mot det nuvarande ekologiska systemet finns representerad i alla artiklar som ett antagande (*assumption*, se Fairclough 2005: 55), en gemensam plattform som man utgår ifrån vid planeringen av framtida aktiviteter.

Människorna behöver en sådan bas för att kunna fungera i ett socialt sammanhang, men den kan också användas för social maktutövning och dominans (ibid.). Den globala uppvärmningen har många osäkerhetsfaktorer, vilket gör att den kan utnyttjas för olika syften. Ett exempel från materialet är kärnkraftsdiskussionen i artikel ett, ur vilken framgår att industrin kan utnyttja behovet att minska användningen av fossila bränslen till att lobba för kärnkraften, vars osäkerhetsmoment bagatelliseras.

Av de röster som jag identifierat i detta avsnitt är det endast en som representerar den vanliga människan, nämligen medelfinländaren i artikel två. Detta tyder på att den globala uppvärmningen uppfattas som något som rör sig mest på det teoretiska planet. Den oroar, men leder inte till förändringar i beteendet.

Nätupplagan har möjlighet att publicera aktualiteter genast via internationella nyhetsbyråer, och kan därför förmedla en mera diversifierad bild av globala händelser än den tryckta upplagan. Detta ses i det material som behandlar Amazonas, Greenpeace och EU. Samtidigt knyts nätupplagan ihop med den tryckta upplagan via de artiklar som publiceras i båda, vilket ger dessa en större tyngd och bidrar till att framhålla vissa nyheter framom andra. Detta gäller speciellt sådant som har lokalt intresse för finländarna.

6.2 Det läsargenererade materialet ur ett intertextuellt perspektiv

Nätupplagornas diskussionsforum som genre diskuterades i avsnitt 3.3.1, där det bland annat framhölls att tidningarna utnyttjar webbteknologin för att ge läsarna en möjlighet att inte bara vara passiva nyhetskonsumenter utan aktivt föra fram sin mening om det som rapporteras.

Till skillnad från nyhetsartiklarna är diskussionsinläggen fångar i en tydlig intertextuell kedja, eftersom de inte kan existera utan att vara kopplade till en artikel eller ett annat inlägg. Samtidigt är de fria, i den bemärkelsen att de inte på samma sätt som artiklarna är bundna till åsiktsneutralitet och trovärdiga källor. Så länge inläggen iakttar de

förhållningsregler som HS.fi stipulerar för att de ska kunna publiceras är det fritt fram att referera till de externa texter man vill. Enligt reglerna får kommentarerna inte innehålla förtal, förolämpningar, rasism, hets mot folkgrupp eller annat som strider mot god sed (HS 2009b). Eftersom inläggen kommer från många olika individer uppvisar materialet en brokig samling röster jämfört med det medieproducerade materialet.

Det läsargenererade materialet är typiskt retoriskt. Man framlägger en åsikt och stöder den genom att referera till andra texter som ökar dess trovärdighet. Samtidigt som man argumenterar för sin egen åsikt försöker man underminera åsikter som står i motsatsförhållande till ens egen. Materialet uppvisar en tydlig dualism i klimatfrågan (se tabell 5 i avsnitt 5.2.1). Det stora antalet inlägg som är kritiska mot IPCC kan ses som ett uttryck för de osäkerhetsmoment som finns i anslutning till den globala uppvärmningen och de rädslor och känslor som träder fram när det gäller sådant som ligger utom människans kontroll.

6.3 Kartläggning av den manifesta intertextualiteten

Den tydligaste formen av intertextualitet är vad Fairclough (1992: 117) kallar manifest intertextualitet. Det innebär att bestämda andra texter öppet kan spåras i en text. Fairclough (2003: 49) talar om *direct reporting* eller *direkt anföring* (Nationalencyklopedin 2009), vilket betyder att ett yttrande citeras ordagrant, och *indirect reporting* eller *indirekt anföring* (ibid.), vilket innebär att texten summerar något som sagts eller skrivits.

Härnäst analyserar jag materialet med avseende på direkta och indirekta återgivningar av andra texter. Jag får på detta sätt reda på vilka röster som finns representerade i materialet och vilka andra texter som det bygger på. Det medieproducerade materialet och det läsargenererade materialet analyseras separat och en jämförande analys görs när detta är tillämpligt. Jag presenterar först en kvantitativ analys av andelen direkta och indirekta återgivanden och fördelar dem enligt ursprungstext på diskussionsinlägg, nyhetsartiklar, externa texter och webbplatser. Genom denna indelning får jag reda på i

vilken utsträckning texterna i materialet hänvisar till varandra och i vilken utsträckning röster från utomstående texter tas med. Jag undersöker webbplatserna separat, eftersom jag är intresserad av hur materialets intertextualitet påverkas av att det är publicerat på webben. Länkar till en webbplats räknas här som direkt återgivande, eftersom de leder direkt till en annan text som kan läsas i sin helhet. Om webbplatsen bara antyds, som i exemplet *Löytyy IPCC:n kotisivulta* (Hittas på IPCC:s hemsida), räknar jag den som ett indirekt återgivande. Därefter diskuterar jag vilka slutsatser som kan dras av den kvantitativa analysen i de enskilda textgrupperna. Till slut reflekterar jag över hur den diskursiva praktiken, dvs. sättet att producera texter, inverkar på konstruktionen av den globala uppvärmningen på HS.fi.

Jag inleder med analysen av det medieproducerade materialet, vilket omfattar nio nyhetsartiklar. Sammanlagt 82 återgivanden hittades i det medieproducerade materialet, varav 39 direkta (48 %) och 43 indirekta (52 %). Tabell 7 visar hur återgivandena fördelar sig enligt den text de hänvisar till.

Tabell 7. Hänvisningar till texter i det medieproducerade materialet

Hänvisning till	Direkt återgivande		Indirekt återgivande		Sammanlagt	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Nyhetsartikel på HS.fi/HS	14	36 %	1	2 %	15	18 %
Läsarinlägg på HS.fi	0	0	0	0 %	0	0 %
Extern text	25	64 %	42	98 %	67	82 %
Webbplats	0	0 %	0	0 %	0	0 %
Återg. sammanlagt	39	100 %	43	100 %	82	100 %

Tabell 7 visar att det medieproducerade materialet har 14 direkta återgivanden ur nyhetsartiklar, dvs. texten i en artikel hänvisar till texten i någon annan artikel i undersökningsmaterialet. Detta utgör 36 % av samtliga direkta återgivanden. Antalet direkta återgivanden från externa texter är 25 (64 %), vilket är betydligt högre. Det finns totalt 43 indirekta återgivanden, varav alla utom ett är från externa texter. Undantaget är en hänvisning till den tryckta upplagan av HS, vilket jag räknar som hänvisning till

annan nyhetsartikel även om denna inte är publicerad på HS.fi. Av de sammanlagt 82 återgivanden som hittades i det medieproducerade materialet var 18 % från andra nyhetsartiklar och 82 % från externa texter. Hänvisningar till läsarinlägg och externa webbplatser saknades.

Det läsargenererade materialet utgörs av 535 inlägg och är betydligt mera omfattande än det medieproducerade, vilket även innebär att det uppvisar ett större antal hänvisningar. Det totala antalet återgivanden uppgår här till 667, fördelat på 409 direkta (61 %) och 258 indirekta (39 %) återgivanden.

Tabell 8. Hänvisningar till texter i det läsargenererade materialet

Hänvisning till	Direkt återgivande		Indirekt återgivande		Sammanlagt	
Nyhetsartikel på HS.fi	5	1 %	47	18 %	52	8 %
Läsarinlägg på HS.fi	294	72 %	48	19 %	342	51 %
Extern text	31	8 %	141	55 %	172	26 %
Webbplats	79	19 %	22	8 %	101	15 %
Återg. sammanlagt	409	100 %	258	100 %	667	100 %

Som framgår av tabell 8, är merparten eller 72 % av de direkta återgivandena tagna från andra inlägg i diskussionen. Diskussionsdeltagarna kopierar ofta den del av ett inlägg som de vill kommentera och lägger in det i början av sin egen text som ett citat. Webbadresserna utgör 19 % av de direkta återgivandena, medan nyhetsartiklarna och externa texter citeras endast i liten utsträckning. Av de indirekta återgivandena är merparten eller 55 % hänvisningar till en text utanför materialet. Indirekta hänvisningar till webbplatser utgör 8 %. Resten fördelas någorlunda jämnt på andra inlägg och nyhetsartiklar. Totalt sett har det läsargenererade materialet flest hänvisningar till andra inlägg, eller 51 %, medan 26 % av hänvisningarna går till externa texter. Hänvisningarna till externa texter är till största delen indirekta återgivanden, eftersom man kanske i skrivande stund inte har tillgång till själva texten. Hänvisningar till webbplatser (15 %) leder ju också till externa källor, varför den totala andelen

hänvisningar till källor utanför forskningsmaterialet utgör 41 %. Hänvisningarna till nyhetsartiklar utgör 8 %.

Jämfört med det medieproducerade materialet har det läsargenererade materialet en större andel direkta återgivningar, eller 61 % jämfört med 48 %. Skillnaden kan förklaras av det höga antalet citat ur andra inlägg i det läsargenererade materialet. Det medieproducerade materialet uppvisar en större andel indirekta återgivanden än det läsargenererade, 52 % mot 39 %, vilket kan sammankopplas med att artikeltexterna ofta refererar till något som sagts utan att citera den exakta ordalydelsen. Den största intertextuella skillnaden mellan det medieproducerade och det läsargenererade materialet är att det i nyhetsartiklarna hänvisas endast till externa texter och andra artiklar producerade av HS, medan läsarinläggen även hänvisar till andra inlägg och webbplatser. Det läsargenererade materialet har således en bredare referensram.

6.3.1 Hänvisning till nyhetsartiklar på HS.fi

Det medieproducerade materialet uppvisar två typer av hänvisningar till andra artiklar på HS.fi, båda i form av länkar. Om artikeltexten innehåller ett namn på en person som nämns i någon annan artikel på HS.fi kan man genom att klicka på namnet få upp en sida med länkar till alla sådana artiklar. Materialet innehåller nio namnlänkar. Den andra typen av länkar hittas efter själva brödtexten och leder till artiklar i samma ämne. Det finns fem länkar av denna typ, varav två leder till en sida där man kan testa sitt koldioxidfotspår och tre till kompletterande nyhetsartiklar. Tillgången på länkat material är låg jämfört med t.ex. DN (2009a), som har rikligt med länkar i anslutning till artikelns tema i en faktaruta bredvid artikeln. Jämfört med sociala nyhetswebbplatser som Wikinews (2009b) är interaktiviteten hos nyhetsartiklarna på HS.fi minimal.

Det läsargenererade materialet innehåller få hänvisningar till nyhetsartiklar (8 %) jämfört med hänvisningar till diskussionsinlägg (42 %), vilket är förvånande eftersom artiklarna är utgångspunkt för diskussionerna. Å andra sidan kan diskussionen ta en ny inriktning som inte ligger så nära det ursprungliga ämnet.

Tabell 9. Hänvisningar till nyhetsartiklar på HS.fi i materialet

Materialet		Återgivanden ur nyhetsartiklar				
		Medieprod. mat.		Läsargen. mat.		Sammanl.
Artikel		Dir.	Indir.	Dir.	Indir.	
1.	De gröna vill ha time-out för kärnkraften	4	0	1	4	9
2.	Klimatförändringen oroar mer än den ekonomiska krisen men leder inte till åtgärder	2	0	1	6	9
3.	Klimatuppvärmningen kan hota människans existens	0	0	2	15	17
4.	Forskare: Vidsträckt förstörelse av Amazonas oundviklig när klimatet blir varmare	2	0	0	5	7
5.	Shells Ollila: Handel med utsläppsrätter bättre än koldioxidskatt	2	1	1	11	15
6.	EU påskyndar odlarna att förbereda sig för klimatförändringen	0	0	0	3	3
7.	Greenpeace kräver medel för att bekämpa klimatförändringen	1	0	1	2	4
8.	Torka hotar Amazonasområdet	1	0	0	1	2
9.	Regn, översvämningar och torka att vänta	2	0	0	0	2
Återgivningar sammanlagt		14	1	6	47	68
		15		53		

Tabell 9 visar en översikt över antalet hänvisningar till nyhetstexter på HS.fi i det studerade materialet. De flesta hänvisningarna, två direkta och 15 indirekta, går till artikel tre, dvs. kolumnen som skrivits av IPCC-gruppens ordförande Petteri Taalas. De är alla från det läsargenererade materialet. Taalas återges direkt i två inlägg. I det ena (se exempel 17) refereras till hans uttalande om de ”måttliga ekonomiska insatser” som krävs för att rädda mänskligheten undan global uppvärmning

- (17) *Taalas päättää uhkaavan pakinansa rohkaisevasti, katastrofi voidaan välttää kohtuullisilla taloudellisilla panostuksilla. OK, mihin voin lähettää rahat, pitäisin 100 euroa kohtuullisena näin hyvään tarkoitukseen.* (HS.fi 8_55)

Taalas har en uppmuntrande avslutning på sitt hotfulla kåseri, katastrofen kan undvikas med måttliga ekonomiska insatser. OK, vart kan jag sända pengarna, jag tycker att 100 euro är en måttlig insats för ett så här gott ändamål.

I det andra inlägget (HS.fi 8_103) citeras samma uttalande och läsaren säger sig redan ha gjort sin måttliga insats genom att köpa en energisparlampa. Uttalandet av Taalas avviker från resten av innehållet i artikeln genom att det representerar en annan diskurs, vilket diskuteras i avsnitt 5.2.1. Spänningen i artikeltexten noteras av läsarna.

Som framgår av tabell 9 har artikel fem, eller intervjun med Jorma Ollila, det näst största antalet hänvisningar till nyhetstexter med tre direkta och 12 indirekta återgivanden. De tre medieproducerade hänvisningarna utgörs av en länk från Ollilas namn till övrigt material på HS.fi där hans namn förekommer, en länk till en utvidgad text och en hänvisning till den tryckta upplagan. I det läsargenererade materialet är Ollilas uttalanden föremål för åtta av de 11 indirekta hänvisningarna till artikeln. Till skillnad från artikeltexten tar flera inlägg upp oljeindustrins affärsintressen ur en kritisk synvinkel, som i exempel (18). Men det finns också sådana som framhåller att industrin kan ha långsiktiga mål, som i exempel (19).

(18) *Tällaista kysymystä ei edes olisi pitänyt Ollilalle esittää. Täytyy muistaa, että Ollila on maailman suurimpien kuuluvan fossiilienergian tuottajan päämies.* (HS.fi 3_23)

En sådan här fråga borde man inte ens ha ställt till Ollila. Man måste komma ihåg, att Ollila är huvudman för en av de största producenterna av fossilenergi i världen.

(19) *Ollilan puheenvuoro on varsin realistinen. Ilmastonmuutoksen hillintä on tärkein politiikan ja talouden osa-alue tällä hetkellä. Kansainväliset suuryrityksetkin ymmärtävät asian kiitettävästi.* (HS.fi 3_6)

Ollilas ord är synnerligen realistiska. Att behärska klimatförändringen är det viktigaste politiska och ekonomiska delområdet just nu. Även de internationella storföretagen förstår detta på ett berömligt sätt.

Artikel två, som redogör för en gallup över finländarnas sätt att förhålla sig till klimatuppvärmningen har ett direkt och sex indirekta återgivanden i det läsargenererade

materialet. De två återgivandena i det medieproducerade materialet är länkar från namn. Resten av artiklarna har endast få återgivanden.

De tre artiklarna som fått flest hänvisningar har det gemensamt, att de alla har lokal finländsk anknytning, vilket torde göra dem speciellt intressanta att anknyta till. Två av dem är producerade av HS och en är skriven av en utomstående fackman. En annan samstämmighet mellan de tre artiklarna är att de har tydliga frontfigurer, som uttalar sig i klimatfrågan. Taalas representerar det vetenskapliga området med tillgång till den nyaste informationen om klimatförändringen. Ollila framställs som en förnyare av det gamla energisystemet med fossila bränslen och ska vända utvecklingen mot en renare miljö. Medelfinländaren framstår som orolig för framtiden, men vet inte riktigt vad den enskilda människan kan göra.

Artikel ett, som har flest läsarkommentarer, handlar om De grönas dilemma visavi kärnkraften och är också producerad av HS. Trots det har den färre återgivanden än de nyss nämnda. Diskussionen i anslutning till artikeln handlar om vilka energiformer som man ska satsa på i framtiden, och det verkar som om diskussionsdeltagarna redan har sina åsikter klara och inte behöver ta avstamp i artikeltexten.

6.3.2 Hänvisning till diskussionsinlägg på HS.fi

Det medieproducerade materialet, dvs. nyhetsartiklarna, har som framgår ur tabell 7 i avsnitt 6.3 inga hänvisningar till diskussionsinläggen på HS.fi. Däremot innehåller det läsargenererade materialet på grund av sin diskussionsbaserade natur rikligt med hänvisningar till andra inlägg. Ett framträdande drag är den stora mängden direkta återgivanden från andra inlägg i diskussionen. Det finns 292 direkta återgivanden jämfört med 48 indirekta. För att kunna kommunicera snabbare och exaktare utnyttjar man helt enkelt minnesfunktionen i teknologin och kopierar de delar i en annans text som man vill besvara eller kommentera. Detta är ett sätt att förenkla och försnabba kommunikationen, men det kan även vara ett sätt att imitera ett samtal och föra diskussionsdeltagarna närmare varandra. Rafaeli och Sudweeks (1997) har granskat interaktiviteten i diskussionsforum på nätet och kommit fram till att nästan en tredjedel

av inläggen i det material de studerade innehöll ordagranna citat från andra inlägg. På HS.fi underlättar citaten läsningen, eftersom det finns många inlägg och de publiceras i tidsmässig följd, varför det kan vara svårt att hitta det inlägg som någon svarat på om man inte vet vilken diskussionstråd det hör till. Samtidigt kan långa citat verka störande för läsningen och dominera texten i det enskilda inlägget, så att argumentationen utarmas.

Ett indirekt återgivande summerar något som en annan läsare skrivit och ger större frihet att kombinera element från olika inlägg, som i exempel (15). Det indirekta återgivandet ger även möjlighet till manipulation, vilket visas i exempel (16).

(15) *Ikiteekkarin toteamus CO2:n demonisoinnista ja tavallisen maisterin nelikenttä ovat oikeita tapoja tutkia vaihtoehtoja joita meillä on. (HS.fi 6_37)*

Demoniseringen av CO2 som togs upp av evig teknologistuderande och fyrfältet som beskrevs av en vanlig magister är riktiga sätt att undersöka de alternativ som vi har.

(16) *Et ole näköjään vieläkään sisäistänyt, että ei IPCC:ssä ongelma olekaan satojen tutkijoiden kohdalla. (HS.fi 8_129)*

Du har tydligen ännu inte insett, att problemet med IPCC inte ligger i de hundratals forskarna.

Trots att webben förändrar journalistiken och öppnar vägen för en bättre dialog mellan nyhetsproducenter och konsumenter och till och med verkar för en diffusion av skillnaden mellan dem, vilket beskrevs i avsnitt 3.1, kommer detta inte fram särskilt tydligt på HS.fi. Visserligen ställer man en plattform till förfogande där läsarna kan föra dialog med varandra om det som tas upp i nyhetsartiklarna, men någon utgång till redaktionen finns inte och det läsargenererade materialet lever sitt eget liv (jfr. Gillmor 2004: 112). Den enda beröringspunkten med redaktionen tycks vara instruktionerna för hur man ska delta i diskussionen (HS 2009b). Dessa är hållna i en förmyndaraktig ton, och i stället för att välkomna deltagarna verkar man utgå från att diskussionsforumet kommer att missbrukas på något sätt. En jämförelse med motsvarande instruktioner på DN:s webbplats (DN 2009b), visar att DN har en betydligt mera välkomnande attityd

till läsarinlägg. Det finns heller inga länkar till bloggar utanför HS.fi, vilket medverkar till att webbplatsen inte upplevs som lika interaktiv som hos kollegan DN (2009a).

6.3.3 Hänvisning till externa texter

Avsnitt 6.3.1 och 6.3.2 behandlar hänvisningar från en text till en annan på HS.fi. Härnäst övergår jag till kartläggningen av hänvisningar till externa texter, dvs. texter som ligger utanför det studerade materialet. En text relaterar till kontexten genom att en utomstående text på något sätt hämtas in i materialet. De tydligaste formerna är direkt och indirekt anförande (se Fairclough 2003: 39). I de medieproducerade texterna, dvs. nyhetsartiklarna, räknar jag de källor som texterna fått sin information från som externa texter. Genom att undersöka vilka externa texter som refereras till får jag en uppfattning om vilka röster som konstruktionen av klimatuppvärmningen på HS.fi bygger på.

Materialet innehåller enligt min kartläggning 239 hänvisningar till externa texter, varav 67 ingår i det medieproducerade materialet och 172 i det läsargenererade materialet. Eftersom jag kartlagt hänvisningarna till webbplatser separat är dessa inte inräknade här, även om de också representerar externa texter. Tabell 10 visar en sammanställning av antalet hänvisningar kopplade till de olika nyhetsartiklarna.

Tabell 10. Hänvisningar till externa texter

Återgivanden ur externa texter		Medieprod. material		Läsargen. material	
Nr.	Artikel	Direkta	Indirekta	Direkta	Indirekta
1.	De gröna vill ha time-out för kärnkraften	6	9	1	5
2.	Klimatförändringen oroar mer än den ekonomiska krisen men leder inte till åtgärder	3	10	15	56
3.	Klimatuppvärmningen kan hota människans existens	0	5	12	48
4.	Forskare: Vidsträckt förstörelse av Amazonas oundviklig när klimatet blir varmare	3	9	2	12
5.	Shells Ollila: Handel med utsläppsrätter bättre än koldioxidskatt	8	0	0	12
6.	EU påskyndar odlarna att förbereda sig för klimatförändringen	1	5	1	6
7.	Greenpeace kräver medel för att bekämpa klimatförändringen	2	2	0	2
8.	Torka hotar Amazonasområdet	2	2	0	0
9.	Regn, översvämningar och torka att vänta	0	0	0	0
Återgivanden sammanlagt		25	42	31	141
		67 (28 %)		172 (72 %)	

Tabell 10 visar, att det medieproducerade materialets 67 återgivanden av externa texter är fördelat på 25 direkta (37 %) och 42 indirekta (63 %). Det läsargenererade materialet uppvisar sammanlagt 172 återgivanden ur externa texter, av vilka 31 (18 %) är direkta och 141 (82 %) indirekta. Det medieproducerade materialet innehåller alltså en större andel direkta återgivanden än det läsarproducerade materialet. Detta kan tillbakaföras på att artikeltexterna ofta citerar uttalanden från olika källor som har information om det aktuella ämnet. Antalet direkta återgivanden beror också på vilken typ av artikel det handlar om. Artikel fem är ett reportage som bygger på en intervju med Jorma Ollila och innehåller hela åtta citat, men inga indirekta återgivanden. Detta tyder på att Ollilas uttalanden anses så intressanta, att de får tala för sig själv i artikeltexten. Citaten är ett sätt att understryka Ollilas auktoritet som sakkännare. Artikel två har det största antalet

indirekta återgivanden, vilket beror på att den refererar resultatet av en gallup. Artikel nio uppvisar inga återgivanden ur externa texter. Artikeltexten består av en faktaruta och räknar bara upp information, men anger inte varifrån den är tagen. Det är underförstått att informationen utgår från IPCC:s scenarier, vilket visar att detta sätt att framställa den globala uppvärmningen är det konventionella. Det som sägs i artikeln sägs mot bakgrunden av det som lämnats osagt, det antagna (Fairclough 2003: 40).

Det läsargenererade materialet uppvisar flest återgivanden ur externa texter i de inlägg som ansluter sig till artikel två och näst mest i dem som ansluter sig till artikel tre. Artikel två behandlar den enskilde finländarens inställning till klimatuppvärmningen och vad man kan göra för att minska utsläppen. Artikel tre redovisar klimatuppvärmningen som fenomen och lyfter fram de följder som människans nuvarande livsföring för med sig. Dessa artikeltexter befinner sig på en axel där människa och natur bildar motpoler, vilket leder till etiska och moraliska frågeställningar som noteras och tas upp till diskussion i det läsargenererade materialet. Det läsargenererade materialets stora andel indirekta återgivanden av externa texter (82 %) har att göra med att diskussionsinläggen som genre kännetecknas av att man tar ställning i aktuella frågor. Man söker då gärna stöd för sina argument genom att referera till utomstående källor som man vet har intagit en liknande ställning i frågan.

Till slut kartlägger jag vilka röster som är mest frekventa i de externa texter som återges. En analys av de totalt 239 återgivandena ur externa texter visar att de fördelar sig på sex huvudgrupper med avseende på källa. Likartade källor hänförs till samma grupp. De 23 återgivanden som inte passar in i någon av dessa grupper sammanförs till en sjunde grupp under rubriken diverse. Gruppindelningen och fördelningen av återgivanden på de olika grupperna visas i tabell 11.

Tabell 11. De mest frekventa röstgrupperna vid återgivande av externa texter

Återgivandets källa	Mediepr. material		Läsarg. material		Sammanlagt	
	Direkt	Indirekt	Direkt	Indirekt		
IPCC	2	13	9	62	86	36 %
Media	0	2	9	30	41	17 %
Politiker, politiska organ	9	16	2	12	39	16 %
Nyhetsmakare, experter	14	4	0	3	21	9 %
Kritiska forskare	0	0	6	8	14	6 %
Statistik	0	0	0	15	15	6 %
Diverse	0	7	5	11	23	10 %
Samtliga återgivanden	25	42	31	141	239	100 %

Som framgår ur tabell 11 är IPCC den viktigaste källan för återgivanden. Forskning, scenarier, rapporter och annan information från IPCC hänvisas till i 11 direkta och 75 indirekta återgivanden, vilket utgör mer än en tredjedel av alla hänvisningar till externa texter. Här ingår återgivanden som direkt anger IPCC som källa, som i exempel (20) nedan. Till gruppen räknar jag även 11 återgivanden som relaterar till en klimatkonferens i Köpenhamn i mars 2009. IPCC var visserligen inte formellt värd för konferensen, men den var förberedande för det stora klimatmötet COP15 i december 2009 och representerar därför IPCC:s röst. Ett återgivande som hänför sig till klimatkonferensen visas i exempel (21).

(20) *Tiedätte ihan hyvin, ettei IPCC:kään ole pystynyt tieteellistä näyttöä ihmisen aiheuttamaksi vältetylle lämpenemiselle arvioissaan löytämään.* (HS.fi 8_51)

Ni vet nog, att IPCC inte heller har kunnat hitta något vetenskapligt bevis i sina uppskattningar för påståendet att uppvärmningen skulle bero på människan.

- (21) *Tämä tekee täysin selväksi sen, että lukuunottamatta normaaleja avaus- ja päätöspuheenvuoroja Kööpenhaminan kokouksen anti oli puhtaasti tieteellistä: se koostui tutkijoiden esitelmistä ja raporteista.* (HS.fi 4_85)

Det här visar helt klart, att förutom normala öppnings- och avslutningsanföranden så var Köpenhamnsmötet rent vetenskapligt: det bestod av forskarnas föredrag och rapporter.

Grupp två utgörs av media och inkluderar hänvisningar till sådant som publicerats i massmedia som tidningar, TV och radio, men även till filmer och böcker samt material på internet som sig till den stora allmänheten. Här ingår även Wikipedia. I grupp två ingår sammanlagt 41 hänvisningar, av vilka nio är direkta och 32 indirekta. De två hänvisningarna till media i det medieproducerade materialet leder till tidskrifterna Science och Nature Geoscience, vilka har publicerat artiklar om klimatuppvärmningens inverkan på Amazonas. Det läsargenererade materialet hänvisar till olika TV-program, filmer, nyhetsnotiser, internet, bibeln och t.o.m. oljeindustrins promotionsmaterial.

Grupp tre utgörs av politiker och politiska organ och inkluderar 39 återgivanden, varav 25 finns i det medieproducerade materialet. Politikerna hör till de viktigaste nyhetsmakarna och bevakas noga av pressen, varför deras uttalanden har en stark ställning i det medieproducerade materialet (se Bell 1991: 194). Detta kan ses speciellt i artikel ett, som tar upp De grönas inställning till utbyggnad av kärnkraften, men även i artikel sex som återger EU:s anpassningsplaner för klimatförändringen och i artikel sju, som berättar om Greenpeaces aktion, innehåller politiska röster. Jag räknar även icke statliga organ som Greenpeace till politiska organ, eftersom de utövar politisk påverkan. I det läsargenererade materialet är politikerna inte lika populära. Det innehåller endast två direkta återgivningar, mot nio i det medieproducerade materialet. Det ena är från ett inlägg som citerar ett uttalande av Satu Hassi och visas i exempel (22).

- (22) *Pallomme tila on katastrofaalinen, mutta jotkut taistelevat mieluummin 1-luokan lipusta helvettiin.* (HS.fi 6_30)

Situationen på vårt klot är katastrofal, men några strider hellre om en förstaklassbiljett till helvetet.

Grupp fyra består av nyhetsmakare och experter och inkluderar 21 återgivanden. Med nyhetsmakare avser jag personer som har en sådan ställning i samhället, att de kan påverka andra och därför ofta används som referens (se Bell 1991: 194). I min klassificering består denna grupp av sådana som inte redan ingår i någon av de övriga grupperna som t.ex. politiker. I det medieproducerade materialet framträder Jorma Ollila som den främste nyhetsmakaren. Till samma grupp räknar jag även experter, eftersom sakkännare ofta refereras till vid behandlingen av olika ämnen. I det läsargenererade materialet kan endast tre återgivanden hänföras till grupp fyra och de leder alla till djupekologen Pentti Linkola. Jorma Ollila nämns flitigt även i det läsargenererade materialet, men då endast i förhållande till något som sagts i det nyhetstexterna, varför Ollila inte kopplas till externa texter i min undersökning.

Grupp fem utgörs av kritiska forskare. IPCC har en dominerande roll inom klimatdebatten, eftersom en överväldigande majoritet av klimatforskarna är överens om de grundläggande fakta som framförs i IPCC:s rapporter (Lyytimäki 2007: 11; Mahlman 1998: 97). Men det finns även ett antal forskare som är skeptiska till att människan skulle vara huvudorsaken till den globala uppvärmningen, och som söker andra orsaker till klimatförändringen. Dessa kritiska forskare representeras inte alls i det medieproducerade materialet, men återges 14 gånger i det läsargenererade materialet. Hit räknar jag även sju hänvisningar till en klimatkonferens för skeptiskt inställda forskare som hölls i New York i mars 2009 och arrangerades av The Heartland Institute. Detta forskningsinstitut kritiserar i vissa inlägg för att vara ett lobbyföretag för oljeindustrin, vilket framgår ur exempel (23), medan andra prisar det för att man vågar göra politiskt inkorrekt slutledning, som i exempel (24).

(23) *Toisessa viestissä mainitun ”vaihtoehtoisen ilmastokokouksen” järjestäjä on Heartland Institute, joka on tupakka- ja öljy-yhtiöiden rahoittamana. Tuskin mitään riippumatonta tutkimusta.* (HS.fi 4_20)

Arrangören för det ”alternativa klimatmötet” som nämndes i inlägget är Heartland Institute, som finansieras av tobaks- och oljeindustrin. Knappast någon oberoende forskning.

(24) *Poliittisesti vähemmän suosittuja näkökulmia asiaan oli esillä yli 800 osallistujan voimin New Yorkissa ”International Conference on Climate Change 2009” nimisessä konferenssissa. Johtopäätökset olivat kovin erisuuntaisia kuin Kööpenhaminan politikoinnin jäljiltä. (HS 6_2)*

Saken behandlades ur politiskt mindre populära synvinklar vid ett möte med 800 deltagare i New York som kallades ”International Conference on Climate Change 2009”. Slutledningarna skiljde sig betydligt från det som politiseringen i Köpenhamn resulterade i.

Den sjätte gruppen av källor har jag gett namnet statistik. Det finns 15 återgivanden från källor som står till tjänst med statistiska upplysningar. Samtliga är indirekta, och samtliga är från det läsargenererade materialet. En vetenskaplig text karaktäriseras av noggrannhet och strävan efter exakthet i sin beskrivning av verkligheten, varför den ofta innehåller siffror (Hellspong 2000: 30). I det läsargenererade materialet tar man ofta hjälp av olika statistiska sammanställningar eller rapporter för att stärka sina positioner i debatten genom att ta in drag från vetenskaplig text. Här finns referenser till bland annat Havsforskningsinstitutet, National Snow and Ice Data Center och Helsingfors Energis elproduktion.

Under gruppen diverse härrör sig de sju indirekta återgivandena i det medieproducerade materialet från artikel två, som redogör för en gallup om hur finländarna ser på sina möjligheter att minska den globala uppvärmningen. Här återges de åsikter som gallupen fått fram om medelfinländaren. I det läsargenererade materialet återges bland annat ordspråk, historiska händelser och tekniska innovationer.

6.3.4 Hänvisning till webbplatser

Hänvisning till webbplatser är ett framträdande drag i det läsargenererade materialet. Det är ett enkelt sätt att föra fram källor som stöder de åsikter man vill framföra eller som underminerar motståndarens argument. Denna typ av intertextualitet är kännetecknande för webbkommunikation (se avsnitt 3.3). I instruktionerna för hur man ska delta i webbdiskussionen på HS.fi sägs att länkar publiceras endast i undantagsfall (HS 2009b). Trots det finns 79 webbadresser publicerade i materialet. Det finns även 22

indirekta hänvisningar till webbplatser, där man inte citerar själva adressen utan bara talar om att det finns en webbplats på nätet som innehåller relevant information.

De sammanlagt 101 referenserna till webbplatser utgör 15 % av de totalt 667 återgivanden av texter som jag funnit i det läsargenererade materialet. En analys av webbplatsernas information och deras funktion i diskussionen visar att de grovt kan fördelas på media, forskningsorganisationer och statistikkällor enligt uppställningen i tabell 12.

Tabell 12. Gruppering av webbplatser enligt typ av information

Webbplatser	Direkt återgivande	Indirekt återgivande	Sammanlagt
Media	42	5	47
Bloggar	(8)	(1)	(9)
Tidningar, böcker, video	(8)		(8)
Wikipedia	(5)	(2)	(7)
Ämnesportaler	(15)	(1)	(16)
Debattforum	(4)		(4)
Diverse	(2)	(1)	(3)
Forskningsorganisationer	29	11	40
Statistikkällor	7	2	9
Diverse	1	4	5
Sammanlagt	79	22	101

Den största gruppen av webbplatser, 47 stycken, företräder media. Med media avses här webbplatser som förmedlar information till en bred publik via publikationer som tidningar, böcker och videomaterial, men även diskussionsforum, bloggar, ämnesportaler och Wikipedia. Med ämnesportal avses en webbsida med ingångar till webbplatser som är koncentrerade till ett visst ämne (Svenska datatermgruppen 2007). Blogghänvisningarna uppgår till nio och ämnesportalerna till 16. Av dessa intar tre bloggar och nio ämnesportaler en uttalat skeptisk inställning till IPCC:s uppfattning om den globala uppvärmningen. På grund av IPCC:s dominerande ställning behandlas skeptiska åsikter sällan allvarligt i de stora nyhetsmediernas material, varför de söker

sin väg till allmänheten via webbens kanaler, t.ex. debattforum och bloggar. Det finns nio direkt återgivna webbplatser som leder till olika tidningsartiklar, nyhetswebbplatser och videoklipp samt en indirekt hänvisning till en bok. Fem direkta och två indirekta hänvisningar går till Wikipedia och sex direkta hänvisningar går till olika ämnesportaler där den globala uppvärmningen tas upp. Det danska debattforumet Klimadebat.dk, som diskuterar klimatförändringen, har fyra direkta hänvisningar. Det är ett brett forum som förutom debatt även innehåller nyheter och länkar till webbplatser med information om klimatet.

Den näst största gruppen av webbplatser, 40 stycken, leder till olika forskningsorganisationer. I dem ingår universitet som är aktiva inom klimatforskning som t.ex. Massachusetts Institute of Technology, University of Colorado och Köpenhamns universitet. Den klimatkonferens som Köpenhamns universitet organiserade i mars 2009 kommenteras flitigt i läsarinläggen. Man hänvisar också till olika statliga forskningsorganisationer, som det amerikanska Earth System Research Laboratory och det norska GRID-Arsenal, samt privatfinansierade forskningsorganisationer. Av de privatfinansierade förekommer Heartland Institute ofta i inläggen, eftersom det i mars 2009 stod som värd för en klimatkonferens med skeptiska förtecken i New York, där man framhöll att den globala uppvärmningen inte har antropogena orsaker. Det läsargenererade materialet visar en tydlig dualism mellan Köpenhamn och New York. Det finns sex direkta hänvisningar till Heartland Institutes webbplats och en indirekt, medan Köpenhamns universitets webbplats har fem direkta och fyra indirekta hänvisningar. IPCC:s webbplats har två direkta och sex indirekta hänvisningar. Ett inläggs ställningstagande i klimatfrågan kan emellertid inte fastställas genom vilken webbplats man refererar till. De som är skeptiskt inställda till att den globala uppvärmningen skulle förorsakas av människan kan åberopa material på IPCC:s webbplats för att underbygga sitt påstående, och de som anser att den globala uppvärmningen förorsakas av människans agerande kan referera till Heartland Institute för att demonstrera felaktiga resonemang.

Den tredje stora gruppen som kommer fram i återgivanden av webbplatser sammanfattar jag under benämningen statistikkällor. Dessa uppgår till nio stycken,

varav två är indirekta. Det handlar om webbplatser som läsarna hänvisar till för att stärka sina argument genom olika statistiska uppgifter, som t.ex. åldersstrukturen i olika länder, avgasutsläpp från olika biltyper och dödligheten vid arbete på kolkraftverk jämfört med kärnkraftverk. Källorna representerar olika intresseorganisationer för industriområden som t.ex. skogsindustrin eller bilindustrin, statliga organisationer som för statistik som t.ex. Statistikcentralen, eller privata energiföretag.

6.4 Sammanfattning av den intertextuella analysen

Ur intertextuell synvinkel uppvisar det medieproducerade materialet en stark förankring i de rapporter och scenarier som härleder sig från IPCC. Den globala uppvärmningen som realitet förekommer som ett bakgrundsantagande i texterna. Man beskriver hur den visar sig nu och i framtiden och vilka planer som görs för att motverka den eller anpassa sig till den. I antagandet ingår att människans utsläpp av växthusgaser är den största orsaken till uppvärmningen. Här tycks ha skett en förändring jämfört med den forskning som utfördes av Boykoff och Boykoff (2004), vilken visade att media för att få en mångsidigare belysning av fenomenet ofta lät olika skeptiska åsikter inom forskningen komma till tals. Dessa åsikter fick oproportionerligt stort utrymme i förhållande till det som majoriteten av klimatforskare var eniga om. Något sådant kunde inte upptäckas i de artikeltexter som ingår i materialet. Till och med Ollila och oljeindustrin talar om en övergång till förnyelsebara bränslen, visserligen i långsam takt, men man har med klimatuppvärmningen i sina prognoser och säger sig vara villiga att samarbeta för att hitta en lösning för framtiden.

Det läsargenererade materialet däremot uppvisar en tydlig dualism, där de som accepterat IPCC:s ståndpunkter ställs mot dem som förhåller sig skeptiskt till att klimatuppvärmningen skulle vara antropogen eller till att den överhuvudtaget skulle innebära något hot. Oppositionen är i majoritet jämfört med IPCC-gruppen, vilket tyder på att de osäkerhetsfaktorer som omger klimatet skapar oro och i många fall förnekande av problemet. Det står klart att världssamhället inte förmått göra upp några tydliga

aktionsplaner som skulle involvera även vanliga människor. Det finns en diskrepans mellan det som väntas hända och det som görs för att förhindra en katastrof. Misstänksamheten mot makthavarna, och att dessa kan utnyttja osäkerheten för att agera i egna syften, kommer tydligt fram i materialet.

Eftersom materialet består av texter som publicerats på webben har jag undersökt om det finns några speciella praktiker som kännetecknar produktionen av det webbaserade materialet på HS.fi och som kan påverka hur den globala uppvärmningen konstrueras.

Det medieproducerade materialet utnyttjar inte webbens möjligheter till interaktivitet i någon hög grad. Nyhetstexterna är kopplade till ett diskussionsforum, vilket ger läsarna möjlighet till kritik och en utvidgning av innehållet. Kontakten med läsarna utnyttjas emellertid inte på något synligt sätt vid nyhetsproduktionen, utan diskussionsforumet fungerar närmast som en sandlåda, där läsarna agerar sinsemellan. Webben utnyttjas genom att namn på kända personer som förekommer i nyhetstexterna är länkade till andra artiklar på HS.fi där samma namn förekommer. Det finns också ett fåtal länkar efter artikeltexterna som leder till andra artiklar inom samma ämne på HS.fi. Några bloggar i anslutning till artiklarna finns inte, och inte heller faktarutor med länkar till mera information. Nyhetstexterna är producerade på traditionellt sätt och en majoritet av materialet utnyttjas både på HS.fi och i den tryckta upplagan. Eftersom nätupplagan uppdateras kontinuerligt, tar den in sådant material som inte kommer med i den tryckta upplagan. I materialet utgjordes detta främst av texter från utländska nyhetsbyråer. Nätupplagan får därför en något bredare profil på sitt artikelmaterial. Som helhet är det medieproducerade materialet konservativt i den meningen att det inte utnyttjar webbens möjligheter särskilt mycket och därför inte heller i någon högre grad bidrar till att ge en mångsidigare bild av den globala uppvärmningen än den tryckta upplagan.

Det läsargenererade materialet utnyttjar webbens intertextuella möjligheter i högre grad. Man imiterar en diskussion genom att kopiera den del av texten som man vill kommentera och sätta in den i sitt eget inlägg. Man utnyttjar också i hög grad länkar till annat material på webben för att stöda sina egna åsikter. Läsarna samverkar på ett bredare plan med utbudet av medierat material på webben och hänvisar till bloggar,

ämneshälsor, debattforum men även webbplatser för olika institutioner som universitet och forskningsanstalter. Det läsargenererade materialet ger en mera diversifierad bild av den globala uppvärmningen än det medieproducerade, men samtidigt uppstår ett dilemma, eftersom bakgrunden till informationen inte alltid kan kontrolleras. Om en webbplats inte är länkad till någon institution eller annan organisation med hög trovärdighet är det svårt att veta hur seriös den information som förmedlas är. I läsarinläggen representerar webbplatserna källor av auktoritet, som man kan hänvisa till för att bevisa ett påstående. En närmare granskning kan dock visa att den information som delges har lika svag grund som en koloss på lerfötter. Sättet att hänvisa till webbplatser för att motivera en åsikt tyder på att man söker en polarisering som den korta och neutralt hållna nyhetstexten inte innehåller. Man är inte färdig att ta till sig den konsensusuppfattning som nyhetstexterna förmedlar, utan vill ha mera påtagliga bevis än forskarnas beräkningar. Många av inläggen reagerar också på tvetydigheter i nyhetstexterna och drar på så vis uppmärksamheten till uppgifter som framställs som sanningar utan att tillförlitligt kunna bevisas. Överhuvudtaget tyder den tydliga dualismen i diskussionen på att det finns mycket som är osäkert i den globala uppvärmningen som fenomen, även om den som sådan inte längre ifrågasätts i nyhetstexterna.

Kartläggningen av den manifesta intertextualiteten avslöjar vilka utomstående texter som materialet bygger på. De externa texter som hänvisas till i materialet ger en uppfattning om vilka grupperingar som kommer mest till tals vid framställningen av den globala uppvärmningen på HS.fi. Den röst som kommer tydligast fram är IPCC, som representeras i 36 % av hänvisningarna. Detta betyder att den vetenskapliga diskursen har en stark ställning. Att man refererar till vetenskapliga frågor tyder på att man vill förankra informationen om den globala uppvärmningen i något som ligger utanför det vardagliga och att man inte kan utnyttja sin egen erfarenhet. Den näst största gruppen utgörs av media, som förekommer i 17 % av hänvisningarna till externa texter. Här handlar det om mediering, där tillgänglig information om den globala uppvärmningen tolkas och förmedlas vidare till allmänheten under massmediala former och där det aktuella mediet står som garant för informationens trovärdighet.

Politikerna är den tredje viktigaste gruppen av röster i det totala materialet och representeras i 16 % av hänvisningarna. När det gäller hänvisningar till utomstående texter kan dock väsentliga skillnader noteras mellan det medieproducerade och det läsargenererade materialet.

Det läsargenererade materialet står för merparten av alla hänvisningar till externa texter (72 %) och man hänvisar mest till IPCC, vilket gör att klimatpanelen framstår som den främsta rösten i hela materialet. IPCC är inte lika populär i det medieproducerade materialet, där man i första hand hänvisar till politiker, därefter till nyhetsmakare och experter och först efter dessa till IPCC. Det läsargenererade materialets näst viktigaste källa är media och långt därefter kommer politiker och kritiska forskare på delad tredje plats. Nyhetsmakare och experter har inte någon stark ställning i det läsargenererade materialet, och politikerna refereras i samma grad som kritiska forskare, vilket visar att man i någon mån ifrågasätter den officiella linjen.

Hänvisningarna till webbplatser i det läsargenererade materialet analyseras separat. Ur analysen framgår att 47 av de totalt 101 webbplatserna representerade någon form av media, medan 40 representerade forskningsorganisationer. Detta tyder på att man gärna utnyttjar den rikliga mängd av medierat material som finns på webben för att visa på olika tolkningar. När det gäller forskningsresultat och den vetenskapliga diskursen väljer man emellertid hellre att hänvisa direkt till de ursprungliga informationskällorna.

7 SLUTDISKUSSION

Syftet med min avhandling var att kritiskt granska och jämföra hur den globala uppvärmningen konstrueras i medieproducerade artiklar och läsargenererade diskussionsinlägg på HS.fi. Jag använde mig av diskursanalys och metoder baserade på systemisk-funktionell språk teori. Diskursanalys handlar om att undersöka sambandet mellan språkbruket och kontexten, dvs. den sociokulturella omgivningen. Det intressanta är att se hur de språkliga valen bygger upp representationer av verkligheten, konstruerar den ur ett visst perspektiv. Detta perspektiv uppstår alltid i interaktivitet med omgivningen och påverkas av de konventioner som finns i samhället. I mitt arbete utgick jag från den kritiska diskursanalysen och Faircloughs tredimensionella modell som inkluderar förhållandet mellan text, diskursiv praktik, dvs. sättet att producera, distribuera och konsumera texter, och social praktik. Den kritiska aspekten innebär att jag granskade om det fanns något i materialets framställning av den globala uppvärmningen som kunde tyda på dolda maktstrukturer och möjligheter till maktmissbruk i samhället.

Arbetet inleddes med en textanalys där materialets primära teman, aktörer och diskurser definierades och diskursernas framställning av den globala uppvärmningen granskades. Därefter analyserades materialets intertextualitet som en del av den diskursiva praktiken. Avsikten var att ta reda på vilka texter och röster som hade störst inflytande på hur uppvärmningen konstruerades. Eftersom avhandlingen har en språkvetenskaplig inriktning gjordes ingen specifik analys av sociala praktiker. Den sociokulturella kontexten avspeglades genom textanalysen och den intertextuella granskningen.

Den kritiska diskursanalysen har en kvalitativ inriktning och analysresultaten bygger därför på tolkningar. Den systematiska granskningen av texten gjordes med hjälp av metoder som utvecklats inom den systemisk-funktionella språkforskningen, vilket gör att resultaten i huvudsak är reproducerbara. Detta är även fallet med de kvantitativa uppställningarna i den intertextuella analysen. Tolkningen av resultaten är däremot en kvalitativ process, där man bör vara uppmärksam på att inte låta förutfattade meningar styra analysen. Detta framhålls av såväl Halliday som Fairclough (se avsnitt 1.3 och

4.2). I mitt arbete stötte jag inte på några speciella svårigheter vid avvägningarna men det är möjligt att en annan forskare skulle notera andra formuleringar i texten och få in andra vinklar i bedömningen. Mönstren i materialet uppfattade jag som rätt tydliga, varför jag inte tror att en upprepning av undersökningen skulle visa upp några stora avvikelser i resultatet.

Materialets primära teman, aktörer och diskurser definierades genom analys av rubriktexterna. Rubriken är den mest framträdande och mest lästa delen av en artikel, varför den spelar en stor roll för hur den globala uppvärmningen framställs och uppfattas. En processanalys av nyhetsartiklarnas rubriktexter visade att klimatförändringen framställdes som agent, dvs. ansvarig för skeendet, i lika hög grad som politiska grupperingar. Själva uppvärmningen ses alltså som en betydande aktör, vilket tonar ner människans ansvar i klimatfrågan. Analysen visade, att den vanliga människan inte hade någon central roll i materialet. Med tanke på att det rör sig om ett globalt sammanhang är detta inte speciellt överraskande. Samtidigt härleder sig klimatuppvärmningen ur människans levnadssätt, varför en låg aktivitet kan vara ett tecken på att problemet inte tas på allvar. De mest framträdande diskurserna i materialet var den vetenskapliga, den ekonomiska och den politiska diskursen. Den vetenskapliga diskursen dominerade och bildade även bakgrund för övriga diskurser.

Den vetenskapliga diskursen framstod i nyhetsartiklarna som relativt homogen och baserade sig på den förhärskande IPCC-ledda vetenskapliga diskursen. Amerikansk forskning (Boykoff & Boykoff 2004) har tidigare visat på skillnader mellan den förhärskande vetenskapliga diskursen och den diskurs som producerades av dagstidningar, men någon sådan skillnad kunde inte noteras här. De osäkerhetsfaktorer som klimatforskningen brottas med (se avsnitt 2.3.1) kunde spåras i texten genom den rikliga användningen av garderingar angående klimatförändringens inverkan på människans livsmiljö. De ekonomiska och politiska diskurserna visade på motsatser gällande fördelningen av globala resurser och insättningen av åtgärder för att stävja och anpassa sig till klimatuppvärmningen. Enligt den kritiska diskursanalysen tyder rikligt med motsatser inom diskurserna på att samhället kan stå inför en förändring. Osäkerhetsfaktorerna och motsatserna som spårades i materialet är i samklang med

IPCC:s världsbild, där även de mest fördelaktiga scenarierna i datamodellerna antyder genomgripande förändringar i människornas livsmiljö. Den globala uppvärmningen framställs i nyhetstexterna som en vedertagen bakgrund. Ur kritisk synvinkel finns det en fara med en sådan vedertagenhet och det är att den överförs till att gälla för allehanda lösningar som föreslås för att komma till rätta med uppvärmningen. Dåligt underbyggda förslag kan gå igenom när kraven på åtgärder stiger, vilket innebär möjligheter att utnyttja situationen för kortsiktig vinning.

Jämfört med nyhetstexterna uppvisade diskussionsinläggen inte samma koncensus i den vetenskapliga diskursen. En tydlig dualism i klimatfrågan mellan dem som stödde IPCC:s linje och dem som förhöll sig skeptiska till den kunde konstateras. Den skeptiska inställningen hade majoritet. Motsatsförhållandet i den vetenskapliga diskursen kunde skönjas genom hela det läsargenererade materialet och handlade främst om orsakerna till klimatuppvärmningen samt dess omfattning. Osäkerhetsfaktorerna betonades, samtidigt som man framhöll riskerna med att dra förhastade slutsatser om vilka åtgärder som skulle vidtas. Den kritiska aspekten, dvs. möjligheter till maktmissbruk och ekonomisk vinning genom utnyttjande av skrämseltaktik, togs öppet upp till diskussion i inläggen.

Som nyhetstema är den globala uppvärmningen i sig inte speciellt intressant, eftersom ett hot i allmänhet inte uppfyller de nyhetskriterier som medierna använder. Nyhetsvärde uppstår om hotet kan kopplas till någon aktuell händelse eller om det på något vis kan dramatiseras så att läsarna blir intresserade. Det kan även bli intressant om det tas upp av olika nyhetsmakare. (Se avsnitt 2.2.) Detta framkom också ur materialet t.ex. genom dramatisering av olika scenarier som beräknats med datamodeller, samt hänvisningar till olika nyhetsmakare och celebriteter. Även klimatmöten aktualiserade temat.

Förutom nyhetskriterierna inverkar även medierutinerna på redaktionens bedömning av vilka nyheter som ska publiceras och således på vilka röster som kommer fram. Nyhetskriterierna och medierutinerna ingår i det som Fairclough kallar diskursiva praktiker. Eftersom materialet var publicerat på webben, var det speciellt intressant att se om webbmiljöns inflytande av kunde spåras i de diskursiva praktikerna. Webbens

inverkan på konstruktionen av den globala uppvärmningen på HS.fi granskades genom att studera nyhetsartiklarnas och diskussionsinläggens produktionsmönster och intertextualitet. Majoriteten av nyhetstexterna på HS.fi var producerade av HS och i ett flertal fall utnyttjades samma grundtext som i den tryckta upplagan, men endast en text var helt identisk i båda upplagorna. Produktionen av upplagorna var sammanlänkad, men nätupplagan uppvisade webbspecifika drag som kontinuerlig uppdatering, tillgång till kompletterande information genom länkar och snabb interaktivitet med läsarna, varför den kan anses representera en egen genre (se avsnitt 3.3). Nätupplagan innehöll nyheter från internationella nyhetsbyråer som inte ingick i den tryckta upplagan, vilket tyder på att möjligheten till kontinuerlig uppdatering ger en bredare bas för nyhetsrapporteringen och att perspektivet på den globala uppvärmningen vidgas. Den intertextuella analysen visade emellertid att webbens hypertextfunktion inte involverats i medierutinerna på HS.fi i någon högre grad. Det förekom endast ett fåtal länkar till annat material som kunde belysa ämnet ur ett bredare perspektiv. HS.fi framstod i undersökningen som synnerligen konservativ i förhållande till den allmänna utvecklingen inom nyhetsrapporteringen på webben, där bloggar och sociala nätverk spelar en viktig roll (se avsnitt 3.1).

Vid granskningen av intertextualiteten i det läsargenererade materialet framkom två typiska webbpraktiker. För det första innehöll diskussionsinläggen ett stort antal citat från andra inlägg. Det är enkelt att kopiera texter på webben och genom att flytta in de delar av texten som man kommenterar i sitt eget inlägg kan man imitera en diskussion även om den inte sker i realtid. För det andra innehöll inläggen ett stort antal länkar till olika webbplatser, vilka användes för att stöda de argument som framfördes. Båda dessa praktiker förenklade, underlättade och breddade diskussionen samtidigt som de i någon mån utarmade den, eftersom mycket av det som framlades var gammalt material. Den intertextuella analysen visade att det läsargenererade materialet hade en bredare referensram än nyhetstexterna. Läsarinläggen hänvisade till andra inlägg, artikeltexter, externa texter och webbplatser, medan nyhetstexterna endast hänvisade till andra nyheter på HS.fi eller HS och externa texter. Praktiken att hänvisa till webbplatser bidrog till att ge det läsargenererade materialet en mångsidigare framställning av den globala uppvärmningen. Samtidigt ökade den förvirringen, eftersom den gav tillgång till

motstridig information och trovärdigheten hos de källor som åberopades inte var självklar.

Den intertextuella analysen visade även vilka externa texter materialet bygger på. En text är en del av ett socialt sammanhang och en länk i en kedja av andra texter, varför analysen även säger något om den världsbild som representeras i materialet. Över en tredjedel av det totala antalet hänvisningar ledde till IPCC, varför bilden av den globala uppvärmningen var starkt påverkad av klimatpanelens perspektiv. Det bör dock noteras, att även skeptiska inlägg refererade till IPCC genom att framföra kritik. Hänvisningar till kritiska forskare förekom endast i det läsargenererade materialet och utgjorde bara en liten del av det totala antalet. IPCC hade en dominerande roll i läsarinläggen. I övrigt hänvisade dessa mest till mediekanaler, både traditionella och webbaserade, vilket tyder på att man ville föra in andra tolkningar än dem som fanns på HS.fi. Nyhetstexterna stödde sig i främsta rummet på politiker och nyhetsmakare, medan IPCC var den tredje mest betydande källan. Att det vetenskapliga perspektivet dominerar materialet tyder på att klimatförändringen främst konstrueras som en teoretisk företeelse, där konkreta följder och handlingsplaner präglas av osäkerhet.

Det medieproducerade materialet framställde den globala uppvärmningen som ett bakgrundsantagande, något som ingår i föreställningen om verkligheten. Problemet är att man inte kan ge några exakta prognoser om uppvärmningens framtida inverkan på människans levnadsvillkor. Därför finns det i samhället rum för spekulationer och möjlighet att dra nytta av människors osäkerhet och rädsla. Den enskilda människan har svårt att avgöra vilka åtgärder det är fördelaktigt att stöda. Denna osäkerhet kan utnyttjas för såväl politiska och ekonomiska syften. Faircloughs tankegångar om att man genom diskursanalys kan visa hur verkligheten konstrueras och vilka strukturer som finns i bakgrunden kan därför bidra till att rikta uppmärksamheten på ovälkomna sociokulturella följder av klimatuppvärmningen.

Studien visade att det läsargenererade materialet ofta förhöll sig kritiskt till det medieproducerade materialet. Läsarna lade märke till oklarheter i texten och kommenterade dunkla uttryck. De utförde således en kritisk granskning av det medie-

producerade materialet och fyller därmed en viktig funktion, helt i Faircloughs anda. Utvecklingen mot en allt mångsidigare nyhetsrapportering skulle enligt Gillmor och andra förespråkare för den sociala webben kunna leda till en ökad demokrati i samhället. Diskussionsinläggen lade fram andra perspektiv på klimatuppvärmningen än nyhetsartiklarna, men de stödde sig ofta på webbplatser vars trovärdighet kunde ifrågasättas eller vilka fungerade som kanaler för extrema åsikter. Diskussionsinläggens demokratiska betydelse kan därför till stor del ifrågasättas. Däremot håller jag med Gillmor om att nätupplagorna i högre grad kunde föra en dialog med läsarna genom att ta upp aktuella debattämnen i det journalistiska arbetet. Ett större samarbete med journalistiskt kunniga och i ämnet inkomna bloggare kunde också tillföra nya och fräscha perspektiv.

Jag förväntade mig att materialet skulle ta ställning till ansvarsfrågan i klimatförändringen och att ansvaret skulle läggas på statliga, politiska och ekonomiska maktgrupper, samt att den enskilda människan inte skulle beskrivas som speciellt aktiv. Detta stämde väl in med resultaten från det medieproducerade materialet. En överraskande faktor var att själva klimatuppvärmningen beskrevs som aktiv agent, vilket gjorde att andra aktörer fick mindre betydelse. Läsardiskussionen var däremot starkt koncentrerad på att debattera om klimatuppvärmningen verkligen beror på mänskligt agerande eller inte. Detta tyder på att de många osäkerhetsfaktorer som hör ihop med klimatuppvärmningen är svåra att kommunicera och de fakta som framlagt inte övertygar allmänheten. Ett större samarbete mellan forskare och samhällliga aktörer kunde kanske förbättra kommunikationen (se avsnitt 2.3.1).

Den globala uppvärmningen är ett aktuellt ämne, vars kommunikation till allmänheten är problematisk på grund av fenomenets komplicerade natur. Det kunde vara intressant att göra en jämförande analys av hur klimatförändringen framställs i media i olika länder för att se om det i framställningarna finns någon koppling till ekonomi, politiska system, geografiskt läge och andra olikheter mellan länderna. En retorisk analys av material från bloggar och annan opinionsjournalistik kunde också bidra till att belysa vad som uppfattas som viktigt i klimatfrågan och vad som representeras i argumenten.

LITTERATUR

- Askehave, Inger & Anne Ellerup Nielsen (2005). Digital genres: a challenge to traditional genre theory. *Information Technology & People* 18: 2, 120–141.
- Bakhtin, M. M. (1986). The Problem of Speech Genres. I: Garyl Emerson & Michael Holquist (red.). *Speech Genres & Other Late Essays*. (*Éстетika slovesnogo tvorčestva*, översättning Wern W. McGee). Austin: University of Texas Press. 60–102.
- Bell, Allan (1991). *The Language of News Media*. Oxford: Blackwell Publishers.
- Blommaert, Jan & Chris Bulcaen (2000). Critical Discourse Analysis. *Annual Review of Anthropology* 29, 447–466.
- Boykoff, Maxwell T. & Jules M. Boykoff (2004). Balance as bias: global warming and the US prestige press. *Global Environmental Change* 14, 125–136.
- Boykoff, Maxwell T. & Michael K. Goodman (2008). Conspicuous redemption? Reflections on the promises and perils of the ‘Celebrization’ of climate change. *Geoforum* 40: 3, 395–406.
- Brennen, Bonnie (2009). The future of journalism. *Journalism* 10: 3, 300–302.
- Börjesson, Mats & Eva Palmblad (2007). Introduktion. I: Mats Börjesson & Eva Palmblad (red.). *Diskursanalys i praktiken*. Malmö: Författarna & Liber AB. 7–26.
- Carson, Rachel (1962). *Silent spring*. Boston: Houghton Mifflin.
- Carvalho, Anabela (2008). Media(ted) discourse and society. Rethinking the framework of Critical Discourse Analysis. *Journalism Studies* 9: 2, 161–177.
- Cervantes, Miguel de (1605/2005). *Don Quijote de la Mancha*. Madrid: Ediciones Rialp.
- COP15 (2009a). News. Copenhagen Accord gets a tepid response from investors [online]. [Citerat 23.12.2009] Tillgänglig: <http://en.cop15.dk/news/view+news?newsid=3084>
- COP15 (2009b). News. World leaders welcome the Copenhagen Accord [online]. [Citerat 23.12.2009] Tillgänglig: <http://en.cop15.dk/news/view+news?newsid=3080>
- DN (2009a). DN.se [online]. [Citerat 4.5.2009] Tillgänglig: <http://www.dn.se>
- DN (2009b). DN.se Regler för artikelkommentarer [online]. [Citerat 4.5.2009] Tillgänglig: <http://www.dn.se>

- EU (2008). The EU Emissions Trading Scheme [online]. [Citerat 20.9.2009] Tillgänglig: http://ec.europa.eu/environment/climat/pdf/brochures/ets_en.pdf
- Fairclough, Norman (1992). *Discourse and Social Change*. Cambridge: Polity Press.
- Fairclough, Norman (1997). *Miten media puhuu. (Media discourse, översättning Virpi Blom & Kaarina Hazard)*. Tampere: Vastapaino.
- Fairclough, Norman (1998). Political Discourse in the Media: An Analytical Framework. I: Allan Bell & Peter Garrett (red.). *Approaches to Media Discourse*. Oxford: Blackwell Publishers Ltd. 142–162.
- Fairclough, Norman (2003). *Analysing discourse. Textual analysis for social research*. Oxon: Routledge bl.a.
- Finlands Journalistförbund (2009). Journalistreglerna. [online]. [Citerat 7.5.2009] Tillgänglig: <https://www.journalistiliitto.fi:443/Resource.phx/sivut/sivut-journalistiliitto/spelregler/reglerna/journalisreglerna.htx>
- Finlex (2009). Lagstiftning [online]. [Citerat 4.5.2009] Tillgänglig: <http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1999/19990731>
- FN (2009). United Nations. The Universal Declaration of Human Rights [online]. [Citerat 24.10.2009] Tillgänglig: <http://www.un.org/en/documents/udhr/>
- Foucault, Michel (1984). The order of discourse (L'Ordre du discours 1971, översättning Ian Mc Leod). I: Michael Shapiro (red.). *Language and politics*. Oxford: Basil Blackwell. 108–138.
- Galtung, Johan & Mari Holmboe Ruge (1965). The Structure of Foreign News. The presentation of the Congo, Cuba and Cyprus Crises in Four Norwegian News Papers. *Journal of Peace Research* 2: 1, 64–91.
- Gillmor, Dan (2004). *We the media: grassroots journalism by the people, for the people*. Sebastopol, CA: O'Reilly.
- Gore, Al (2006). *An Inconvenient Truth*. New York: Rodale.
- Gunter, Barrie (2003). *News on the Net*. Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Haas, Tanni (2005). From "Public Journalism" to the "Public's Journalism"? Rhetoric and reality in the discourse on weblogs. *Journalism Studies* 6: 3, 387–396.
- Halliday, M. A. K. (1985). *An introduction to functional grammar*. Sixth impression 1998. London: Arnold bl.a.

- Heikkinen, Vesa (2002). Kriittinen lukutaito kansalaistaitona – ja -tottelemattomuutena? *Kielikuvia* 2, 3–10.
- Hellspong, Lennart (2000). *Retorik och vetenskap*. Stockholm: Almqvist & Wicksell International.
- Hellspong, Lennart & Per Ledin (1997). *Vägar genom texten. Handbok i brukstextanalys*. Lund: Studenlitteratur.
- HS (2009a). Blogit [online]. [Citerat 8.4.2009] Tillgänglig: <http://blogit.hs.fi/>
- HS (2009b). Keskustelun ohjeet [online]. [Citerat 8.4.2009] Tillgänglig: <http://www.HS.fi/apua/keskustelu/>
- Holmberg, Per & Anna-Malin Karlsson (2006). *Grammatik med betydelse. En introduktion till funktionell grammatik*. Uppsala: Hallgren & Fallgren Studieförlag AB.
- Holstein, Lisa & S. Holly Stocking (2006). Manufacturing doubt: Journalists' Roles and the Construction of Ignorance in a Scientific Controversy. Presented to the annual meeting of the International Communications Association, June 19–23, 2006 [online]. [Citerat 27.4.2009]. Tillgänglig: http://www.allacademic.com/meta/p_mla_apa_research_citation/0/9/1/5/3/pages91537/p91537-1.php
- Hyland, Ken (2000). *Disciplinary Discourses: Social Interactions in Academic Writing*. Harlow: Pearson Education Limited.
- Ihlström, Carina & Ola Henfridsson (2005). Online newspapers in Scandinavia. A longitudinal study of genre change and interdependency. *Information Technology & People* 18: 2, 189.
- Ilmasto.org (2009). Kort om klimatförändringen [online]. [Citerat 7.7.2009] Tillgänglig: http://www.ilmasto.org/ilmastonmuutos/lyhyesti/kort_om_klimaforandringen.html
- Ilmatieteen laitos (2009). Ilmastonmuutos [online]. [Citerat 13.8.2009] Tillgänglig: <http://www.fmi.fi/ilmastonmuutos/>
- IPCC (2009a). Climate Change 2007: Synthesis Report [online]. [Citerat 20.8.2009] Tillgänglig: http://www.ipcc.ch/pdf/assessment-report/ar4/syr/ar4_syr.pdf
- IPCC (2009b). Organization [online]. [Citerat 20.8.2009] Tillgänglig: <http://www.ipcc.ch/organization/organization.htm>
- IPCC (2009c). Structure [online]. [Citerat 20.8.2009] Tillgänglig: http://www.ipcc.ch/organization/organization_structure.htm

- Jord- och skogsbruksministeriet (2009). Ilmastomuutoksen kansallisen sopeutumisstrategian toimeenpanon arviointi 2009 [online]. [Citerat 25.10.2009] Tillgänglig: http://www.mmm.fi/attachments/mmm/julkaisut/julkaisusarja/2009/5IEsjXWoU/Sopeutumisstrategian_toimeenpano.pdf
- Journalistförbundet (2009). Press- och yrkesetik [online]. [Citerat 23.8.2009] Tillgänglig: http://www.sjf.se/portal/page?_pageid=53,38437&_dad=portal&_schema=portal
- Keen, Andrew (2007). *The Cult of the Amateur*. New York: Doubleday.
- Leonardo DiCaprio (2009). Global warning [online]. [Citerat 12.7.2009] Tillgänglig: <http://www.leonardodicaprio.com/>
- Livesey, Sharon M. (2002). Global Warming Wars: Rhetorical and Discourse Analytic Approaches to ExxonMobil's Corporate Public Discourse. *The Journal of Business Communication* 39: 1, 117–148.
- Luukka, Minna-Riitta (2000). Näkökulma luo kohteen: diskurssintutkimuksen taustaoletukset. I: Arja Piirainen-Marsh & Kari Sajavaara (red.). *Kieli, diskurssi & yhteisö*. Jyväskylä: Soveltavan kielentutkimuksen keskus, Jyväskylän yliopisto. 133–158.
- Lyytimäki, Jari (2007). Auttaako ilmastokeskustelu? *Tieteessä tapahtuu* 25: 2, 8–14.
- Mahlman, J. D. (1998). Science and nonscience concerning human-caused climate warming. *Annual Review of Environment and Resources* 23, 83–105.
- Majava, Jere (2006). Kohti sosiaalista verkkoa. I: Pekka Aula, Janne Matikainen & Mikko Villi (red.). *Verkkoviestintäkirja*. Helsinki: Yliopistopaino Kustannus. 87–97.
- Miettinen, Jorma (1988). *Toimitustyö*. Helsinki: Yliopistopaino.
- Miljöministeriet (2009). Uusi IPCC-työryhmä kokoamaan Suomen näkemyksiä ilmastonmuutoksesta [online]. [Citerat 23.8.2009] Tillgänglig: <http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=267914&lan=FI>
- Miller, M. Mark & Bonnie Parnell Riechert (2000). Interest group strategies and journalistic norms. News media framing of environmental issues. I: Stuart Allan, Barbara Adam & Cynthia Carter (red.). *Environmental Risks and the Media*. London: Routledge bl.a. 45–54.
- Mäkinen, Esa (2009). Nettikeskustelija oikoo ja laukoo. *HS* 21.5.2009, C5.
- Nationalencyklopedin (2009). [online]. [Citerat 11.12.2009] Tillgänglig: <http://www.ne.se/sok/anforing?type=NE>

- Nobel Foundation (2009). The Nobel Peace Prize 2007 [online]. [Citerat 7.7.2009] Tillgänglig: http://nobelprize.org/nobel_prizes/peace/laureates/2007/index.html
- Nord, Lars (2008). *Hotfulla nyheter*. Demokratiinstitutets rapportserie nr 21 [online]. Sundsvall: Demokratiinstitutet Demicom, Mittuniversitetet [Citerat 23.8.2009]. Tillgänglig: <http://www.miun.se/upload/ITM/Demicom/Rapporter%20pdf/DMI-rapport-21-FINAL.pdf>
- Nordenson, Magdalena (2008). *Opinionsjournalistik. Att skriva ledare, kolumner och recensioner*. Lund: Studentlitteratur.
- O'Reilly, Tim (2005). What is Web 2.0 [online]. [Citerat 11.4.2009] Tillgänglig: <http://www.oreillynet.com/pub/a/oreilly/tim/news/2005/09/30/what-is-web-20.html>
- O'Reilly (2009). Tim O'Reilly Official Bio [online]. [Citerat 11.4.2009] Tillgänglig: http://oreilly.com/oreilly/tim_bio.html
- Pauku, Timo (1996). Sähköinen HS alkaa ilmestyä perjantaina. Verkkoliite julkaisee päivän pääuutiset ja päivittää tärkeitä aiheita. *HS* 16.5.1996.
- Pietikäinen, Sari (2000). Kriittinen diskurssintutkimus. I: *Kieli, diskurssi & yhteisö*. Arja Piirainen-Marsh & Kari Sajavaara (red.). Jyväskylä: Soveltavan kielentutkimuksen keskus, Jyväskylän yliopisto. 191–217.
- Pietikäinen, Sari & Anne Mäntynen (2009). *Kurssi kohti diskurssia*. Tampere: Vastapaino.
- Rafaeli, Sheizaf & Fay Sudweeks (1997). Networked Interactivity. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 2: 4 [online]. [Citerat 17.11.2009] Tillgänglig: <http://www3.interscience.wiley.com/cgi-bin/fulltext/120837708/HTMLSTART>
- Sanoma News (2009). Helsingin Sanomat [online]. [Citerat 15.4.2009] Tillgänglig: <http://www.sanomanews.com/Content.aspx?f=2234>
- Sirkkunen, Esa (2006). Vertaismedia haastaa perinteisen joukkoviestinnän, I: Pekka Aula, Janne Matikainen & Mikko Villi (red.). *Verkkoviestintäkirja*. Helsinki: Yliopistopaino Kustannus. 137–155.
- SMHI (2009). Klimat i förändring [online]. [Citerat 14.8.2009] Tillgänglig: <http://www.smhi.se/cmp/jsp/polopoly.jsp?d=5232&l=sv>
- Solin, Anna (2004). Intertextuality as mediation: On the analysis of intertextual relations in public discourse. *Text* 24: 2, 267–296.
- Statistikcentralen (2009). Förändringar i användningen av internet [online]. [Citerat

- 4.5.2009] Tillgänglig: http://www.stat.fi/til/sutivi/2008/sutivi_2008_2009-04-27_tie_002_sv.html
- Svenska datatermgruppen (2007) Ordlista, version 27 [online]. [Citerat 5.10.2009] Tillgänglig: <http://www.nada.kth.se/dataterm/rek.html#a20>
- Tidningarnas förbund (2009). Aktuellt [online]. [Citerat 4.5.2009] Tillgänglig: http://www.sanomalehdet.fi/?472_m=3091&l=sv&s=5
- Tidningsutgivarna (2009). Svensk dagspress 2009 [online]. [Citerat 24.10.2009] Tillgänglig: http://www.dagspress.se/uploaded/document/2009/6/4SvenskDagspress_2009.pdf
- TNS Gallup Oy (2009). TNS Market Metrix. User Count on Helsingin Sanomat [online]. [Citerat 25.10.2009] Tillgänglig: <http://www.gallupweb.com/tnsmatrix/details.aspx?nid=208&week=43&year=2009&type=u>
- UNFCCC (2009a). Essential background [online]. [Citerat 5.8.2009] Tillgänglig: http://UNFCCC.int/essential_background/items/2877.php
- UNFCCC (2009b). Kyoto Protocol [online]. [Citerat 5.8.2009] Tillgänglig: <http://unfccc.int/resource/docs/convkp/kpeng.pdf>
- Uskali, Turo (2007). *Ulkomaanuutisten uusi maailma*. Tampere: Vastapaino.
- Vahtera, Ralf (2009). *Otsikkorakenteita. Kontrastiivinen tutkimus suomen- ja ruotsinkielisten sanomalehtien syntaktis-semanttisista otsikkotyypeistä*. Acta Wasaensia No 201. Kielitiede 41. Vaasa: Universitas Wasaensis.
- Vega-Leinert Anne Cristina de la & Dagmar Schröter (2008). Stakeholder dialogue as a communication and negotiation tool in scientific inquiry. I: Anabela Carvalho (red.). *Communicating Climate Change: Discourses, Mediations and Perceptions* [online]. Braga: Centro de Estudos de Comunicação e Sociedade Universidade do Minho [Citerat 5.7.2009]. 13–33. Tillgänglig: http://www.lasics.uminho.pt/ojs/index.php/climate_change
- Vihersalo, Mirja (2008). Framing climate change in Montreal 2005: An environmental justice perspective. I: Anabela Carvalho (red.). *Communicating Climate Change: Discourses, Mediations and Perceptions* [online]. Braga: Centro de Estudos de Comunicação e Sociedade Universidade do Minho [Citerat 5.7.2009]. 34–52. Tillgänglig: http://www.lasics.uminho.pt/ojs/index.php/climate_change
- Wallenius, Jaana (2001). *Tidningar på webben – en analys av de finlandssvenska dagstidningarnas webbplatser*. Helsingfors: Forskningsinstitutet, Svenska social- och kommunalhögskolan vid Helsingfors universitet.

- Wardekker, Arjan J. A., Arthur C. Petersen & Jeroen P. Van der Sluijs (2008). Religious positions on climate change and climate policy in the United States. I: Anabela Carvalho (red.). *Communicating Climate Change. Discourses, Mediations and Perceptions* [online]. Braga: Centro de Estudos de Comunicação e Sociedade Universidade do Minho [Citerat 5.7.2009]. 53–72. Tillgänglig: http://www.lasics.uminho.pt/ojs/index.php/climate_change
- Wikinews (2009a). Introduction [online]. [Citerat 7.7.2009] Tillgänglig: <http://en.wikinews.org/wiki/Wikinews:Introduction>
- Wikinews (2009b). Welcome to Wikinews [online]. [Citerat 7.7.2009] Tillgänglig: http://en.wikinews.org/wiki/Main_Page
- Winther Jørgensen, Marianne & Louise Phillips (2000). *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur.

Bilaga 1. Materialförteckning

- HS.fi 1 Vihreät haluaa aikalisää ydinvoimalle. HS.fi 1.3.2009 [online]. [Citerat 14.4.2009]. Tillgänglig: <http://www.hs.fi/politiikka/artikkeli/Vihreät+haluaa+aikalisää+ydinvoimalle/1135243925658>
- 1_1-1_138 Diskussionsinlägg. HS.fi [online]. [Citerat 14.4.2009]. Tillgänglig: <http://www.hs.fi/keskustelu/thread.jspa?threadID=173115&messageID=3067557&>
- HS.fi 2 Amazonin aluetta uhkaa kuivuus. HS.fi 5.3.2009 [online]. [Citerat 14.4.2009]. Tillgänglig: <http://www.hs.fi/ulkomaat/artikkeli/Amazonin+aluetta+uhkaa+kuivuus/1135244063326>
- 2_1-2_4 Diskussionsinlägg. [online]. [Citerat 14.4.2009]. Tillgänglig: <http://www.hs.fi/keskustelu/thread.jspa?threadID=174238&messageID=3091206&>
- HS.fi 3 Shellin Ollila: Päästökauppa hiilidioksidiveroa parempi ratkaisu. HS.fi 7.3.2009 [online]. [Citerat 14.4.2009]. Tillgänglig: <http://www.hs.fi/talous/artikkeli/Shellin+Ollila+Päästökauppa+hiilidioksidiveroa+parempi+ratkaisu/1135244111794>
- 3_1-3_37 Diskussionsinlägg [online]. [Citerat 14.4.2009]. Tillgänglig: <http://www.hs.fi/keskustelu/thread.jspa?threadID=174554&messageID=3098768&>
- HS.fi 4 Ilmastonmuutos huolettaa lamaa enemmän muttei johda tekoihin. 11.3.2009 13:34 [online]. [Citerat 14.4.2009]. Tillgänglig: <http://www.hs.fi/kotimaa/artikkeli/Ilmastonmuutos+huolettaa+lamaa+enemmän+muttei+johda+tekoihin/1135244207987>
- 4_1-4_134 Diskussionsinlägg [online]. [Citerat 14.4.2009]. Tillgänglig: <http://www.hs.fi/keskustelu/thread.jspa?threadID=175309&messageID=3113983&>
- HS.fi 5 Greenpeace vaatii varoja ilmastonmuutoksen torjuntaan 11.3.2009 1:00 [online]. [Citerat 14.4.2009]. Tillgänglig: <http://www.hs.fi/ulkomaat/artikkeli/Greenpeace+vaatii+varoja+ilmastonmuutoksen+torjuntaan/1135244195243>
- 5_1-5_9 Diskussionsinlägg [online]. [Citerat 14.4.2009]. Tillgänglig: <http://www.hs.fi/keskustelu/thread.jspa?threadID=175226&messageID=3112496&>
- HS.fi 6 Tutkijat: Amazonin laaja tuho väistämätön ilmaston lämmetessä. HS.fi 12.3.2009 [online]. [Citerat 14.4.2009]. Tillgänglig: <http://www.hs.fi/ulkomaat/artikkeli/Tutkijat+Amazonin+laaja+tuho+väistämätön+ilmaston+lämmetessä/1135244238402>

- 6_1–6_49 Diskussionsinlägg [online]. [Citerat 14.4.2009]. Tillgänglig: <http://www.hs.fi/keskustelu/thread.jspa?threadID=175551&messageID=3119173&>
- HS.fi 7 EU kiirehtii viljelijöitä valmistautumaan ilmastonmuutokseen. HS.fi 16.3.2009 [online]. [Citerat 14.4.2009]. Tillgänglig: <http://www.hs.fi/ulkomaat/artikkeli/EU+kiirehtii+viljelijöitä+valmistautumaan+ilmastonmuutokseen/1135244355719>
- 7_1–7_33 Diskussionsinlägg [online]. [Citerat 14.4.2009]. Tillgänglig: <http://www.hs.fi/keskustelu/thread.jspa?threadID=176381&messageID=3137820&>
- HS.fi 8 Ilmaston lämpeneminen voi uhata ihmisen olemassaoloa. HS.fi 26.3.2009 [online]. [Citerat 14.4.2009]. Tillgänglig: <http://www.hs.fi/paakirjoitus/artikkeli/Ilmaston+lämpeneminen+voi++uhata+ihmisen+olemassaoloa/HS20090326SI1MA010fp>
- 8_1–8_131 Diskussionsinlägg [online]. [Citerat 14.4.2009]. Tillgänglig: <http://www.hs.fi/paakirjoitus/artikkeli/Ilmaston+lämpeneminen+voi++uhata+ihmisen+olemassaoloa/HS20090326SI1MA010fp>
- HS.fi 9 Odotettavissa sateita, tulvia, kuivuutta. HS.fi 29.3.2009 [online]. [Citerat 14.4.2009]. Tillgänglig: <http://www.hs.fi/kotimaa/artikkeli/Odotettavissa+sateita+tulvia+kuivuutta/1135244754359>

Material i sidoroll

- HS1 Vihreät myöntävät: Hallitussopu edellyttää töitä. HS 2.3.2009, A6.
- HS2 ”Vau” sanoi Ollila Shellistä. HS 8.3.2009, E1.
- HS3 Tutkija: Kansa valmis päätöksiin ilmaston hyväksi. HS 12.3.2009, A5.
- HS4 Ilmaston lämpeneminen voi uhata ihmisen olemassaoloa. HS 26.3.2009, A2.
- HS5 Odotettavissa sateita ja hellekesiä. HS 30.3.2009, A5.

Bilaga 2. Exempel på en sida ur nyhetsavdelningen på HS.fi

Helsingin Sanomat | Digilehti | Arkisto | In English | Kuukausliite | Mobiili | Radio Helsinki | Musiikkilataamo | Mediatiedot | Älypää | Oikotie

SÄÄ TI 21:00
Helsinki
+11

KOLUMNI
Hyvä yhteiskunta on sotkuinen
Annamari Sipilä

Tiistai 19.5.2009 | Emilia, Emma [Onnittele e-kortilla](#)

Etusivu Uutiset Kulttuuri Viihde Urheilu Keskustelu Blogit Oma elämä Autot Ruoka Nyt Oma maailma Oma

Kotimaa Poliitiikka Kaupunki **Ulkomaat** Talous Pääkirjoitukset Lukijoiden kuvat Videot Sää Uutiskirje

JUURI NYT > [Berliiniläiset haluavat jääkarhu Knutin](#)

EU kiirehtii viljelijöitä valmistautumaan ilmastomuutokseen

16.3.2009 18:53 A A

STT-REUTERS

BRYSEL. EU:n komissio kehottaa maanviljelijöitä pohtimaan keinoja, jotka auttavat sopeutumaan ilmastomuutokseen. Komissio esittää muun muassa luonnonmukaisen tuotannon lisäämistä, koska se kuormittaa ympäristöä vähiten.

"Pitkällä aikavälillä ilmaston lämpeneminen saattaa johtaa jopa siihen, että peltoalaa menetetään joissakin EU:n osissa", sanotaan valmisteilla olevassa selvityksessä. Toisaalta kasvukauden odotetaan myös pitenevän Pohjois-Euroopassa.

EU:n asiantuntijat kehottavat jäsenmaita määrittelemään, millä alueilla muutoksen odotetaan näkyvän voimakkaimmin tulevina vuosikymmeninä. Komission mukaan lyhyen aikavälin ratkaisuja ovat esimerkiksi navettojen ilmastoinnin parantaminen ja lajikkeiden jalostaminen.

Luonnoksessa todetaan, että viljelijät tarvitsevat tukea tuleviin investointeihin. Raportti julkistetaan ensi kuussa.

[Osallistu keskusteluun](#) [Tulostettava sivu](#)

[Facebook](#) [MySpace](#) [Sähköposti](#) [Uutiskirje](#)

Helsingin Sanomat | hs.online@hs.fi

Keskustelua aiheesta ▼

 Kylmä, kylmä ja kylmä
Weatherman | 16.3.2009 19:26

Toivottavasti Suomen maataloudessa ei uskota edesvastuuttomaan lämpenemishaihatteluun vaan elintarvikehuolto perustuu siihen, että Suomen kansan geopoliittinen uhka on kylmä, kylmä ja kylmä.

Näin siis tosiasiapohjaisen johtamisen mukaan eli katsomalla aikasarjoja.

Tätä hist...

Vastauksia: 33 | [Osallistu keskusteluun](#)

Uutiset

Britannian parlamentin puhemies eroaa kuluskandaalin takia 18:46

Helsinki kilpailuttaa ravintola Kappelin vuokrasopimuksen 18:33

Kymmeniä mafiaepäiltyjä kiinni Italiassa 18:28

WHO: Sikainfluenssaan sairastuneita jo liki 10 000 18:03

Poliisi seuraa Suomeen Venäjältä haetun pojan turvallisuutta 18:02

Poliisi etsii Kansaniemessä aseellisesta ryöstöstä epäiltyjä 17:59

Saimaanorpan suojelemisesta jo 135 000 euron korvauskulut 17:54

Saksalaiset eläintarhat ilmireidassa jääkarhu Knutista 17:05

Suomalainen rauhanturvaaja loukkaantui kolarissa Kosovossa 16:41

Almodovarin filmistä USA:ssa tv-sarja ja musikaali 16:36

VR Cargo lomauttaa yli 1 400 työntekijää 16:18

Poliisi: Turusta löydetty ruumis ei ole muusikko Inkinen 16:07

Ennakkosuosikki Pohja hakee valtakunnansovittelijan virkaa 16:07

Neljäs suomalainen valloitti Mount Everestin 16:05

Mielenosoituksen häiritseminen poiki sakot ex-varusmiehelle 15:55

Viime vuosina hoitoalalla ilmennyt useita henkrikosepäilyjä 15:35

Rasistinen nimittely toi pelikieltoa HIFK:n pelaajalle ja valmentajalle 15:31

Oppositio vaatii muutosta hallituksen työllisyyspolitiikkaan 15:09

Viimeinen huliganismista syytetty Tiananmenin vanki vapautettiin 14:51

Evira: Lasinsirujupakkaan ei liity rikosta 14:37

Väyrynen: Rehn voisi tavoitella kehitysyhteistyösalkkua EU-komissiossa 14:34

Insuliinimyrkyttäjälle elinkautinen murhasta ja murhan yrityksestä 14:13

Paul Anka esiintymään Suomeen elokuussa 13:54

Hallituspuolueet vihdoin sopuun

Bilaga 3. Exempel på en sida ur diskussionsforumet på HS.fi

Helsingin Sanomat | Digilehti | Arkisto | Advertise | In English | Kuukausiliite | Mobiili | Radio Helsinki | Koulutus | Mediatiedot | Älypää | Oikotie

SÄÄ KE 15:00
Helsinki
+7

KOLUMNII
Luku voittajien historiasta
Tuomas Nevanlinna

Keskiviikko 18.11.2009 | Tenho [Onnittele e-kortilla](#)

Etusivu Uutiset Kulttuuri Viihde Urheilu Keskustelu Blogit Oma elämä Autot Ruoka Nyt Oma maailma Or

Keskustelun ohjeet [Ohje mielipidekirjoitusten lähettäjiille](#)

Aiheina tänään **Uusimmat keskustelut** **Suosituimmat keskustelut** **Kaikki keskustelualueet** ▾

Auto (1944)	Kuluttaja (616)	Pääkirjoitussivu (3221)	Televisio (12)
Elämä (2125)	Kuukausiliite (145)	Ruoka (488)	Tiede (630)
Kaupunki (10693)	Matka (690)	Radio Helsinki (871)	Ulkomaat (15411)
Kirjat (415)	Nyt-liite (244)	Sunnuntai (462)	Urheilu (5551)
Koti (999)	Mielipide (8451)	Sunnuntaidebatti (246)	Viihde (1851)
Kotimaa (21005)	Politiikka (5912)	Talous (9142)	Ylioppilaskirjoitukset (267)
Kulttuuri (5607)			

Hae keskusteluista: **HAE**

EU kiirehtii viljelijöitä valmistautumaan ilmastonmuutokseen

EU:n komissio kehottaa maanviljelijöitä pohtimaan keinoja, jotka auttavat sopeutumaan ilmastonmuutokseen. Komissio esittää muun muassa luonnonmukaisen tuotannon lisäämistä, koska se kuormittaa ympäristöä vähiten.

Samasta aiheesta keskustellaan myös ketjussa **Luomuviljelijä: Suomesta voisi tulla luomuviljelyn mallimaa**

Lue lisää: **Helsingin Sanomat** 16.3.2009 18:53

► [Keskustele aiheesta](#)

Näkymä Sivu

[Näytä viestit peräkkäin](#) [Näytä viestipuu](#) 1 2 >

 Kylmä, kylmä ja kylmä
Weatherman | 16.3.2009 19:26

Toivottavasti Suomen maataloudessa ei uskota edesvastuuttomaan lämpenemishaihatteluun vaan elintarvikehuolto perustuu siihen, että Suomen kansan geopoliittinen uhka on kylmä, kylmä ja kylmä.

Näin siis tosiasiapohjaisen johtamisen mukaan eli katsomalla aikasarjoja.

Tätä historiaa eivät ilmastoviisaiden tietokonemallit selitä eivätkä tulevaisuutta ennusta, kun mallien granulariteetti ei riitä.

Suomen ilmasto joko lämpenee, pysyy ennallaan tai kylmenee. Kaikkea kolme vaihtoehtoa tullaan näkemään myös tällä vuosisadalla. Myös uusia pakkas- ja lumiennätyksiä ja kylmiä kausia.

Tätä eivät Brysselin valtiotieteenmaisterit ymmärrä eikä heidän mielipiteillään pitäisi olla mitään arvoa.

Brysselissä kyllä ruoka riittää.

Vai onko ihan vakavissaan alettava itse huolehtia siitä että myös seuraavan kylmän kauden aikana perheelle riittää ruokaa?

[Vastaa viestiin](#)

Lisää viestejä

Bilaga 4. Förteckning över webbplatser som refereras till i diskussionsinläggen

FORSKNINGSORGANISATIONER

Köpenhamns universitet Klimatportalen, Danmark

<http://climatecongress.ku.dk/programme/>

<http://climatecongress.ku.dk/programme/cfinalprogramme10032009.pdf/>

http://climatecongress.ku.dk/sponsors/star_sponsors/ (två referenser)

http://climatecongress.ku.dk/newsroom/congress_key_messages/

The Heartland Institute, Chicago, Ill. U.S.

<http://www.heartland.org/events/NewYork09/proceedings.html> (tre referenser)

<http://www.heartland.org/events/NewYork09/sponsorships.html> (två referenser)

<http://www.heartland.org/NewYork08/newyork2008-video.html>

U.S. Department of Commerce / NOAA National Oceanic & Atmospheric Administration /ESRL Earth System Research Laboratory

http://www.esrl.noaa.gov/gmd/webdata/ccgg/trends/co2_trend_mlo.png (två ref.)

<http://www.esrl.noaa.gov/gmd/ccgg/trends/>

University of Colorado, U.S.

http://sealevel.colorado.edu/current/sl_noib_ns_global.jpg (två referenser)

http://sealevel.colorado.edu/current/sl_noib_global.jpg

Intergovernmental Panel on Climate Change, Switzerland

<http://www.ipcc.ch/ipccreports/assessments-reports.htm>

<http://www.ipcc.ch/ipccreports/ar4-wg1.htm>

SPPI – Science & Public Policy Institute, U.S.

http://scienceandpublicpolicy.org/images/stories/papers/monckton/monckton_what_hockey_stick.pdf

http://scienceandpublicpolicy.org/images/stories/press_releases/monckton-response-to-gore-errors.pdf

Arctic Climate Research, University of Illinois, U.S.

<http://arctic.atmos.uiuc.edu/cryosphere/IMAGES/global.daily.ice.area.withtrend.jpg>

Cern, European Organization for Nuclear Research, Switzerland

<http://cloud.web.cern.ch/cloud/>

Massachusetts Institute of Technology, U.S.

<http://globalchange.mit.edu/igsm/>

The Institute of Physics, London UK

<http://www.iop.org/EJ/volume/1755-1315/6>

GRID-Arendal, Arendal, Norway. Affiliate and partner of United Nations Environment Programme (UNEP)

<http://maps.grida.no/go/graphic/trends-in-the-ice-breaking-date-in-the-tornio-river-finland>

National Space Institute at the Technical University of Denmark (DTU).

http://www.spacecenter.dk/publications/scientific-report-series/Scient_No._3.pdf

Thule Institute at the University of Oulu, Finland

<http://thule.oulu.fi/suomi/tutkimus/tiedepv2008/Mursula.pdf>

Ohio State University, Department of Geography. U.S.

http://utopia.sbs.ohio-state.edu/faculty/bmark/Rodbell_etal_QSR08.pdf

Indirekta hänvisningar till <http://www.ipcc.ch>:

Vaan IPCC:n sivuilla ei ole edes mainitaan tuosta kokouksesta. Ja Kööpenhaminan yliopisto ei edes aio julkaista kaikelle kansalle mitään raporttia. Se siitä avoimuudesta.

IPCC:n sivulla ei mainita mitään Kööpenhaminan konferenssista, koska sillä ei ole mitään tekemistä IPCC:n kanssa. Se oli Kööpenhaminan yliopiston järjestämä tutkijakokous.

Lue IPCC:n tehtävänasetanta. Se löytyy IPCC:n kotisivulta!

Voit koska tahansa tutustua IPCC:n tehtävänasetantaan IPCC:n kotisivuilla

IPCC:n tehtävänasetanta on syyllistä ihmisen ilmastonmuutoksesta. (Tämän voi koska tahansa tarkistaa IPCC:n kotisivuilta.)

Löytyy IPCC:n kotisivulta-

Indirekta hänvisningar till <http://climatecongress.ku.dk/>

Kun ilmaston lämpeneminen on sittemmin kääntynyt laskuun (Kööpenhaminan kokouksen kuvaan jonka linkki on täällä jo esitetty)

Olen harjannut tuota tapahtuman sivusta ja sieltä en esityksiä löytänyt, eli ne ovat siis jossain muualla?

Vastaukseksi kysymyksiin ei riitä nimimerkin kyvyttömyys löytää Kööpenhaminan kokouksen materiaalia verkosta, vaikka hänelle on siihen annettu tarkat linkit

Sen lisäksi että antamasi linkit eivät johda siihen aineistoon mihin väität niiden johtavan

Indirekt hänvisning till <http://www.heartland.org/events/NewYork09/>

Kööpenhaminan luentojen sisältöä odotellessa voit käydä tutustumassa New Yorkin kokoukseen Heartland -instituutin sivuilla

MEDIA

Wikipedia

<http://fi.wikipedia.org/wiki/Torium>

http://en.wikipedia.org/wiki/Nuclear_power_in_russia

http://en.wikipedia.org/wiki/Henrik_Svensmark

http://en.wikipedia.org/wiki/Heartland_Institute

http://en.wikipedia.org/wiki/Exxonmobil#Funding_of_global_warming_skeptics

Tidningar, nyhetswebbplatser

American Thinker, El Cerrito, CA, U.S., A daily internet publication.

http://www.americanthinker.com/2009/03/the_clear_and_cohesive_message_1.html

The Boston Globe, U.S.

http://www.boston.com/bostonglobe/editorial_opinion/oped/articles/2009/03/08/w_heres_global_warming/

CBS News, New York, U.S.

<http://www.cbsnews.com/stories/2008/07/08/opinion/main4241293.shtml>

e! Science News.

<http://esciencenews.com/sources/the.guardian.science/2009/02/18/how.save.world.copenhagen>

Nature Publishing Group, London, New York, Tokyo.

<http://www.nature.com/climate/2009/0904/full/climate.2009.25.html>

Reuters, London, UK.

<http://www.reuters.com/article/environmentNews/idUSTRE5246H220090305>

<http://saveportland.com/Climate/index.html>

(Gamla tidningsartiklar om klimatfrågor)

Vihreä Lanka, Helsingfors, Finland.

<http://www.vihrealanka.fi/uutiset/ilmastoguru-james-lovelock-povaa-ihmiskunnan-joukkotuhoa>

Debattforum

<http://www.klimadebat.dk/forum/attachments/feb.gif> (fyra referenser)

Bloggar

http://maalainen.blogspot.com/2008/02/la_toc-elm-ljyromahduksen-jlkeen.html
<http://www.johnlocke.org/lockerroom/lockerroom.html?id=18982> (två referenser)
<http://tomnelson.blogspot.com/2009/02/very-revealing-talk-by-ipcc-rutu-dave.html>
<http://www.wattsupwiththat.com>

Bloggar med uttalat skeptisk inställning till antropogen global uppvärmning (AGW)

www.climateaudit.org
www.climatesci.org
www.ilmastohuijaus.blogspot.com

Ämnesportaler

<http://www.globalwarmingart.com/>
<http://www.oljyhuippu.com/>
http://www.seed.slb.com/en/scictr/watch/climate_change/images/global_temp2.jpg
[http://www.smy.fi/smy/Materiaalitdeve.nsf/allbyid/764046BFC9BE3155C22574E20026498B/\\$file/PMA25-ElinaVapaavuori.pdf](http://www.smy.fi/smy/Materiaalitdeve.nsf/allbyid/764046BFC9BE3155C22574E20026498B/$file/PMA25-ElinaVapaavuori.pdf)
<http://www.thecornerhouse.org.uk/summary.shtml?x=544225>
<http://www.ecoearth.info/shared/reader/welcome.aspx?linkid=118193>

Ämnesportaler med uttalat skeptisk inställning till AGW

Friends of Science

<http://tinyurl.com/awed94> (två referenser)
<http://tinyurl.com/yw8jn3>
<http://tinyurl.com/6hrnst>

Icecap

http://icecap.us/index.php/go/political-climate/greenhouse_theory_disproved_a_century_ago/
http://icecap.us/index.php/go/political-climate/wikipropaganda_on_global_warming/
<http://icecap.us/images/uploads/ClimateScience-arXiveRSLindzenRev3a.pdf>

Home page of John McLean

<http://mclean.ch/climate/IPCC.htm> (två referenser)

Diverse

<http://www.youtube.com/watch?v=zORv8wwiadQ>
http://www.ted.com/talks/willie_smits_restores_a_rainforest.html

Indirekta hänvisningar till Wikipedia

Katso itse omilla silmilläsi. Esim wikipedia, Global_warming englanninkielinen sivu jossa on vähän uudempi kuva kuin vastaavassa suomalaisessa (Wikipedia)

Ja mitä tulee Wikipediaan niin se on kyllä suurin ilmastomuutosta koskevan disinformation levittäjä (Wikipedia)

Indirekt hänvisning till bok som hittas på <http://www.withouthotair.com/>
Sustainable Energy – without the hot air.

Indirekt hänvisning till Dr. Roy Spencer, ämnesportal, <http://www.drroyspencer.com/>
Ja sitten se Spencerin juttu kyseenalaistettakoon vaikka tässä ja nyt. Omilla sivuillaan hän selittää jotain kuinka lämpötilan kohoaminen johtaa nopeampaan veden höyrystymiseen

Indirekt hänvisning till bloggar som nämnts i ett annat inlägg
Nimimerkki Antin linkit johtavat laitaoikeistolaisten, PR-järjestöjen, salaliittoteoretikkojen ja harrastelijavalokuvaajien kotisivuille.

STATISTIKKÄLLOR

Fingrid Oyj, Helsingfors.
http://www.fingrid.fi/portal/suomeksi/sahkomarkkinat/voimajarjestelman_tila/

Motiva Oy, Helsingfors.
http://www.motiva.fi/taustatietoa/energiankaytto_suomessa

Statistikcentralen, Helsingfors.
http://www.stat.fi/til/salatuo/2007/salatuo_2007_2008-09-26_tie_001.html

Metsäteollisuus ry, Helsingfors
www.metsateollisuus.fi/tilastopalvelu/TilastokuviotVanhat/Energia/Julkinen-FI/d10Energia.ppt

Autoalan tieto
<http://www.autoalantieto.fi/paastot.asp>

Ministry of Energy and Infrastructure, Ontario, Canada
<http://www.mei.gov.on.ca/english/pdf/electricity/cost%20benefit%20analysis%20dss%20report%20-%20executive%20summary.pdf>

CIA The World Factbook
<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/>

Indirekta hänvisningar till faktauppgifter

kuka tahansa voi mennä nettiin ja imuroida GISS -datan itselleen (siis lämpömittaustiedot). Pahuksen kiusallista...

Sitten vielä moni ihan tällainen perustieteilijä osaa lukea englantia ja osaa ladata AR:t netistä.

DIVERSE

AGA:s marknadsföring av växthus. Om växternas upptagning av koldioxid
[http://www.aga.fi/International/Web/LG/FI/likelgagafi.nsf/docbyalias/nav_foodse
gm_custom_greenhouse](http://www.aga.fi/International/Web/LG/FI/likelgagafi.nsf/docbyalias/nav_foodse
gm_custom_greenhouse)

Indirekt hänvisning till <http://www.greenpeace.org/international/>
Ernst & Youngin tarkistama Greenpeace Internationalin vuosiraportti on kaikkien
ladattavissa Greenpeacen sivuilta.

Diverse indirekta hänvisningar som leder till varierade källor

Hyviä vaihtoehtoja löytyy ja niitä tutkitaan, käytä hakukonetta esim Shaviv ja
Svensmark.

Lisää tietoa meneillään olevasta auringonpilkkuminimistä löytyy googlaamalla
“avaruusilmaston muutokset“.

Ja laitavasemmiston linkkejä olisi pitänyt selata, vai mitä tarkoitat.